

הישיבה השלוש-מאות-ושישים של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, י"א בטבת התשנ"ב (18 בדצמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:07

א. הצעות לסדר

2. ועדת החוץ והביטחון תארח תחודש את קצינת ח"ן ראשית, וכך תביא הכנסת לידי ביטוי את הערכתה לציבור הנשים המשרתות את המדינה והחברה.

3. היתה זו אשה, במקרה, יושבת-ראש הקואליציה, שתרמה גם היא במקצת לבחירתו של חבר הכנסת פלדמן לתפקיד יושב-ראש ועדת הכספים.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, תהיו דוגמה ואל תפריעו לחברת הכנסת לדבר.

חגי מירום (העבודה):

אמרנו לה שחבר הכנסת פלדמן לא מתאים. היא אמרה שהוא כן מתאים. היא אמרה: אני נותנת בו אמון.

היו"ר ח' קופמן:

אבל אתם בוודאי לא רוצים לפגוע בזכויותיה של חברת הכנסת שרה דורון.

קריאות:

— — —

שרה דורון (הליכוד):

4. אני קוראת לכנסת לצאת במחאה חריפה ביותר ובדרישה למחיקת הדברים הפוגעים, מהתודעה הציבורית ומכל מסמן. תודה רבה.

שרונה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

המיקרופונים לא בסדר. לא שומעים.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעלות על סדר-היום של הכנסת את עניין התבטאויותיו של חבר הכנסת פלדמן, יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת, בנושא מעמדן של הנשים בציבור, בכנסת — בתוכניתו של גבי גזית.

דבריו של חבר הכנסת פלדמן פגעו קשות לא רק בציבור הנשים בישראל, אלא בכל הציבור הנאור בישראל. הם מבטאים גישה אנטי-דמוקרטית ואנטי-אנושית, המקוממת נגדה את רוב-רובם של חברי הכנסת.

הכנסת אינה יכולה לעבור לסדר-היום על פגיעה קשה זו בציבור הנשים ובדמוקרטיה בישראל.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. קבעתי שרק שלושה חברי כנסת ידברו. אי-אפשר להאריך בנושא עוד.

היו"ר ח' קופמן:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מבקש מהחברים לשבת.

הוגשו לפני הצעות לסדר עליידי חברת הכנסת עדנה סולודר וחברת הכנסת שרה דורון, בעניין הצהרתו של חבר הכנסת משה זאב פלדמן, בשנייה האחרונה קיבלתי הצעה לסדר של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

קריאות:

למה הם לא באו לכנסת?

היו"ר ח' קופמן:

אלה שלושת החברים שיעלו את הנושא.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

בבקשה, חברת הכנסת עדנה סולודר, מהמקום.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אתם מפריעים לחברת הכנסת סולודר ולא לחבר הכנסת פלדמן.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, דבריו של חבר הכנסת הרב פלדמן אמש בתוכנית "הלילה" של גבי גזית, בעניין התייחסותו לנשים, מעידים על עולמו ודרך מחשבתו ומעלים תמיהה והרהור, מה עושה אדם כזה, שמחשבתו מעוגנת בחשכת ימי הביניים, בכנסת ישראל, כנסת ישראל המשמשת מעוז הדמוקרטיה הישראלית.

כאשה בעלת דעה, הפעילה שנים רבות בפעילות ציבורית, וכחברת הכנסת זה עשר שנים, אינני פגועה אישית. אך בבית שבו מדברים על זכויות האזרח לא יכול לשבת אדם שאינו מכיר בזכויותיהן הבסיסיות של נשים ככנות-אדם וכאזרחיות המדינה.

היו"ר ח' קופמן:

אבקש מחברת הכנסת שרה דורון.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתגובה על דברי חבר הכנסת משה זאב פלדמן, כי אין לתת ייצוג בכנסת לנשים, וכמרכן כי אין גם לתת לנשים לבחור לכנסת, ברצוני לחזור ולומר:

1. חבל שהסתבא שלימדה את חבר הכנסת פלדמן כי אחת ועוד אחת הן שתיים, לא לימדה אותו לספור עד שלוש. אז בוודאי היה נמנע מלומר דברים מיותרים ופוגעים.

אני רוצה להתייחס לדברים.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברים, חברים, מה קרה? חבר הכנסת אלי דיין.

במסורת ישראל מופקדת האשה על חינוך הילדים. לפיכך במדינה שתקציב משמעותי שלה מיועד לחינוך, ודאי ומוכן מאליה שהאשה, בהצבעתה, צריכה לקבוע גם את אופי החינוך.

אני מצטער על התבטאויות מסוג זה, שהן מיותרות בתכלית.

הכנסת רשמה את ההודעה של חברות הכנסת סולודר ודורון ושל חבר הכנסת רובינשטיין.

עמיר פרץ (העבודה):

איפה הרב פלדמן?

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

ב. שאלות בעל-פה

חבר הכנסת דן תיכון, סגן יושב-ראש הכנסת, בבקשה לא להפריע. חברי הכנסת, אם לא תשבו במקומותיכם — אפסיק את הישיבה. בבקשה, אדוני שר הפנים.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להשיב על השאלת בעל-פה של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו בנושא נפגעי השיטפונות. ראשית, בשבוע שעבר נדרשתי כאן לשאלת של חבר הכנסת רענן כהן בנושא נתיבי-אילון. אז הבעתי — אני לא רוצה להגיד את מחאתי — אבל את הערת, שטעה מי שטעה והפנה את השאלת אלי; זה לא כתחום אחריות. לצערי אני חייב להגיד היום, שחלק מן השאלות, שלך, בעיקר האחרונות, שוב אינן בנושא שבתחום אחריות, אבל אני אתייחס אליהן.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, נא לא להפריע. כל חברי הכנסת שרוצים לשחרר אותנו מנוכחותם מתבקשים לעזוב את האולם אם הם לא רוצים לשבת ולשמע.

שר הפנים א' דרעי:

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, 1. גם באשדוד וגם בפרדיס הקים מנכ"ל משרד הפנים ועדה לבדיקת הנושא בראשות מר-מנחם קנטור, נציב המים לשעבר, לבדוק את השאלה ששאלת.

2. אותה ועדה תקבע גם אם מערכת הניקוז שבאחריות משרד החקלאות נכנתה ופעלה כראוי.

3. הוועדה תמליץ על האמצעים הדרושים למנוע הישנות מקרים כגון אלה בעתיד; איני מתכוון לשיטפונות ולגשמי ברכה, אני מתכוון שלא יהיו נזקים.

4-7. לצערי, יש להפנות את השאלה הזאת למס רכוש במשרד האוצר. אני יכול למסור מידע שאני ואנשי משרדי בדקנו, כדי לתת תשובה עניינית יותר, בדקנו עם מס רכוש, האם אותם תושבים שניזוקו בנוקי השיטפונות אכן מגיע להם פיצוי על-פי חוק. לצערי, התשובה שקיבלנו היא שמש רכוש, על-פי המסגרת החוקית שלו היום, לא נותן תשובה ופיצויים על נזקים כאלה.

הכנסת שמעה את שלוש התגובות הנוצמות — את תגובתם של חברת הכנסת עדנה סולודר, של חברת הכנסת שרה דורון ושל חבר הכנסת אמנון רובינשטיין — שנאמרו בתגובה על דברי חבר הכנסת משה זאב פלדמן.

שמעון שטרית (העבודה):

מי זה?

היו"ר ח' קופמן:

למותר לציין ולהדגיש את תרומתן ופעילותן של חברות הכנסת, בכל הכנסות, שאינן נופלות מפעילות הגברים, חברי הכנסת.

אשר להצעה נוספת של חבר הכנסת הרב פלדמן, שלא לתת זכות הצבעה לנשים, ברצוני להזכיר לו, שגדולי הרבנים סמכו את ידיהם על זכות הבחירה לנשים.

שמעון שטרית (העבודה):

מה עם דבורה הנביאה?

היו"ר ח' קופמן:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: שאלות בעל-פה. שאלת ראשונה היא של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, בנושא: פיצויים לנפגעי השיטפונות. בבקשה. חברי הכנסת, נא לא להפריע. תנו לחברת סיעתכם לדבר.

562. פיצויים לנפגעי השיטפונות

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעקבות השיטפונות שהיו ביישובים מספר, ובמיוחד באשדוד וביישוב פרדיס, שבהם נפגעו מאות משפחות שנגרמו להן נזקים כבדים ברכוש, כגון רהיטים שניזוקו, כלי בית שהושחתו ומכוניות שחזו על-יד הבתים וניזוקו קשה מהמים ומהכין — ברצוני לשאול:

1. מה היו הסיבות לכך שהשיטפונות הציפו שכונות שלמות באשדוד ואת היישוב פרדיס?

2. מי נושא באחריות לתקלות אלה?

3. האם ננקטו האמצעים הדרושים למנוע הישנות מקרים אלה בעתיד?

4. האם התושבים, שנגרמו להם נזקים בעקבות השיטפונות, יקבלו פיצויים על הנזק שנגרם לרכושם?

5. אם כן — על מי מוטלת החובה לפצותם?

6. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

7. האם קיים במשרד הפנים אומדן של הנזק שנגרם בעקבות השיטפונות?

היו"ר ח' קופמן:

אבקש משר הפנים אריה דרעי להשיב.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת שמעון שטרית,

לשאלה נוספת לחבר הכנסת מוחמד נפאע, ואחריו — שאלה נוספת לחבר הכנסת יהודה פרח.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ח' קופמן:

מזכיר הכנסת מסר לי את הרשימה של הבקשות לפי הסדר. לצערי, אני חייב לקחת את חבר הכנסת ברז'ה, כי הוא חבר הסיעה של חברת הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו, ששאלה את השאלה. הראשון ישאל חבר הכנסת נפאע, והשני — חבר הכנסת פרח.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
חבר הכנסת נפאע ואני הצבענו הראשונים.

היו"ר ח' קופמן:

אני שומע פרשנויות שונות על הרשות לשאלה נוספת. אני מציע שהפעם הזאת תותר. לא ניכנס עכשיו לוויכוח.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני הייתי הראשון שהגיש שאלתא בנושא הזה, אבל רשות השאלה נמסרה לחבר כנסת אחר. עכשיו ביקשתי רשות לשאלה נוספת, ושוב אני לא מקבל את הרשות. אני לא רוצה שתקפח את זכותי. אני הייתי הראשון ששאל על הנושא הזה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דראושה, נברר את השאלה לאחר ישיבת המליאה. כרגע לא אשנה את דעתי.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ח' קופמן:

אני שומע זאת בפעם הראשונה. חבר הכנסת מוחמד נפאע, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, יש מקומות מסוימים במדינה, כמו אשדוד, כמו פרדיס, או כמו מגיד-אל-כרום בגליל, וכן גם מקומות אחרים, שבעונות הגשמים, עם כמות הגשם שירדה השנה — ואני מקווה שתמיד יהיו לנו גשמי ברכה כאלה — הגשם גורם לפגיעה בתושבים ונזקים לבתים. השאלה למשרד הפנים: למה אין תוכניות, למה אין תכנון במקומות כאלה?

היו"ר ח' קופמן:

אני יודע שבמגיד-אל-כרום, למשל, עשו משהו בעניין. המועצה המקומית שם עשתה משהו. היתה בכך תרומה, אבל זה לא פתר את הבעיה. השאלה היא, למה אין תוכנית ואין תכנון במקומות כאלה, כדי שהגשם לא יפגע בתושבים ובבתים שלהם.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. חבר הכנסת יהודה פרח, בבקשה.

הודעה לחברי הכנסת: יש תקלות במערכת הרמקולים. אין מי שיחקן את התקלות. אנחנו יכולים להתמודד עם המצב כמות שהוא, או להחליט להפסיק את הישיבה. אני מציע שנמשיך, גם אם הרמה של המערכת לא כל כך נסבלת.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר הפנים, אני מקווה ששר הפנים שומע אותי, כדי שידע מה להשיב.

על כן, הצעתי לך, חברת הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו, כיושב-ראש ועדת הכלכלה של הכנסת: צריך לקיים דיון על הנושא. אין, לדעתי, סיבה שתושבים שנפגעו בהיקף גדול לא יקבלו מסגרת כלשהי של פיצויים באמצעות ביטוח או דבר אחר. תודה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לשר הפנים. שאלה נוספת לחברת הכנסת ארבליאלמוזלינו.

אני מבקש מחברי הכנסת שטרית ושחל שלא יפריעו לחברתם, חברת הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו, שרוצה לדבר.

שושנה ארבליאלמוזלינו (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לחשומת לכך, מערכת הרמקולים לא פועלת, וקשה היה לי לשמוע את תשובת שר הפנים.

היו"ר ח' קופמן:

הרמקולים לא נפגעו בשיטפונות, אבל יש להם בעיה. תדברי בקול רם יותר.

שושנה ארבליאלמוזלינו (העבודה):

הם נפגעו בצורה אחרת.

השאלה הנוספת שלי מתייחסת לפרדיס. גשמי ברכה רבים ירדו באזור ואדי-מילק. כל האזור ההררי מצומת-אליקים לכיוון מערב מתנקז באמצעות נחל-דליה שעובר בתוך פרדיס. הנחל עלה על גדותיו, כמות המים וזרימתם הלכו והתעצמו. המים התחילו לזרום מההר ברוחב אפיק של כ-200 מטר, כאשר רוחב אפיק נחל-דליה במקרה הטוב הוא 10 מטר.

כתוצאה מכך הוצפו השכונות הדרומיות והמזרחיות של פרדיס והמים פרצו לתוך הבתים והגיעו לגובה של מטר וחצי. הכפר פרדיס היה כמצור. אחרי עליית המים בפרדיס הפכו כביש מס' 4 וכביש ואדי-מילק לסכרים שעצרו את המים בתוך פרדיס. המעברים והגשרים הפרימיטיביים שעל כביש מס' 4 לא היו מסוגלים להושיע, ולמים לא היה לאן להתנקז. נאלצו לפרוץ את כביש מס' 4 והמים התחילו להתנקז במהירות.

בוץ ורפש מילאו את הבתים ואת הרחובות והשחיתו כל חלקה טובה. נזקים עצומים נגרמו למכנים ולתכולתם, ומשפחות רבות איבדו את כל רכושן בתוך המים. תשתית היישוב נהרסה. מערכות ניקוז, מערכת ביוב חדשה שטרם הופעלה נתמלאו בבוץ ובאבנים. הנזקים מוערכים במיליוני שקלים.

אדוני שר הפנים, הודעת כאן שהקמת ועדה אשר עונה על חלק מהשאלות. אבל לגבי השאלות העיקריות בנושאים של הפיצוי ושל הניקוז, שאולי שר החקלאות צריך היה להתייחס אליהן — אבל מזכירות הממשלה הטילה עליך להשיב. אני חושבת שהתשובה שנחת איננה מספקת. הממשלה חייבת למצוא את הפתרונות והדרכים כיצד לפצות את המשפחות הללו, שנגרמו להן נזקים במיליוני שקלים ואין מי שיחזיר להם את הכסף הזה. כאן לא חשוב אם האחריות היא של שר החקלאות או של שר הפנים או של מס רכוש ושל קרן פיצויים. הממשלה חייבת להיות אחראית לנושא הזה. מה יקרה אם יהיו עוד גשמי ברכה כאלה? למי תפנו אותם? מה יהיה גורלם? התשובה הזאת חייבת להינתן על-ידי הממשלה בצורה המוסמכת ביותר.

היו"ר ח' קופמן:

תודה לחברת הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו. רשות

הי"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, גם כך השמיעה לא טובה. אני מבקש לא להפריע, לא לדבר. חבר הכנסת שטרית, זו הפעם הרביעית שאני מעיר לך היום. מערכת הרמקולים איננה טובה. אני מבקש להירגע. להיות שקטים. ומי שלא יכול להתאפק, יצא מהאולם.

יהודה פרח (הליכוד):

כבוד שר הפנים, אנחנו יודעים שהנוקים שנגרמו על-ידי השיטפונות גרמו נזק לא רק לאזרחים הוותיקים, אלא בעיקר לעולים החדשים. הוותיקים יודעים פחות-אדיותר להסתדר. הבעיה חמורה יותר לגבי העולים החדשים.

אני מבקש מכבוד השר לתת הוראה לרשויות המקומיות, שיקימו מוקדים שאליהם יוכלו העולים החדשים לפנות בבעיות שיש להם כתוצאה מהשיטפונות. הם אינם יודעים למי לפנות. פנו אלי עולים בשאלות כאלה ואמרו לי, שנגרמו להם נזקים. אני מבקש מאוד לקבוע מוקדים עם טלפונים, שאליהם יוכלו העולים לפנות ולהעלות את בעיותיהם.

הי"ר ח' קופמן:

שר הפנים מתבקש להשיב על השאלות הנוספות.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, לשאלה הראשונה של חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו — אני נאלץ לחזור על מה שאמרתי. לגבי האחריות והסיבות לנוקים ולחלקות, מנכ"ל משרד הפנים הקים ועדה. נחכה לממצאים שלה, ונקווה שנפיק את הלקחים. הנושא הוא כיון-משרדי, חלק באחריות נציב המיס, חלק באחריות אחרת. אני מקווה שאכן נפיק את הלקחים לקראת גשמי הברכה הבאים עלינו לטובה.

אשר לחלק השני, שהוא הכואב, יכולתי לצאת ידי חובה ולהגיד לך, חברת הכנסת. ארכלי-אלמולינו, זה לא בתחום אחריות, זה משרד האוצר. הוספתי ואמרתי, שכבדיקה ראשונית שעשינו התברר, שהנושא לא מכוסה על-ידי מס רכוש. אם אכן הנוקים הם בהיקף גדול, ומדובר פה במאות משפחות, ואולי יותר, אכן צריך להתייחס לבעיה ולהתאים את החוק או את התקנות גם לתופעה זו, שלא היתה שנים רבות. אולי צריך להתאים זאת, להבדיל אלף אלפי הבדלות, לנוקים אחרים שנגרמו מבלחמת-המפרץ. אז תיקנו את התקנות והוסיפו סעיפים אחרים. ואני חוזר ואומר: להבדיל אלף אלפי הבדלות, אבל אולי כדאי להתייחס לזה דווקא בכנסת, כאחת מוועדות הכנסת.

לשאלה השנייה, של חבר הכנסת נפאע — אני מצטער להגיד לך, בכל הכבוד, שהאחריות להכנת תוכניות ניקון, תוכניות תשתית, היא לא של משרד הפנים. היא אחריות של הרשות המקומית. לכן היא נבחרת. משרד הפנים אמור לסייע לאותם ראשי רשויות שזקוקים למשאבים לשם כך. אתה עצמך ציינת רשות מסוימת, שכן פעלה כעניין. אשדוד אינה עיר פיתוח. קרה מה שקרה שם, וצריך לבדוק זאת. האחריות לגבי כל הכפפים היא על הרשויות המקומיות. לשם כך מקימים מועצות מקומיות, לכן יש מנגנון. האחריות הראשונית והאישית היא של ראש הרשות. משרד הפנים אמור לסייע בידו במשאבים כדי לקדם את התוכניות, אבל האחריות היא לא על משרד הפנים — להכנת תוכניות לאותם ראשי רשויות.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

יש דברים שאינם קשורים בראש הרשות, כמו, למשל, העמקת הנחל — או הטיפול בגשר.

שר הפנים א' דרעי:

אני מבין שאני נאלץ עכשיו לענות על שאילתא, שלא נתנו לך לשאול אותה.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

הי"ר ח' קופמן:

שמענו. בבקשה, אדוני השר.

שר הפנים א' דרעי:

בתשובה על השאלה של חברת הכנסת פרח — אני חייב להגיד לך, שבכל רשות מקומית, קטנה כגדולה, יש מוקד עירוני הפועל 24 שעות ביממה. בכל העייתונים המקומיים, בכל המודעות, בכל הפרסומים של הרשות, בכל הודעות תשלום שהרשות שולחת, לארנונה או למים — בכל אלה מופיע מספר הטלפון של המוקד העירוני. שפועל 24 שעות ביממה. לכן, אינני חושב שזו הבעיה. הרשויות עשו מאמצים עליונים, בתקופה שבה נגרמו הנוקים הללו, כדי לטפל בכל בעיה שהתעוררה.

לא הייתי מציע להתרגש יותר מדי מהעניין. יש בעיות, אבל בסך הכול אלה בעיות של גשמי ברכה, והשם יעזור שיהיו לנו הרכה בעיות כאלה ונדע גם להתגבר עליהן.

הי"ר ח' קופמן:

תודה לשר הפנים. הגשמים היו גשמי ברכה, אבל היו גם נזקים בצד. ביקרתי בקריית-אחא, ביתו של ראש העיר נפגע שם. אני פונה לראש הממשלה, כי התשובה של שר הפנים לא מקיפה, לא מספקת, לצער, וגם לעצור — שיטפל בנושא הזה בממשלה. יכול להיות שצריך להקים קרן מיוחדת, או לנקוט גישה מיוחדת, כמו שנקטו בעת מלחמת-המפרץ, אבל מובן שצריך למצוא דרך לפצות את האנשים. הנושא מעניין מאוד, אולי צריך להעלות אותו כהצעה לסדר-היום. אבל בכך סיימנו היום.

אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה מס' 558, של חבר הכנסת צחי הנגבי, בנושא: כניסת אבראהים אבירלורוד לישראל. בבקשה, חבר הכנסת צחי הנגבי, ישיב על השאילתא שר המשרה.

558. כניסת אבראהים אבירלורוד לישראל

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשרה, בימים אלה פורסם, כי משטרת הגבולות, בהתערבותו של חבר הכנסת מיעארי, התירה את כניסתו ארצה של אבראהים אבירלורוד, אזרח ארצות-הברית, מיועצי הקרובים של ראש המחבלים יאסר ערפאת וחבר המועצה הלאומית העליונה של ארגון הטרור אש"ף.

בריאיון בעיתון "הארץ" מיום 16 בדצמבר 1991 תבע אבירלורוד לממש את "זכות השיבה" והעיד על מעורבותו האישית בחלטות המדיניות שמתקבלות במפקדת אש"ף בתונים.

ברצוני לשאול:

1. האם עודכנה משטרת הגבולות מראש בדבר הגעתו של אבירלורוד לנמל-התעופה בן-גוריון?

2. האם הפעיל חבר הכנסת מוחמר מיעארי את השפעתו כנמל-התעופה על-מנת למנוע את חקירתו של אבירלורוד?

3. על-פי מדיניות משטרת ישראל, האם רשאים פעילים מובהקים באש"ף להיכנס לתחומי המדינה באורח חופשי?
4. כיצד יפעל משרד המשטרה בנודן? תודה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. שר המשטרה מתבקש להשיב.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דראושה, אני מתכוון לתת לך רשות לשאלה נוספת. עוד מעט אני אדגל עליך אחרי שאמרת מה שאמרת.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לשאלה הראשונה — התשובה שלילית.

לשאלה השנייה — התשובה שלילית.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הכול שלילי?

שר המשטרה ר' מילוא:

לשאלות 3 ו-4 — עכשיו אנחנו מגיעים לצד החיובי, חבר הכנסת צוקר — כניסה לישראל של מי שאינם אזרחים או חושבים של מדינת ישראל נשקלת. לגופו של מקרה ועל-פי נסיבות העניין על-ידי גורמי הביטחון. משטרת ישראל פועלת בהתאם להוראות גורמי הביטחון ולהנחיותיהם בנושא זה.

האדם המצוין בשאלתך הוא כעל אזרחות אמריקנית ומשמש פרופסור למדע המדינה באוניברסיטה בארצות-הברית. הוא פעיל בגופי לובי פרו-פלשתיניים בארצות-הברית ומקים קשרים עם אנשי ממשל אמריקנים.

רענן כהן (העבודה):

גם עם אש"ף.

שר המשטרה ר' מילוא:

הנ"ל ידוע בקרבנו הרבה לאש"ף, אך אין הוא חבר באחד מפלגי אש"ף ואף לא בארגון "פתח". לאחרונה הוא אפילו התפטר, ביוזמתו, מחברותו במועצה הלאומית הפלשתינית.

הנ"ל הגיע לארץ ב-13 בדצמבר כמסגרת משלחת של אזרחים אמריקנים ממוצא ערבי, שבאו להשתתף בוועידת ארגון אמריקני. ששמו "הקרן המאוחדת לארץ הקודש" ומרבית חבריו הם אמריקנים ממוצא ערבי. ארגון זה עוסק בסיוע לקהילות פלשתיניות בעולם. כנסיכות הגעתו ארצה לא היה מקום. על דעת גורמי הביטחון, למנוע את כניסתו. תודה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ייתכן, כפי שאתה רמז בדברך, שמי שהיה צריך לענות על השאלתך איננו שר המשטרה, אלא מי שמופקד על מערכת הביטחון. ולכן אשתמש פשוט בעובדה שאתה נמצא כאן, כדי להעביר באמצעותך את השאלה הנוספת אל גורמי הביטחון, או אל שר הביטחון.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה צריך להגן על שר המשטרה.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת אלי דיין ורענן כהן.

צחי הנגבי (הליכוד):

חברי הכנסת אלי דיין ורענן כהן, אולי אתם לא יודעים, כחברי כנסת חדשים, אבל אין קריאות ביניים בעת שאלות. תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

כמה פעמים אתה קראת קריאות ביניים?

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני השר, בבית הזה מושמעת בחודשים האחרונים ביקורת כלפי הממשלה, מצד ימין בעיקר, אבל גם מצד שמאל, לא ביקורת אלא שמחה לאיד, על כך שהממשלה מנהלת לכאורה מגע, משא ומתן עם אש"ף. גם אתה, השר, וגם אני יודעים, שלהאשמות אלו אין כל שחר ואין להן כל בסיס.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אה, אה.

צחי הנגבי (הליכוד):

ואני חושב שבשבועות האחרונים, לאור העמידה האיתנה של הממשלה בכל הנוגע לשיחות וושינגטון, גם אלה בבית הזה שפקקו בכך, המציאות כבר טפחה על פניהם.

אלא מה? יש סוגיה אחת שמעיבה על נחישות הממשלה בנושא. וזו המגמה שלא למצות את הדין עם פעילים בכירים של ארגוני הטרור שפועלים כאן, בירושלים, באין מפריע. על המגמה הזאת מיתוספת פתאום הנכונות לאפשר לאבראהים אבו-לורוד, שמעיד על עצמו שהוא יועצו הקרוב של ערפאת, כמעיד על עצמו שהיה מעורב בכל ההחלטות המדיניות האחרונות של מפקדת אש"ף כתונים — ומאפשרים לו לפעול ולהתסיס ולשוטט כאן באין מפריע. גם העובדה שהוא אזרח אמריקני איננה צריכה לעמוד כשיקול לנגד עיניהם של גורמי הביטחון, וגם העובדה שהוא התפטר מאיזה תפקיד איננה רלבנטית. הרי אילו הגיעו לארץ יאסר ערפאת, או תאודתמה, או ג'יבריל, או כל החבורה הזאת, וטענו שהם התפטרו מתפקידיהם, האם לא היינו מכניסים אותם אל מאחורי סורג ובריח לשנים ארוכות כגמול על כל מה שהם עשו ועל כל מה שהם ביצעו, על כל הפשעים המחזירים, ועל ידיהם המגואלות בדם?

משום כך אני רוצה, באמצעותך, אדוני השר, להעביר את השאלה הנוספת שלי אל גורמי הביטחון. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל בריזהר.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מכל מלמדי השכלתי, והקשבותי לדבריו של חבר הכנסת צחי הנגבי, הגיעו אלי ידיעות מוסמכות על אישיות ישראלית חשובה, הנושאת בתפקיד בכיר, שנפגשה באחרונה בחוץ-לארץ עם אישים מרכזיים, שטוענים שהם אנשי אש"ף, שחלק מהם גם הודו שהם ביקרו בתוניהם, וחלק מהם גם הסבירו ברכים שהם שייכים לאש"ף, הם אש"ף וכל המשמעת שלהם נתונה לאש"ף. אותה אישיות, שמה ד"ר אליקים רובינשטיין.

ואני מבקש לשאול, כמו חבר הכנסת צחי הנגבי, בעקבות שאלותיו: האם עודכנה משטרת הגבולות בדבר הגעתו הקרובה של ד"ר אליקים רובינשטיין לנמל-התעופה בן-גוריון, והאם הפעיל חבר הכנסת מוחמד מעארי את השפעתו

היור' ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. שר המשטרה חבר הכנסת רוני מילוא מתבקש להשיב. אתה לא חייב להשיב על דרכי הנימוס והדרך-ארץ. אבל על עצם הנושא המהותי.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. לשאלה של חבר הכנסת הנגבי — הדברים הושמעו כאן והם יגיעו לידיעת הגורמים הנוגעים לעניין: אין זה שר הביטחון, אלא מי שממונה על שירותי הביטחון לעניין זה, קרי — ראש הממשלה.

לגבי השאלות של חבר הכנסת בר-זור: לשאלה הראשונה — התשובה שלילית. לשאלה השנייה — התשובה שלילית. לשאלה השלישית — התשובה שלילית.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר המשטרה ר' מילוא:

לשאלה השלישית — התשובה שלילית, לשאלה השנייה — התשובה שלילית, לשאלה הראשונה — התשובה שלילית.

לגבי השאלה של חבר הכנסת דראושה, הנושאים השונים בעניין זה נשקלים לגופם של עניינים, ללא שום כללים מראש, אלא על-פי העניין גופו. כך נהגו במקרה הזה, כך נהג גם להבא. כפי שצינתי בתשובתי, לא היתה שום התערבות של חבר הכנסת מיעארי בעניין, ואני חושב שהמשטרה וגורמי הביטחון נוהגים נכון כאשר הם שוקלים כל מקרה לגופו, ועל-פי השיקול לגופו הם מחליטים כיצד לנהוג.

היור' ח' קופמן:

תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 561, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בנושא: עקירת עצים והתפרעות. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

561. עקירת עצים והתפרעות

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, עשרות מתושבי אלון-מורה, ובראשם הרב אליקים לבנון, כתרו ועקרו ביום חמישי, 12 בדצמבר 1991, עשרות עצי שקד ועצי זית השייכים לחושבים ערבים. יום קודם לכן התפרעה קבוצה מאותו יישוב בכפרים בירא-לחטיב ועזמות, ניפצה שמשות, פגעה במכלי מים ועקרה עצים.

ברצוני לשאול:

1. האם נפתחה חקירה לגבי האירועים שתוארו לעיל? אם כן — מה היא העלתה? אם לא — מדוע?

2. האם הוזהר הרב אליקים לבנון יום קודם לכריתת העצים כי מעשים כאלה אינם חוקיים?

3. מאחר שאין מדובר באירוע חריג אלא בסידרת אירועים, ומאחר שהרב הצהיר בפומבי שהוא יזם את כריתת העצים וכי הוא ימשיך להנחות את המתיישבים בדרך זו — מה יעשה בנדון? תודה.

היור' ח' קופמן:

תודה רבה. שר המשטרה מתבקש להשיב.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אפשר לדעת למה שר המשטרה עונה?

היור' ח' קופמן:

כשעוקרים משהו צריך משטרה.

בנמל-התעופה על-מנת למנוע את חקירתו של ד"ר אליקים רובינשטיין לכשיגיע? והאם על-פי מדיניות משטרת ישראל רשאים אנשים שנפגשו עם פעילים מרכזיים באש"ף להיכנס לתחומי המדינה בלי שיתכעו לדין, רחמנא ליצלן, וכיצד יפעל משרד המשטרה בנדון? תודה רבה, אדוני שר המשטרה.

היור' ח' קופמן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, פרופסור אבראהים אבו-לורוד הוא פרופסור ערבי פלשתיני בעל אזרחות אמריקנית. הוא היה חבר המועצה הלאומית הפלשתינית. הוא התפטר מהמועצה הלאומית הפלשתינית, כפי שהכריז בפומבי, לפני זמן רב ואינו משמש בשום תפקיד רשמי. ואני מתפלל על חבר הכנסת הנגבי, שהוא בוחר לו את מה שהוא רוצה ומחליט על מה שהוא רוצה.

אני חושב, שהניסיון להפוך את המדינה הזאת למדינה פאשיסטית אטומה, סגורה, בפני כל אחד שהיה לו קשר עם אש"ף — אם אכן הדברים הללו נכונים, וכך אתה רוצה את המדינה הזאת, לדעת, צריך למנוע את כניסתם לכנסת של הרבה חברי הכנסת ולמנוע ממאות אזרחים ישראלים בעלי תפקידים בכירים, בכלל זה שרים, שכבר נפגשו עם אש"ף וכבר היו להם מגעים עם אש"ף, ואם יהיה צורך פעם אחת לחשוף אותם אנשים מהליכוד שכבר נפגשו פעמים רבות עם אש"ף, אולי נעשה זאת כשיהיה צורך, אם יהיה ניסיון להעמיד איזה חבר הכנסת או איש ציבור מוכר לדין, ואז כל הכנסת תקבל תמונה אחת, כל הממשלה תקבל תמונה אחת. אני יודע את השמות, את המקומות ואת הנתונים — איפה נפגשו אנשי הליכוד, עם מי נפגשו, וכמשך כמה זמן נפגשו, ואם יהיה צורך, אני אפרסם את זה בעיתון.

בכל אופן, פרופסור אבראהים אבו-לורוד מוכר היום היטב ברחבי ארצות-הברית ובעולם כולו כאיש מתון, שתמך במלוא העוז בקו המתון של הפלשתינים — כדי ללכת לוועידת-מדריד. הוא תומך היום במשאומתן עם ישראל ברושנינגטון, והוא בא לכאן ודיבר על הקו הזה, ואפילו היתה ביקורת קטלנית עליו מצד הקיצונים הפלשתינים, מפני שהוא תמך בתהליך השלום. אז על מה באים להלין כאן ולומר —

צחי הנגבי (הליכוד):

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אולי זה מפריע לך, חבר הכנסת הנגבי, שהוא בא להטיף לשלום.

אני רוצה לשאול את כבוד השר: האם לא צריך לקבוע מדיניות ברורה, שכנושאים הללו, כניסת אנשים כאלה, שהם אזרחים אמריקנים, או כל אדם אחר שאין סכנה שהוא יפגע בביטחון המדינה, ואני מדבר על פגיעה ממשית, לאפשר כניסתו? אני חושב שהמשטרה וזרועות הביטחון נהגו בצורה נכונה כאשר לא פגעו בכניסתו של פרופסור אבראהים אבו-לורוד למדינה.

חבר הכנסת מיעארי לא התערב. כל מה שהוא עשה, כידיד שלו, הוא לקח אותו מנמל-התעופה. האם יש חוק שמונע מחבר הכנסת לקבל פני אורח, ידיד, קרוב משפחה בנמל-התעופה? אם יש חוק כזה, אדוני השר, אני מבקש להבהיר בפני הכנסת, בפני חבר הכנסת הנגבי את הנושא הזה.

משמר-הגבול העזו ללכת ולתקוף עד, רק מוכיח לאן הידרדרה המשטרה. אם לא ייעצר התהליך הזה, ואם לא יושם סכר למעשים האלה של שוטרים, הרי שהשלחנות מצד אחד וההתפרעות של שוטרים מצד שני יוליכו אותנו למצב חמור מאוד ויסקנו את הביטחון גם בשטחים וגם בתוך ישראל.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה. השאלה הנוספת שלך ארוכה מהשאלה המקורית.

שאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחבר הכנסת גד יעקבי.

גאולה כהן (התחיה):
1. לא שמענו שחברת הכנסת תמר גוזנסקי מחתה או הגישה שאלתא כשעקרו כרמי גפנים בגוש-עציון. אנחנו יודעים גם למה. כרמי הגפנים היו של יהודים, ולא של ערבים.
2. עצים תמימים כביכול, אבל כשמסתחרים מאחוריהם מרצחים, והעצים האלה משמשים להם מסתור — העצים האלה, מצווה לעקור אותם. על כך צריך לברך: לעקור נטוע שורשו פורה רוח ולענה ופורענות ורצח.

דבר שלישי. אני רוצה לשאול אותך, אדוני שר המשטרה, אומנם יבורך בני קצובר על כך שתיקן את המעוות, אבל האם אתה מוכן לפתוח בחקירה נגד יהודים, שהלכו לנטוע עצי זית במקום שבו יש מסתור למרצחים והם יורים ורוצחים יהודים באזור שכס? האם אתה מוכן לפתוח נגדם בחקירה על סיוע לארגון טרור?

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לחברת הכנסת גאולה כהן. חבר הכנסת גד יעקבי.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אצלנו לשור מועד יש זכויות-יתר.

היו"ר ח' קופמן:
אבל שור זה זכר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא מדברת על חברי הכנסת, אני מדברת על פורעי החוק.

היו"ר ח' קופמן:
נתייך לך אפשרות לשאלה נוספת? חבר הכנסת גד יעקבי, בבקשה.

גד יעקבי (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אני מתרשם יותר ויותר, בוודאי כמו רבים בתוכנו, שמה שמתרחש היום בשטחים, בעיקר ביהודה ובשומרון, מתחיל להיראות למערב הפרוע, הן מבחינת התנהגותן של קבוצות מתוך המתנחלים והן מבחינות אחרות.

מיכאל איתן (הליכוד):
מה הן הבחינות האחרות?

גד יעקבי (העבודה):
למשל, הבוקר קראנו בעיתונים, שקבוצת מתנחלים עברה בשיירה בתוך כפר ערבי לאחר ששלטונות צה"ל אסרו את המעבר בו, שכן הם קבעו, שזוהי התגרות שעלולה להביא להחרפת המתח וליצירת תסיסה, שבוודאי אינה רצויה לנו בימים אלה. כאשר משא-ומתן תקדימי מתרחש והולך.

מיכאל איתן (הליכוד):
דמם של אנשים — זו התגרות?

חגי מירום (העבודה):
מה פתאום? זה השטחים; זו אחריות של שר הביטחון.

היו"ר ח' קופמן:
האמת היא ששר החקלאות צריך להשיב, כי זו עקירה.

מיכאל איתן (הליכוד):
השאלה היתה, האם נפתחה חקירה, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):
אבל לפני חקירה יש — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
אבל על השאלתא, האם נפתחה חקירה, מי אתה רוצה שיענה עליה?

היו"ר ח' קופמן:
גמרנו סדרה של שאלות בעל-פה. אנחנו עוברים לשר המשטרה, אתה מתבקש להשיב.

שר המשטרה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, כדי להסיר ספק מלב חברי הכנסת, כאשר מדובר בחקירה משטרתית ביהודה ובשומרון, האחריות והסמכות היא בידי המשטרה.

משה שחל (העבודה):
חקירה משטרתית נגד אזרחים ישראלים?

שר המשטרה ר' מילוא:
נגד אזרחים ישראלים, ודאי.

1 — 2. נפתחה חקירה לגבי האירועים שצוינו בשאלתא, אך טרם ניתן לדווח על הממצאים, בשל הזמן הקצר שחלף.

3. כל אירוע יחקר לגופו. המשטרה תנהג על-פי תוצאות החקירה ועל-פי החוק.

לשאלה, האם הוזר העוקר, או הרב אליקים לבנון, שהיה מעורב בנושא — מאחר שלא ידעו מראש על הכוונה לעקור, לא היה אפשר להזהיר את הרב לבנון מראש בעניין זה.

היו"ר ח' קופמן:
שאלה נוספת לחברת הכנסת גוזנסקי, ואחריה — לחברת הכנסת גאולה כהן.

תמר גוזנסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני השר, אני מבינה שהנושא נראה חמור בעיניך וכי המשטרה תטפל ביד חמורה במבצעי העקירה, במנפצי השמשות ובשוברי המכוניות, בחוסמי הכבישים ובכל אלה שמשתוללים לאחרונה ביתר תוקף בשטחים. אני מקווה כך, מאחר שעד עכשיו הדברים לא נראים כך. לא נראה שאלה שמבצעים את המעשים הבריוניים האלה, שפורצים לתוך כפרים, שפורצים ותוקפים אזרחים תושבים ערבים, שמנפצים שמשות, שמשמידים רכוש, שפוגעים באנשים — שהם אכן נתפסים ונענשים כשם שנתפסים ונענשים, למשל, תושבים ערבים. הפער וההתייחסות והשלחנות שמגלים רשויות השלטון, לרבות המשטרה בנושא הזה, הפער הזה זועק, והשאלה היא, מדוע שר המשטרה אינו נוקט צעדים כדי לשנות את הפער הזה?

אדוני השר, יש הרבה אי-אמון לגבי כל הטיפול של המשטרה בתלונות של אזרחים ערבים, של תושבים ערבים. מה שקרה השבוע, כאשר נפתחה חקירה נגד שוטרים שחשודים כמעשי עינויים במחלק משטרה, וכאשר שניים משוטרי

הוא ויכוח פוליטי, לא משפטי, ולכן, במסגרת התשובה על השאלתא הזאת, אני חושב שמה שכבר נאמר הספיק.

לחבר הכנסת גדי יעקבי — אני חושב שגם חבר הכנסת גדי יעקבי שמע את דברי ראש הממשלה ושר הביטחון בקשר לאירועים החריגים שהיו ביהודה ובשומרון ולמעשים חריגים שנעשו על-ידי יהודים תושבי יהודה ושומרון. הדברים שנאמרו היו ברורים מאוד. אין פה מצב, כפי שמנסים לתאר, כאילו הממשלה, הצבא, המשטרה, נותנים להתפתחויות שליליות להתפתח בלי תגובה; לא כך הדבר. הצבא והמשטרה נוקטים את כל האמצעים, וגם הדרג המדיני הביע את דעתו.

בכלל אני חושב, שאנחנו צריכים להקפיד מאוד לשמור על כל מה שנוגע לשלטון החוק, גם במדינת ישראל, וכמובן גם ביהודה, בשומרון ובעזה. ואם מדובר בשלטון החוק, חבר הכנסת יעקבי, אני מצרף עניין, אולי מערב מין בשאינו מינו, אבל אני יכול לומר, שגם בנושאים העומדים היום על הפרק, כמו, למשל, נושא הייחודיים שצריך להגיע לכנסת, אנחנו חייבים להקפיד לכבד את מערכת החוק ואת בית-המשפט. תהיה זאת, לדעתי, פגיעה קשה בשלטון החוק במדינת ישראל אם לא נקיים בכנסת כיבוד מלא של שלטון החוק. של בתי-המשפט ושל הבג"ץ. אני אומר את הדברים גם כשר המשטרה, ובעיקר כשר המשטרה. אני חושב שזה חלק מיסודות חיינו, ואנחנו חייבים לראות זאת גם לגבי דברים שנעשים במדינת ישראל, גם ביהודה, בשומרון ובעזה, ובמיוחד בכנסת ישראל, שמשמשת דוגמה לכל הציבור בישראל. אנחנו הראשונים שחייבים לכבד החלטות בית-משפט, ולא יעלה על הדעת, שהכנסת לא תפעל בהתאם להחלטת בג"ץ ותביא לבזיון בית-המשפט. אני אומר את הדברים אף שזה לא נוגע ישירות לשאלה, אבל אני חושב, כנציג הממשלה, כשר המשטרה, שחובתי לומר זאת ובמלוא החריפות והתוקף.

משה שחל (העבודה):
גם שהכנסת תפעל לפי הוראות בג"ץ.

היו"ר ח' קופמן:
חברי הכנסת, בטרם נעבור לשאלתא הבאה אנו חוזרים למתכונת, ששאלה נוספת היא בת דקה, וזו לא הצהרת עצמאות, כפי שהיה עד עכשיו.

אנחנו עוברים לשאלתא של חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז בנושא: החלטת חבר הנאמנים לסיים את האחריות ליישובים צעירים. בבקשה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, ישיב על השאלתא, שר החקלאות.

555. החלטת חבר הנאמנים לסיים את האחריות ליישובים צעירים

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, נודע לי כי לאחרונה החליט חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית לסיים את האחריות הכלכלית והמשקית ליישובים הצעירים, ובהם יישובים ברמת-הגולן ובבקעת-הירדן.

ברצוני לשאול את השר:

1. האם ידועה לך החלטה זו?
2. מה היא משמעותה של החלטה זו מבחינת המשך פיתוחם של היישובים, בעיקר בגולן ובבקעה?
3. אם יש סכנה לקיומם הפיסי של היישובים בשל החלטה זו, האם תחליף מדינת ישראל את הסוכנות, קרי משרד

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

גדי יעקבי (העבודה):

אני חושב שזה מצב בלתי נסבל, בלתי נסבל גם, אם נכונה הידיעה מהבוקר, שצה"ל לא חסם את הכניסה למרות הוראתו המוקדמת, אלא רק הפריע להם ביציאתם מן הכפר — זהו דבר בלתי אפשרי ובלתי מחקבל על הדעת כאשר מדובר בפעולה המונחית על-ידי המטה הכללי ועל-ידי הצבא. אני מקווה שהידיעה לא נכונה, ואני מקווה שגם הנושא הזה ייחקר, כמו הנושא שעליו השיב שר המשטרה. בוודאי כולנו רוצים לשמוע מה הם אמצעי החקירה, שכן ההתרחשויות בימים האחרונים מעידות על כך, שאנשים איבדו את נכונותם לגלות סולידריות עם המאמץ הגדול שמדינת ישראל כולה מאוחדת מאחוריה, בוודאי, והוא התקדמות להסכם מדיני ולשלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואתה גילית סולידריות עם רוצחי יהודים?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת אורון, אבקש משר המשטרה להשיב.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלה הנוספת של חברת הכנסת גווינסקי — עד היום לא טויחה כל חקירה לגבי עבירות שנעשו ביהודה ובשומרון. בכל מקרה, האחראים תמיד נחקרו, וכאשר נמצאו ממצאים מרשיעים, הם גם הוכאו לדין.

לגבי השאלה השנייה, על מחלק המיעוטים בירושלים, אני חושב שבנושא הזה העובדות פשוט אינן מוכרות לציבור, ואולי גם לא לחברת הכנסת גווינסקי. המקרה אירע לפני כשנתיים וחצי. מאז למעשה כל השוטרים, פרט לאחד, שלא היה קשור לנושא, אינם משרתים עוד ביחידת המיעוטים בירושלים.

אמרתי דברים ברורים מאוד. מאחר שהנושא נמצא בהליך משפטי בבית-משפט, אני חושב שלא צריך לקיים בתי-דין שדה ציבוריים כנגד השוטרים. ניתן לבית-המשפט להכריע. כשם שאנחנו דורשים להגן על כל אזרח ואזרחי שיש לאפשר לו לעמוד למשפט ללא לחץ מבחוץ, ללא תהליכים שפוגעים בהליכי המשפט, של סוביידיזציה, לא צריך גם במקרה כזה לשבש את הליכי המשפט לרעת השוטרים או לטובתם. בכל מקרה, כל מעורבות כזאת יכולה לשבש. לכן אמרתי את הדברים, ואני יכול רק לומר, שאנחנו רואים במשטרת ישראל כל מקרה של אלימות שוטרים, בין כלפי יהודים, בין כלפי ערבים, אין זה משנה — אנחנו רואים זאת בחומרה. אנחנו נוקטים את האמצעים הדרושים, ועד היום, בתקופת כהונתי כשר המשטרה, פוטר יותר מפעם אחת שוטר בגלל שימוש באלימות, שימוש בכוח, כאשר זה נעשה לא כפי שצריך היה להיעשות על-פי הכללים ועל-פי החוק.

לחברת הכנסת גאולה כהן — נטיעת עצים אינה עבירה על החוק, את גם לא אמרת זאת. את אמרת, שנטיעת עצים שיש בהם כדי לשבש את היכולת להגן על הנוסעים בדרך, זאת עבירה. אני לא חושב שרצוי או אפשר לייחס לאלה שנטעו את העצים כוונה לשבש את הנסיעה בדרך או את ביטחון הנסיעה בדרך. יש ניגודי עמדות בנושא הזה, יש ויכוח בנושא. הוויכוח

הכנסת מיכאל איתן. ואחריו לחבר הכנסת חגי מירום. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, נעשתה כאן הבחנה בין יישובים צעירים ברמת-הגולן ובבקעת-הירדן לבין יישובים צעירים בתחומי מדינת ישראל וכן לבין יישובים צעירים באזורים אחרים.

אדוני השר, הייתי רוצה לדעת, מדוע יש בסיס לאפליה כלשהי? האם אני יכול להבחין את המצב העובדתי כך, שיש תחומי שיפוט של החוק הישראלי, וזה במדינת ישראל, ויש תחום שנמצא בשליטה של מדינת ישראל על-פי המשפט הבין-לאומי, הוא נמצא כרגע תחת ממשל צבאי ולא חל עליו החוק הישראלי? ואז יש לנו שתי קטגוריות, קטגוריה א' וקטגוריה ב'. אבל פה אני מוצא פתאום כאילו יש שלוש קטגוריות: קטגוריה א' — מדינת ישראל, קטגוריה ב' — רמת-הגולן והבקעה, וקטגוריה ג' — כל השאר. אני רוצה להבין, מה הבסיס, והאם יש בסיס להבחנה כזאת. כמובן, כל זה בקשר לטיפול ביישובים צעירים ובהקמת יישובים.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, כבוד השר, חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית וגם של ההסתדרות הציונית, אם אתה מבקש להבחין ביניהם, הולך ומתרחק מההתחייבויות שלו וזמן האמנה שבין הסוכנות היהודית לממשלה. ככל שהשנים נוקפות, אנחנו מתבשרים שההחלטה של חבר הנאמנים הולכת וקטנה ביישובים ברמת-הגולן ובבקעת-הירדן, כמו גם ביישובים אחרים, שהסוכנות היהודית מקיימת אחריות לגביהם בקרב ההתיישבות הצעירה בגליל ובנגב.

שאלתי, אם כן, היא: האם לא הגיעה השעה להסיר את כל האחריות בתחומי מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית ושל ההסתדרות הציונית ולקחת את התקציבים האלה על כתפיה של מדינת ישראל, על-מנת שלא להשאיר את היישובים הללו הפקר בידי חבר נאמנים שאולי לא מבין את אחריותו למפעל הציוני במקומות האלה, ולהטיל אותם על מי שצריך להטיל, קרי על המדינה ששלחה אותם להתיישב במקומות האלה? תודה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. כבוד שר החקלאות מתבקש להשיב על השאלות הנוספות. בבקשה.

שר החקלאות ר' איתן:

ראשית, לא נשקף שום סיכון לקיום הפיסי של היישובים, כי הם נתמכים, כמו כל יישוב אחר, על-ידי מכסות ייצור ומענקים להשקעות.

אין שום בסיס לאפליה בין היישובים באזורים השונים. חבר הנאמנים לא מטפל ביישובים שמעבר ל"קו הירוק".

שום סכנה לא נשקפת ליישובים צעירים ולהקמת יישובים חדשים. המדיניות היא של הממשלה ולא של הסוכנות היהודית.

חבר הנאמנים לא פועל מעבר ל"קו הירוק", כפי שאמרתי: השאלה הזאת חוזרת על עצמה ואני משיב עליה. הפעילות היא של הסוכנות היהודית.

החקלאות, ותכסה את ההתחייבויות של הסוכנות היהודית ליישובים האלה?

היו"ר ח' קופמן:

תודה. שר החקלאות, בבקשה.

אדוני שר החקלאות, אין לך מיקרופון? נא לצייד את שר החקלאות במיקרופון. חשבתי שבמסדר המפקד היית רגיל לדבר לקהל רב כלי מיקרופון.

שר החקלאות ר' איתן:

אכל יש פה מפקד חדש, והוא לא משגיח על מה שנעשה כאולם.

אדוני היושב-ראש, השאלתה של חבר הכנסת כ"ץ-עוז לוקה בחוסר אינפורמציה. חבר הנאמנים הוא גוף של הסוכנות היהודית. הסוכנות היהודית עוסקת רק בתחומי "הקו הירוק", ולכן אין לשאלה בסיס. הסוכנות היהודית אינה עוסקת ביישובי הבקעה ורמת-הגולן. ביישובי רמת-הגולן ובקעת-הירדן האחריות הכלכלית היא של אוצר המדינה ושל ההסתדרות הציונית. אין לכך כל קשר לסוכנות היהודית.

היישובים בבקעה וכרמה זכאים לקבל מענק פיתוח עד גובה מסוים, על-פי קריטריונים של החטיבה להתיישבות, וזה נעשה. יישובים אשר מיצו את המענק שניתן להם אינם זכאים לקבל תוספת. מכאן נובע כי אין כל ההתחייבות של הסוכנות היהודית, שאותה צריכה למלא מדינת ישראל, ואין לכך כל קשר לקיומם הפיסי של היישובים.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, לשאלה נוספת.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם יש בעיה של חוסר אינפורמציה, הרי כנראה גם אצל שר החקלאות יש ליקוי של חוסר אינפורמציה.

בסיס ההתחייבות של מדינת ישראל הדיום ליישובים ברמת-הגולן ובבקעת-הירדן הוא בדיוק אותו בסיס של מה שנקרא ביסוס יישובים בכל אזורי ארץ-ישראל מאז ומתמיד — התקן הסוכנותי.

כדי לפתור את הבעיה הבין-לאומית, יצרה מדינת ישראל את המודל שברמת-הגולן ובבקעה: מחוץ ל"קו הירוק", מטפלת יחידה שנקראת החטיבה להתיישבות, ולא המחלקה להתיישבות. אם זו הייתה הכוונה בתשובתו של השר, מובן שפורמלית הוא צודק.

על כן, שאלתי הנוספת היא: בין 150 היישובים שהסוכנות היהודית אמורה הייתה להמשיך את פיתוחם, בתקציב שנתי של כ-70 מיליון דולר, נמצאים גם יישובים עם מחויבות לכיסוס באזורי הרמה והבקעה. כ-60 מן היישובים האלה הם בקו העימות, ונוספים עליהם יישובים בקו העימות של הערבה הדרומית, שהם בוודאי נכללים בתוך המסגרת.

האם הממשלה ו/או משרד הביטחון נתנו את דעתם על האפשרות של חיסול קיומם הפיסי של 50 עד 60 יישובים — מושבים וקיבוצים לאורך קווי ההגנה של מדינת ישראל, כתוצאה מהחלטת חבר הנאמנים? ומה ברעת הממשלה ומשרד החקלאות לעשות, כדי לשמור על קיום היישובים בהמשך ולעודד לבוא ולבססם כך שלא ייגמר קיומם הפיסי?

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת כ"ץ-עוז. שאלות נוספות לחבר

כלומר השיטה והמחירים, שינוי מחירי מים לעיר, עם מחיר שולי שיאפשר ליזמים החדשים להתחרות על ייצור מים.

4. מאמץ לשכנע את הגורמים הקובעים, שכדאי לחתום על חוזה ארוך-טווח לרכישת מים מיום מפעיל. היום שיכנה ויפעיל את מפעל ההתפלה ייבחר במכרז. יהיה גיוס הון מחוץ לתקציב.

יש עניין רב לגורמים לא-ממשלתיים לפתח מפעלים כאלה, ורשויות מספר כבר פנו אלינו בקשר לכך. אנחנו יוזמו פנייה לעיריית חיפה, וחיפה כבר מטפלת בעניין בצורה מעשית יותר, לרבות הכנת המכרז. פנו גם יזמים קטנים יותר, כמו דנקר מאלית וקיבוץ מעגן-מיכאל.

5. כל כמות המים הנוספת במדינת ישראל מספיקה, במקרה הטוב, לשלוש שנים נוספות של גידול האוכלוסייה. אם לא נתחיל היום להתארגן להתפלה, נצטרך לחזור לשאיבת-יתר, שעלות הנזק שלה גדולה בהרבה ממחיר ההתפלה. אני מחייב את ההתפלה, אנחנו פועלים בכיוון הזה, זאת אפשרות יחידה להוסיף מים לגידול בצרכים, גם גידול אוכלוסייה וגם גידול שנובע מההכרח לייצר יותר מזון טרי.

קריאה:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גרופר.

קריאה:

ואחרי:

היו"ר ח' קופמן:

אחרי — לחבר הכנסת גרשון שפט ולחבר הכנסת יהודה

פרח.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

הם לא מאותה סיעה.

קריאה:

הם מאותה סיעה.

היו"ר ח' קופמן:

הם היו רוצים. הם אינם מאותה סיעה.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

ישנם: חברי הכנסת גרשון שפט, עדנה סולודר ויהודה

פרח.

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אני מבקש שלא לטחון מים עוד. בבקשה, חבר הכנסת גרופר.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני השר, נוסף על התשובות שנתת, והן בהחלט תשובות לגופו של עניין, אני שמח מאוד לשמוע שיש

חגי מירום (העבודה):
אני שאלתי גם על הגליל והנגב.

שר החקלאות ר' איתן:

יש הצעה, שהממשלה תקבל את כל תפקידי הסוכנות היהודית. הצעה זו נדונה פעם אחת, ולא עברה. יכול להיות שהיא תעלה שוב ואז יוחלט שכל תפקידי ההתיישבות והטיפול ביישובים, ולא חשוב איפה הם, יוטלו על הממשלה. תודה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. אנו עוברים לשאלתא של חבר הכנסת פסח גרופר בנושא: התפלת מי ים.

557. התפלת מי ים

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני השר, בשנה האחרונה נערכו במשרד החקלאות ובמשרדי הממשלה דיונים רבים, הנוגעים לצורך הרחוף באספקת מים סדירה לתעשייה, לחקלאות ולשתייה. הודגשו הדחיפות לפיתוח פרויקט התפלת מי ים.

כיום, לפי ידיעתי יש שתי חברות או יותר, חברות בין-לאומיות, המוכנות להיכנס מייד לפיתוח פרויקט ההתפלה. כל הוצאות הפיתוח וההשקעות יהיו על חשבון, כאשר הבסיס הוא שהמדינה תתחייב לקנות את המים. אלה השקעות של כמה מיליוני דולרים. הצעת החברות היא מחיר של 65 סנט לקוב מים, וזה מחיר סביר בהחלט.

כדי שלא להגיע למצב שהיה השנה — הצורך לקצץ 40% מכמויות המים בחקלאות, בתעשייה ובשתייה, רצוי להתחיל מייד בפרויקט זה.

ברצוני לשאול את כבוד השר, האם נכון ששתי חברות הציעו את ההצעה הנ"ל? האם יש החלטת ממשלה לחתום על הסכם לפיתוח הפרויקט לקניית מים, ואם אין החלטת ממשלה — מה בדעת השר או משרדו לעשות בנדון? האם יש בכוונת השר לעניין גורמים לא-ממשלתיים, כמו ראשי ערים, בקניית המים כמי שתייה לעירם?

היו"ר ח' קופמן:

תודה לחבר הכנסת גרופר. מעירים לי, שהשאלתא שלך לא בדיוק חופפת את מה שהיושב-ראש אישר: נחא, שזה לא יהיה בדברים חריגים יותר.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב-ראש, אתה יכול לבדוק, זה אותו דבר.

היו"ר ח' קופמן:

את זה נעשה אחר כך, במחשב.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
בבקשה.

היו"ר ח' קופמן:

גמרת? שר החקלאות מתבקש להשיב על השאלתא של חבר הכנסת גרופר.

שר החקלאות ר' איתן:

1. נכון ששתי חברות הגישו הצעות להתפלה.
2. אין החלטת ממשלה לחתום על הסכם לפיתוח הפרויקט לקניית מים.

3. הפעולות שנעשות בנדון הן: בדיקת מאזני מים, תכנון-אב שיצביע על המיקום להתפלה, ואופן ההתפלה.

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

הי"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת המקופחת, אנחנו נדון בזה בוועדת הכנסת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

שר החקלאות ר' איתן:

חייבת להיות החלטת ממשלה לקביעה בנושא המים. כאשר נדע את הפרטים, נגיש את הנושא להחלטת ממשלה. עכשיו מבצעים את כל החישובים, העלויות, ומה ממשלה צריכה להחליט. היא לא יכולה להחליט תיאורטית לקנות מים. היא צריכה לדעת על מה היא מחליטה.

לשאלה של חבר הכנסת גרשון שפט — מה עמדת האוצר בנדון? — אנחנו נמצאים במשא-ומתן, או בהצגת נתונים לאוצר. הוא שאל, מה יכולים חברי הכנסת לעשות? יציעו הצעת חוק, שמתפילים מים ממועד מסוים, ומי שיקנה את המים האלה יתחייב לטווח של עשר שנים, מה שאנחנו נציע בממשלה בעוד זמן-מה.

אני רוצה להביא בפניכם דוגמה של עלויות: להוביל את המים מהכינרת לבאר-שבע עולה כמעט פיי-שניים מכפי שעולה להתפיל מים מהים התיכון ולמשוך אותם לבאר-שבע, והרבה יותר מפיי-שניים אם ממתיקים את המים המליחים שברמת-הנגב: להראות איפה פה חוסכים, כאלו, כסף.

לשאלה של חבר הכנסת פרח — כאשר רואים זרמים כאלה זורמים לים, נכון שזאת הרגשה של הפסד. עד היום אין שום תוכנית, עכשיו, כאשר היו השיטפונות, ביצענו צילומי אוויר על כל הארץ כדי לדעת היכן השיטפונות, איפה אגני הניקוז ואיפה אפשר לקיים מאגרים. על-פי צילומי האוויר האלה, מייד נכנסים לתכנון, מסתבר שגם אין כושר תכנון מספיק. אין תוכניות מפורטות בעניין הזה, כפי שלא היו תוכניות מפורטות בנושאים אחרים, ולכן נקלענו למשבר במשק המים. אינני רוצה להזכיר לכם את המהומה שהיתה, אבל זה מה שעושים. עכשיו צריך להיכנס לתכנון מפורט בכל התחומים. זה לא רק חסימת ואדיות, אלא גם הקמת מאגרים, חפירת מאגרים, במקומות שאפשר יהיה להחזיר את המים למי התהום או לשאוב אותם לחקלאות; וזה תפיסת מי כיוב, שחלק מהם זורמים לים אחרי שהם עברו תהליך של השבחה, זה בזכו נורא של כסף, וגם להם, בחלקם אין שימוש, כי לא היו תוכניות, לא היו חיבורים ולא היה שום דבר. זה מה שאנחנו עושים. ההתפלה היא לטווח ארוך, כדי שלא נהיה תלויים לא במג האוויר ולא בנתונים אחרים. תודה.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה.

אני מבקש לפזר את ההפגנה. חברי הכנסת כהן וחריש, אנחנו רוצים שתהיה חרישת. רשות הדיבור לחבר הכנסת גרשון שפט.

559. שביתת עובדי רשות שדות התעופה

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, עובדי השינוע ברשות שדות התעופה שבתו שביתת האטס זה ימים מספר, על אף הצו של בית-הדין לעבודה, האוסר עליהם להכריז שביתה או עיצומים.

ברצוני לשאול:

התקדמות בנושא, אני חוזר ושואל ומחדד את השאלה. הבסיס יהיה קניית המים. קניית מים לטווח ארוך מחברות בין-לאומיות, שישקעו מיליונים על חשבון — צריכה להיות החלטת ממשלה, ואם לא תהיה החלטת ממשלה, אני מצטער מאוד, אתה משקיע עבודה רבה בנושא, כפרויקט הזה, ולא תהיה שום תוצאה.

השאלה שלי היא, האם אתה חושב או אתה עומד להביא בפני הממשלה הצעה לקבל סוף-סוף את ההחלטה הנכונה הזאת, שאנחנו ניכנס לפרויקט של התפלת מים, ולו תהיה זו התחלה צנועה ביותר, אבל זאת תהיה פריצת דרך. פעם אחת ולתמיד, לבדוק את עצמנו בנושא הזה.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת גרופר. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גרשון שפט. בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני יודע שמשרדך ער לבחינת התפלת המים, רוצה בכך, ועושה תוכניות לעניין הזה. אני שואל, מה עמדת האוצר בנושא הזה, והאם הוא תומך בו? אם לא — מה אנחנו, כחברי הכנסת, יכולים לעשות כדי לעזור באותו תהליך ארוך של התפלת מים, שהגיע הזמן לשים לו קץ ולהתחיל להתפיל?

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה על דברייך הקצרים. בבקשה, חבר הכנסת יהודה פרח. תשתדל גם אתה להיכנס למסגרת של חבר הכנסת שפט.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כידוע לך, ההוצאות המרכזיות, העיקריות, של חקלאות הן בעיקר-על מים; הוצאות על מים. כמות המים שירדו לאחרונה היתה כמות אדירה, ששטפה את המדינה. אנחנו מדברים מצד אחד על התפלה של מי ים, ומן הצד האחר — על כמות אדירה של מים שהגיעה לים, ונצטרך להתפיל אותם. הרי אנחנו צריכים גם לחשוב על כך, שבעוד חודש יכול להיות שוב שיטפון כזה. מה עושה כבוד השר כדי לאגור גם את כמות המים המבורכת הזאת, שהלכה רובה ככולה לים? אנחנו מתפילים מי ים, ושוולחים מים טובים לים. זה דבר שאיננו מתקבל על הדעת.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה. שר החקלאות, בבקשה.

מרדכי גור (העבודה):

מה עם חברת הכנסת סולודר?

הי"ר ח' קופמן:

אני מאפשר לשאול שתי שאלות.

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

שר החקלאות ר' איתן:

לשאלתו של חבר הכנסת גרופר — חייבת להיות החלטת ממשלה לקביעת המים — — —

קריאות:

— — —

הי"ר ח' קופמן:

סליחה, אני החלטתי מי הצביע קודם. אין לנו דרך אחרת. השתדלתי שזה לא יהיה מאותה סיעה. זאת המתכונת. אם אתם רוצים לדעת, חרגתי רק בנושא של חבר הכנסת מירום.

שר התחבורה מ' קצב:

הואיל והשיבושים נמשכו במהלך כל השבת וביום ראשון, זימנתי אלי ביום שני את נציגי כל הצדדים: העובדים, ההנהלה, ההסתדרות הכללית, מועצת פועלי לוד ועוד. אחרי שהעובדים הודיעו לי, שהם מפסיקים את השיבושים ואת העיצומים, הסכמתי לקבל אותם. במהלך הדיון הטלתי על צוות לקיים דיונים בצורה אינסטיטוטית ונמנעתי לפתרון הבעיה. הדיונים נמשכים, הבעיה עדיין לא נפתרה. מאז אתמול וכמשך היום נמשכים הדיונים והמשא-ומתן בין העובדים להנהלת הרשות, בהשתתפות ההסתדרות הכללית. אבל העיצומים והשיבושים הופסקו לחלוטין מאז אותו דיון שהתקיים כלשכתי.

היו"ר ח' קופמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שפט.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני השר, ועדיין לא אמרת לנו מה מידת הנזק של שביתה ההאטה. השביתה היתה בניגוד לדעת ההסתדרות ובניגוד לצו בית-הדין לעבודה. מה בכל זאת חושב משרד לעשות כדי שדבר כזה לא יקרה בעתיד?

אדוני השר, אם תעבור על כך לסדר-היום, הרי שביתה כזאת יכולה לפרוץ גם מחרתיים.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני שר התחבורה, אנחנו נוהגים במדינת ישראל, ובצדק לדעתי, להשאיר את כל הנושא של חופש השביתה במסגרת ההסדרים שבין ההסתדרות לבין המעסיקים, ואני תומך מאוד במכניזם הזה.

האם במסגרת הזאת, שנחוץ לשמר אותה — כי ברוב המדינות שניסו למצוא פתרונות חוקיים נוקשים, הקרויים ממלכתיים, לא עלה הדבר יפה — קיים איוה מכניזם, שיאפשר לנו בכל זאת טיפול מונע שביתות כאלה?

היו"ר ח' קופמן:

תודה. שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:

לחבר הכנסת גרשון שפט, יש בידינו תוכנית היערכות למקרה ששביתות תימשכנה מעבר לזמן הסביר. אני שמח שלא נאלצנו להשתמש בתוכנית הזאת.

אני בהחלט מבין את שמחתי על שהעובדים חזרו לעבודה סדירה זמן לא רב לאחר התחלת השיבושים. אני חושב שצריך להביע מורת-רוח מהפרת צווי בית-המשפט ומהתהליך הלא-תקין שבו פעל ועד העובדים ברשות שדות התעופה.

לחבר הכנסת שבח וייס — אינני נמצא פה על תקן של מומחה ליחסי עבודה. נושא יחסי העבודה במשק הוא נושא שנוי מאוד במחלוקת. אילו היה במדינת ישראל חוק בוררות חובה, אני מעריך שעובדי רשות שדות התעופה, מעצם היותם אחראים ועובדים באחד המתקנים הביטחוניים של מדינת ישראל, היו — סביר להניח — כלולים בתחום שחוק בוררות חובה חל עליו. אני לא רואה פתרון אחר אלא להמשיך כרגע כתנאים הקיימים במסגרת הוראות החוק.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לשר התחבורה. תם סדר שאלות בעל-פה.

1. מה הוא הנזק שנגרם לאלפי התיירים היוצאים והנכנסים?

2. כיצד ישפיע הדבר על התיירות בשנה זו?

3. אילו צעדים עומד משרדך לנקוט כנגד הפרת צו בית-המשפט?

ברשות היושב-ראש, אני רוצה להוסיף מלה שאיננה בשאלת. השביתה נגמרה בינתיים, אבל כל הגורמים שהניעו את השביתה קיימים גם כיום, ולכן השאלת צדין בחוקה.

היו"ר ח' קופמן:

אבקש משר התחבורה להשיב על השאלת.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, עובדי השינוע ברשות שדות התעופה הודיעו על כוונתם — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת חריש וחבר הכנסת שחל, שי"ן בשי"ן נוגעים ומדברים.

מיכאל חריש (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

קיימו בבקשה את ההתייעצות מחוץ למליאה, תחזרו במלוא העוז והנחישות, אבל בינתיים תאפשרו לשר התחבורה לענות על שאלת.

חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת פורז, נפגשת היום עם חבר הכנסת וייס במוסד חשוב מאוד, שבו בחוץ ודונו שם בנושא. בבקשה, אדוני שר התחבורה.

שר התחבורה מ' קצב:

ועד עובדי השינוע ברשות שדות התעופה הודיע על הכוונה שלהם להשבית את העבודה ברשות שדות התעופה כיוון שלא קיבלו דמי פריז, שלדעתם הם ראויים להם.

הודעתם זו היתה שלא על דעת ההסתדרות הכללית. בעקבות ההודעה הוצא צו בית-הדין הארצי לעבודה, האוסר עליהם לשבש או להשבית את העבודה ברשות שדות התעופה. אף-על-פי-כן, ביום שיש נקטו העובדים עיצומים ושיבושים והאטו את קצב העבודה ברשות שדות התעופה. הדבר השפיע מאוד על מועדי המראת המטוסים וגרם בהחלט לפגיעה קשה בציבור הנוסעים.

אני רוצה לנצל הזדמנות זו כדי להביע תרעומת ומורת-רוח על הפרה זו והתחכמות עם צווי בית-הדין ובית-המשפט. השיבושים נמשכו במהלך כל השבת ויום ראשון — — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם. חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת שבח וייס, אני יודע שיש לך שאלה נוספת, אבל אתה לא יכול לדון בריזמית גם בשאלה נוספת וגם בשאלה מורכבת יותר. חבר הכנסת תיכון וחבר הכנסת ביילין.

דן תיכון (הליכוד):

מה קורה לך היום, מה אתה נרגש כל כך?

היו"ר ח' קופמן:

אני לא נרגש, ויעידו רבים כאן שאני לא נרגש, חבר הכנסת תיכון. אבל אתה לא צריך להפריע. אדוני שר התחבורה, בבקשה.

ג. הודעת היושב־ראש בעניין חוק־יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4)

היו"ר ח' קופמן:

החלטתי לאפשר לשלושת חברי הכנסת הנוגעים ישירות בדבר — כל אחד יעלה במשך שלוש דקות את טיעוניהם וימסור את הודעתו. ראשון הדוברים יהיה חבר הכנסת אברהם פורז, השני — חבר הכנסת שבח וייס, והשלישי — חבר הכנסת אוריאל לין, יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. כזה תם ונשלם. בבקשה, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני חושב שאנחנו מצויים היום במשבר קונסטיטוציוני מאין כמוהו, שעה שהכנסת, במעשה של פוטש, בעצם איננה מקבלת את החלטת הרשות השופטת. לו היה מדובר באנשים רגילים, הם היו מועמדים לדין על כזיון בית־המשפט, נקנסים ואולי אף נעצרים. אבל מדובר כאנשים שיש להם סמכות ויש להם חסינות, והם מנצלים חסינות זאת לרעה.

במה דברים אמורים? ההסכם שנחתם ביום רביעי בערב בשבוע שעבר, בין חבר הכנסת וייס ואנוכי לבין יושב־ראש הכנסת וחבר הכנסת אוריאל לין, היה הסכם עם שניהם. העתירה לבית־המשפט הגבוה לצדק הוגשה נגד שניהם. פרקליטות המדינה, הגברת נילי ארד, מנהלת מחלקת הבג"צים, ייצגה את שניהם. בשעה שזה נחתם, הכול היה ידוע. לא היה דבר חדש. אפילו הראיתי לחבר הכנסת לין את הנוסח — על מה אנחנו עומדים לחתום. נכון שהוא אמר לי שלא לחתום, אבל הוא ידע על זה.

הצעת החוק הזאת עומדת לקריאה שנייה ושלישית מאז 15 ביוני. לו רצתה ועדת החוקה, חוק ומשפט בשלב כלשהו — היו לה חמישה חודשים תמימים, כדי לעשות רבזיה בהצעת החוק, לשנותה, להחזירה; מה שרצתה. אבל אחרי שבית־המשפט העליון פסק מה שפסק, אין סמכות.

רבתי חברי הכנסת, אני רוצה לומר דבר נוסף, ההליך שנקט יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט הוא, לדעתי, הליך כזו מאין כמוהו. והסיבה פשוטה: ישיבות הוועדה מתקיימות כל יום בשעה 11:00. הסעיף הזה הוסף לסדר־היום בשעה 22:45 והופץ בתאים של חברי הכנסת בשעה שרוב החברים כבר לא היו בכניין, ובניגוד לנוהג לא קיבל אף אחד מהחברים, אלה שאני לפחות יודע שהם מתנגדים לשיטה הזאת, שום התרעה על כך שיש ישיבה; העניין לא הודע לו.

אני עצמי נפגשתי עם חבר הכנסת אוריאל לין רבע שעה לפני הישיבה. באתי אליו בעניין אחר: יש לי חוק בעניין נציגי ציבור בבתי־הדין לעבודה. אף שהנוהג בוועדות הכנסת, לרבות בוועדת החוקה, חוק ומשפט, להזמין תמיד את היום של החוק לדיון, הוא לא טרח לומר לי, שרבע שעה לאחר מכן הוא מעלה את החוק שלנו.

אגב, חבר הכנסת וירשובסקי סיפר, שהוא הגיע שלוש דקות לאחר המועד, ואז אמרו לו שהכול fait accompli, זה כבר נגמר. גם חברי ועדה אחרים, שאני מכבד ומעריך את יושרם — רובינשטיין, שחל, ליבאי ואחרים — לא ידעו כלל על ההליך הזה.

דוד ליבאי (העבודה):

נכון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

זה משבר קונסטיטוציוני מאין כמוהו. מחר יצטרך יושב־ראש הכנסת או ממלא־מקומו להתייצב בפני

חברי הכנסת, מצאתי לנכון להסביר למליאת הכנסת את השתלשלות העניינים בעניין חוק־יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4).

קריאה:

היו"ר ח' קופמן:

נקבע סדר־יום מסוים. זה ייקח זמן קצר, אני חושב. היתה לנו התייעצות הבוקר, וסוכם שזה יעלה מייד אחרי השאלות בעל־פה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני מבקש את רשות הדיבור מייד אחרי דבריי, אדוני היושב־ראש.

היו"ר ח' קופמן:

אני מבקש למסור קודם כול את ההודעה.

א. הצעת חוק־יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) הונחה לקריאה שנייה ושלישית ביום 15 ביולי 1991.

ב. במשך הזמן פנו יוזמי החוק, חברי הכנסת שבח וייס ואברהם פורז, אל יושב־ראש הכנסת לקבוע מועד לדיון בהצעת חוק זו.

ג. משלא נקבע מועד, פנו שני חברי הכנסת האלה לבית־המשפט הגבוה לצדק — לבוא וליתן טעם, מדוע לא תועמד לאלתר על סדר־יומה של הכנסת הצעת חוק זו לדיון ולהצבעה בקריאה שנייה ושלישית.

ד. ביום 11 בדצמבר 1991 נחתם הסכם בין העותרים לבין המשיבים, ועל־פיו תועמד הצעת חוק זו לדיון ולהצבעה ביום ד', 18 בדצמבר 1991. ההסכם קיבל תוקף של פסק־דין.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אולי תאמר — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פורז, אני מבקש ממך: תתאפק.

ה. אתמול התכנסה ועדת החוקה, חוק ומשפט, על־פי סעיף 124 של תקנון הכנסת, והחליטה לחדש את דיוניה בהצעת חוק זו והודיעה על החלטתה זו ליושב־ראש הכנסת.

ו. על יסוד סעיף 124(ב), הודיע יושב־ראש הישיבה על כך לכנסת אתמול.

ז. לנוכח ההתפתחות, כפי שתיארתי אותה זה עתה, אני מביא אותה לידיעת מליאת הכנסת.

ח. ברצוני להודיע שעל שולחן הכנסת לא מצויה עתה הצעת חוק־יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4). ולעניות דעתי ולצער, ידי כבולות בעניין זה.

לסיים, ברצוני לציין שהבוקר לא התערב בית־המשפט העליון ודחה את החלטתו למחר. סביר להניח שהנושא אינו דחוף כל־כך, אחרת היה מתערב, כי העותרים ביקשו — עד השעה 11:00.

קריאות:

— — —

אני פונה ליושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שעמל כליכך על החוק הזה, לחברי המפד"ל ולאחרים שתמכו בנו, לנציגי המפלגות החרדיות. זה עיקרון חוקתי שאתם תוכלו לחיות אתו בכבוד. אבל — בעיקר אליך. אם אתה תחליט שלא לקיים היום את ההצבעה, זה יהיה יום אפל בתולדות הכנסת, מרד וריסוק של בית־המשפט העליון, ללא תקדים בתולדות מדינת ישראל; בושה. זה יילמד בכל האוניברסיטאות — כיצד הדמוקרטיה הצעירה הזאת, היחידה במזרח התיכון, מרסקת את עצמה לדעת. ההתנהגות של יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט תילמד בכל אוניברסיטה דיראון. זה מה שאנחנו רוצים כאן?

אני פונה אל מצפונכם — לשעות לקריאתו של היועץ המשפטי שאמר לי: היה ממלכתי, הבא את זה להצבעה; לקריאתו הנרגשת של ידידי שר המשטרה רוני מילוא, שהודיע כאן לפני עשר דקות, רבע שעה, שלא יעלה על הדעת שהממשלה תרסק כך את בית־המשפט העליון.

אם זה לא יקרה כאן, אני אומר לכם שוב שלוש פעמים: בושה, בושה, בושה. אל תעשו את זה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. אני רוצה רק להעיר לחברי, חבר הכנסת שבח וייס, על מה שאמר או לא אמר היועץ המשפטי בלילה — הוא לא אמר את הדברים שלך. היו לו התלבטויות רבות מאוד במשך כל יום אתמול ובלילה. לא אחזור כאן על הדברים, כי זה לא המקום הנכון לכך.

לעצם הנושא, על שולחני איננה מונחת הצעת חוק כזאת. על־פי סעיף 124(ב), משכה ועדת החוקה, חוק ומשפט את החוק אליה. זה נמצא בחוקתה. זה לא נמצא על שולחני ולא על דוכני.

אלי דיין (העבודה):

בגנבה — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אוריאל לין, יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בבקשה.

שמתי לב, שכאשר שני החברים שלכם העלו את הנושא, הייתם רגועים ושקטים. תנו עכשיו לחבר הכנסת אוריאל לין, יושב־ראש הוועדה, לענות ולהשמיע את טיעוניו. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אני לא מעלה שום נושא, גם לא הצעה לסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

גם אתה תצא מכאן מקופת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אתה עומד בקביעה — — —

היו"ר ח' קופמן:

אני עומד בקביעה. ואם אתם, אתה וחברת הכנסת שולמית אלון, רוצים להתייעץ משפטי, בבקשה. אני לא נותן עוד את רשות הדיבור, זוהי החלטתי, והחלטתי נחושה.

בית־המשפט עם יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט ולהסביר את המעשה. מה הם יאמרו? שהם נקטו טריק שפל כדי למנוע את ההצבעה. אם יש לקואליציה רוב — תפיל את החוק. הרי רוב אנשי הקואליציה חתומים על החוק הזה. הצעת החוק הזאת הובאה לכאן בתמיכת הממשלה. השר מרידור עמד על הדוכן הזה ואמר, שהחוק הזה חשוב וחיוני וצריך לקבל אותו.

ואם יגידו לנו שבינתיים התקבל חוק ההסדרים (תיקון מס' 3), עם סעיף (ט) המפורסם, על זה אומר רק דבר אחד: הכול היה ידוע מקודם, הכול היה ידוע כאשר ההסכם נחתם. יושב־ראש הכנסת לא הסכים להביא את החוק הזה ולהתחייב לפני בג"ץ, לפני שהוא ידע שיש לו רוב. הכול היה ידוע.

מעבר לזה, יש שוני גדול בין הצעת החוק שלנו, של חבר הכנסת וייס ושל, שהיא בעצם הצעתו של אוריאל לין — כי אוריאל לין הוא האיש שדחף את ההצעה הזאת והוא עשה הכול כדי שהיא תעבור. היום הוא עושה הכול כדי שהיא לא תעבור. שמא הוא רואה ממפלגתו, שמא הוא הרחיק לכת בזה שהוא תומך בשינוי שיטת הממשל. שמא הוא חטא בזה שהוא סילק את השחיתות הזאת של חברי המרכזים של מפלגות המכהנים בדרגות הבכירות בשרירות הממשלת. אני לא יודע מה הניע אותו.

אדוני היושב־ראש, מעבר לכול אני חושב, שאנחנו נמצאים במשבר חמור מאוד, משבר חוקתי חמור מאוד, ואני לנו שהגענו ליום הזה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב־ראש, אני פונה אליך באופן אישי: יש מעט מקרים בתולדות הפרלמנטריום שנופלות לידי של איש אחד בזמן כה קצר הכרעות בעלות משמעות כה עמוקה לעצם שיטתנו הפוליטית והדמוקרטית.

דן תיכון (הליכוד):

זאת אמר רובינשטיין לסבידור בשעתו.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אני הבנתי מה שאתה אמרת.

היו"ר ח' קופמן:

שמענו את ההערות: אני מבקש להקשיב לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

חברי הכנסת, אני פונה אליכם, תנו להשמיע משפט. חבר הכנסת דן תיכון, אני לא הזמנתי את קריאת הביניים הזאת. סבידור היה יושב־ראש הכנסת. זאת ההזדמנות לומר מלה טובה גם לזכרו. זה היה מעשה אמיץ ביותר, גם אם הוא עלה לו ביוקר. זה היה מעשה שהכניס אותו לפנתאון של הפרלמנטריום הישראלי.

אדוני היושב־ראש, פסק־הדין של בג"ץ ברור בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים. הוא קובע, שיושב־ראש הכנסת או ממלא־מקומו — אתה ממלא־מקומו — קובע שההצבעה תהיה ב־18 בחודש, זה היום הזה. הוא קובע, שהיא צריכה לעלות כראשית סדר־היום אחרי השאלות, זה הרגע הזה. אי־אפשר להימלט ממנו. אין מילוט ממנו.

ישיבות, והאמינו לי, ישיבות קשות ביותר, כדי להשלים את החוק הזה, כי אני סברתי, שצריך לתת לו עדיפות משום שהנורמות במדינת ישראל מחייבות התמודדות עם בעיית הכספים הייחודיים. חברי הטוב, חבר הכנסת ראובן ריבלין, אמר לי בתחילת הדיונים, לפני שנה וחצי: הנושא נעדר סיכוי. תחול מהדיונים האלה, חבל על זמנך. לא קיבלתי את דעתו.

מה עומד בפנינו — אני רוצה לומר לכולכם, כדי שיהיה ברור, כי הופצו הרבה דברים לא־נכונים באמצעי התקשורת: לא התייעצתי עם איש, אפילו לא עם חברי לסיעת הליכוד, לפני שהחלטתי להגיש את ההצעה הזאת לוועדת החוקה. לא היו עלי שום לחצים משום כיוון שהוא. כל ההשערות הן, פשוט מאוד, הצגת דברים שקריים. פעלתי על־פי שיקול דעתי. לראבוני הרב, לא יכולתי להשיג את הפרקליטה נילי ארד; אביה נפטר והיא היתה באבל. גם היועצת המשפטית של הוועדה שלי חלתה, ולא היה לי עם מי להתייעץ. החלטתי להפעיל את שיקול דעתי בגלל לוח הזמנים שאליו נקלענו.

אני רוצה שיהיה ברור: העתירה שהוגשה לבג"ץ וההחלטה שניתנה בבג"ץ אינה מצווה על יושב־ראש ועדת החוקה לעשות דבר. העתירה הזו כולה מכוננת ליושב־ראש הכנסת.

אני הצעתי לוועדת החוקה, חוק ומשפט השתמש בסמכותה על־פי סעיף 124 לתקנון.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת בן־מנחם, יש לך ארבע אפשרויות נוספות על צעקות, אבל תסיים אותן.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני לא אשיב על צעקות.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת בן־מנחם, אני קורא לך בפעם הראשונה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סעיף זה אומר: "הוועדה הנוגעת בדבר רשאית לחדש דיוניה בהצעת החוק גם לאחר שהונחה על שולחן הכנסת וכל עוד לא התחילה הקריאה השנייה". סמכות זו של ועדת הכנסת, חברי, היא סמכות חקיקה, היא חלק מסמכויות החקיקה של מליאת הכנסת. בסמכות חקיקה של ועדת כנסת לא מתערב בית־המשפט הגבוה לצדק. ומי שרוצה לשלול מוועדת כנסת את סמכותה לחוקק חוקים, יעתור זאת במפורש לבג"ץ. ונראה אם הוא יצליח. העתירה לבג"ץ — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אליהו בן־מנחם (העבודה):

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני לא שומע את קריאות הביניים. אגמור את הרצאת הדברים.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת בן־מנחם, אתה לא מפסיק להפריע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, שקלתי את מה שהצעתי לוועדת החוקה, חוקה ומשפט לעשות, ואני מקבל על עצמי את האחריות האישית המלאה בעניין זה.

קודם כול, שיהיה ברור, אני רוצה לומר לכל חברי המליאה: אני לא אשיב על צעקות, אני אמסור את הרצאת הדברים העובדתית כמות שהיא. אני חושב שעולה שאלה בעלת ערך קונסטיטוציוני ממדרגה ראשונה. אני חושב שכנסת ישראל חשוב שתיתן דעתה לעניין זה ביסודיות הדרושה. אם יוכח לאחר דיונים שאני טעיתי, אהיה הראשון שיודה בכך. אינני חושב שטעיתי. אני חושב שאני מגן על ריבונותה של כנסת ישראל. אני חושב שכך צריך לנהוג כל יושב־ראש ועדה, ואסביר את הדברים.

אני לא אשתמש בביטויים שבהם השתמשו חברי הכנסת אברהם פורו ושבח וייס. אני אשתמש רק במונחים מדויקים. אומר לכם, שמה שנאמר על־ידי חבר הכנסת אברהם פורו, שהזימון של הוועדה נעשה כשעות הערב, זה דבר שקרי. זה דבר לא־נכון. נתתי את ההנחיות למזכירת הוועדה להוציא את ההזמנה לישיבה מיוחדת על־פי תקנון הכנסת ביום שני בבוקר. ההזמנה הזאת הופצה על־ידי מזכירות הוועדה שלי, הידועה כנעדרת כל רכב. אני עזבתי את הכנסת באותו יום בשעה 14:00. כבר שמעתי בשידורי הרדיו, שאני הפצתי את ההזמנה הזאת בשעות הערב המאוחרות. אבל אני הייתי כבר בשעה 16:00 במקום מסעיר ומעניין, במצודת־זאב בתל־אביב.

רבתי חברי הכנסת, החוק הזה, חוקי־סוד: משק המדינה (תיקון מס' 4), אינו חוק של חברי הכנסת אברהם פורו ושבח וייס. הוא חוק של ועדת החוקה, חוק ומשפט. נכון, הם הגישו הצעת חוק פרטית. חבר הכנסת שבח וייס הציב בפני הוועדה אתגר מעניין מאין כמוהו. הוא הגיש הצעת חוק האומרת: לא ייוחד בחוק סכום חקציק לאדם יחיד או לגוף יחיד שאינו יחיד במינו. נקודה. חם ונשלם.

שמעון שטרית (העבודה):

הצעת חוק של הממשלה — — —

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת שמעון שטרית, כאשר נודק לפרשנות המשפטית שלך, אזמין אותך.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא אשיב היום על צעקות, חבל לי על הכוח, אני רוצה לתת את הרצאת העובדות. הנושא חשוב, אני מייחס לו חשיבות לפחות כמו כל אחד מהחברים הנוכחים במליאה. אני לא אשיב על צעקות, כי אני קיבלתי אחריות אישית, ואני אציג את הדברים כמות שהם.

חבר הכנסת שמעון שטרית הגיש גם כן הצעת חוק בנושא זה. הצעת חוק פרטית מפורטת, מלאה ומובנה, שהוכנה ביסודיות. אני רוצה שיהיה ברור. חבר הכנסת יואש צידון הגיש גם הוא הצעת חוק די מפורטת. חבר הכנסת מיכאל בר־זהר הגיש גם הוא הצעת חוק טובה, לפי דעתי. חבר הכנסת אברהם פורו הגיש גם כן הצעת חוק, שהיה בה עיקרון של שוויוניות, גם כן חוק מקוצר. לא נתמזל מזלם של חברי הכנסת האחרים, והחוקים שלהם נותבו לוועדת הכספים. שני חוקים אלה נותבו לוועדת החוקה, חוק ומשפט. רציתי מאוד לדון בכל החוקים יחד. פניתי לאותם חברי כנסת, פניתי לוועדת הכנסת, פניתי ליושב־ראש ועדת הכספים. הייתי צריך לדון בשני חוקים אלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט הקדישה לא פחות מתשע

אליהו בן־מנחם (העבודה):
הוא "מסכן" את כולם.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת בן־מנחם, אני קורא לך בפעם השנייה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
העתירה למתן צו על־תנאי שהוגשה על־ידי שני חברי הכנסת אומרת מפורשת כך: מוגשת בזה עתירה למתן צו על־תנאי כנגד יושב־ראש הכנסת, דב שילנסקי, שיביא וייתן טעם, מדוע לא יניח על שולחן הכנסת ויעמיד לאלתר על סדר־יומה לדיון ולהצבעה בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק־יסוד: משק המדינה. אין כאן שום עתירה המכוונת כנגד יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, וגם לא נגד ועדת החוקה, חוק ומשפט.

חגי מירום (העבודה):
אתה רשום כמשיב בעתירה. נכון או לא נכון?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני יודע מה המצב. כשאנחנו נהיה בבית־משפט ותחקור אותי חקירה נגדית, אולי אשיב לך.

חגי מירום (העבודה):
הוא מופיע כמשיב בעתירה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
בעמוד 2 של עתירה זו נאמר: המשיב מס' 2 הוא יושב־ראש ועדת החוקה, חוק המשפט של הכנסת ש — —
— אינני מבין מה כתוב, אולי מטעמה, הוגש החוק לקריאה שנייה. על כן הוא מצורף כמשיב פורמלי בלבד.
לאחר מכן, העותרים בהגיונותם — — —

קריאות:

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אתם רוצים להתווכח על המשמעויות עכשיו?

היו"ר ח' קופמן:
נעביר את השאלה שלך לוועדת הפירושים, בסדר? נא להירגע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
בעמוד 3 של העתירה אמרו העותרים, בהגיונותם הרבה, כדלקמן: העותרים מוצאים לנכון לציין, כי אין להם כל טענה כנגד יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר שקד במסירות ובנאמנות ציבורית ראויה על הכנת החוק וקיים בו דיונים לגוף העניין, באופן הנאות והראוי. המשיב מס' 2 צורף לעתירה כמשיב פורמלי, בשל נגיעתו הישירה לעניין.

צריך להבין מהי העתירה. רבותי, תבינו, אתם יכולים היום, בלהט רב, לקבל — לא להחליטה, אלא לגבש דעה שפוגעת בסמכויות החקיקה של הכנסת. אני מציע לכם כרגע לשמוע את העובדות קצת במתינות, כי לא כולם מכירים אותן טוב כל כך.

בטיעונים המשפטיים נאמר, לענייננו רלבנטי סעיף 125 לתקנון הכנסת — זהו הסעיף המטיל חובה על יושב־ראש הכנסת, לאחר שהונחה הצעת חוק לקריאה שנייה ושלישית, להביאה לדיון ולהצבעה. זה היה לב העתירה, חובתו של יושב־ראש הכנסת להביא את הנושא לדיון ולהצבעה, וכן הלאה. והם מוסיפים ואומרים, בסעיפים 33, 34, 35, העותרים

יטענו כי יושב־ראש הכנסת אינו מוסמך ואינו רשאי. סמכותו של יושב־ראש הכנסת לעניין זה היא סמכות חובה. יושב־ראש הכנסת אינו רשאי למנוע דיון במליאת הכנסת, וכו' וכו'. אין דבר וחצי דבר שבו מתבקשת פעולה או בו מתבקש למנוע פעולה מאיזו ועדה שהיא מוועדות הכנסת או מיושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

קריאות:

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
רבותי, אתם מהירי מחשבה כל כך. אני מציע שנשמע את העובדות.

בבקשה למתן צו מוחלט, שהיה יסוד להסדר, נאמר שוב, שבית־משפט נכבד זה יצווה על המשיב הראשון, הווי אומר יושב־ראש הכנסת, להניח על שולחן הכנסת ולהעמיד לאלתר על סדר־היום לדיון ולהצבעה בקריאה שנייה ושלישית את חוק־יסוד: משק המדינה.

אין דבר שמתבקש בעתירה שנוגע לסמכויות ועדת החוקה, ואין דבר שמצווה יושב־ראש ועדת החוקה.

בהסדר שנעשה, ושעליו חתמה הגברת נילי ארד — רבותי, לדאבونی הרב, שלא בידיעתי ושלא בהסכמתי — —

קריאות:

הא, הא.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הסדר זה כולל התחייבות שהיא התחייבותו של יושב־ראש הכנסת בלבד, על־פי העתירה.

קריאות:

לא, לא.

היו"ר ח' קופמן:

אני מבקש להירגע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
עוד לא הגעתי ללב טיעוני. אני נותן לכם את העובדות. יש פה התחייבות של יושב־ראש הכנסת, כמבוקש על־פי העתירה, להביא את החוק המונח על סדר־יומה של מליאת הכנסת.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

רבותי, אני מבקש להירגע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
רבותי, אני מציע שתשימו לב, קל מאוד לצעוק, אני מציע שנשקול את זה בתשומת לב, גרעין הדיון היה חובתו של יושב־ראש הכנסת להביא חוק המונח בפני מליאת הכנסת. זה היה גרעין הדיון וזה היה לב הדיון.

סמכותה של ועדת כנסת לחדש את דיוניה בחוק לפני שהוחל בו הדיון בקריאה שנייה ושלישית היא חלק אינהרנטי מסמכות החקיקה של הוועדה. מי שרוצה לשלול מסמכויות ועדות הכנסת, יעז לעשות זאת במפורש בעתירה, ולא אגב־אורחא לומר לי, שפנייה בנושא מצומצם אין משמעותה שלילת סמכויות החקיקה של ועדות הכנסת. אין דבר כזה.

הזה. משום כך, העדפתי, כדי שלא לפגוע בכבוד בית-המשפט הגבוה לצדק וגם על-מנת שלא לפגוע בכבוד יושב-ראש הכנסת — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת שבח וייס, רואים את המסמך שאתה מחזיק. המסמך הוא — — —

שבח וייס (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אבקש ממך להירגע ולשבת. חבר הכנסת שבח וייס, אבקש ממך להירגע ולשבת ולהחזיק את המסמך חזק בידך.

קריאות:

— — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

רבותי, נוצר מצב חקיקתי חדש, אמיתי, בנושא זה ממש. אנחנו לא יכולים להעסיק את מליאת הכנסת בהצבעה על חוקים, ולאחר מכן לבטלם. אני העדפתי שיחודש הדיון בחוק זה בוועדת החוקה, לאחר שהצעת החוק עברה בקריאה ראשונה. אני חושב שהשיקול שלי היה נכון. אני חושב שזה בדיוק המקרה הלגיטימי, מדוע צריך לעכב הצעת חוק פרטית עוד זמן מסוים ולחדש את הדיון בה לאחר שאנחנו נראה מה עלה בגורל הצעת החוק הממשלתית, כאותו נושא ממש.

אברהם בורג (העבודה):

אבל באמצע ישדרו את הקופה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לפי דעתי, זה היה שיקול נכון. על זה התבססה הצעת, וההחלטה שהתקבלה אתמול היא החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט, זימנתי את הוועדה על-פי תקנון הכנסת, לא עשיתי מעבר לכך, כי גם לא רציתי לעשות מעבר לכך. נחלקו הדעות ביני לבין חבר הכנסת אברהם פורז. אמרתי לו: ההסדר גרוע, הוא לא על דעתי ולא נתתי הסכמה. אני מקווה שחבר הכנסת פורז אמר זאת ביום חמישי לבית-המשפט הגבוה לצדק. אני מודה מאוד.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת לין. אני נתתי לו לדבר באריכות מפני שהנושא עקרוני מאוד. בזה סיימנו את הנושא.

אם אתם רוצים היום לתת את הפרשנות הזאת, אתם תפגעו בריבונות כנסת ישראל, אתם תפגעו בסמכויות החקיקה שלה; אתם לא הייתם מצליחים, בבג"ץ, לבקש את זה.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

סיימת?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

עדיין לא.

חיים בר-לב (העבודה):

למה משכת את החוק?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הגעתי לזה. היה לי חבר טוב, הוא היה מנהל אגף המכס והבלו, שהיה אומר תמיד: אני לא יכול לומר שני משפטים במקביל, אני יכול לומר משפט אחד משפט.

גמרתי עכשיו את הרצאת הדברים העובדתית, היא נרשמה בפרוטוקול הכנסת, ואיני מתכוון לסיים בזה. יכולתי לומר לכם: תם ונשלם, ולא להסביר לכם את מניעי. אני כן רוצה להסביר לכם את מניעי, שתבינו שזה לא היה "תרגיל".

קריאה:

לא נבין.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני השקעתי בחוק הזה יותר עבודה מכל חבר כנסת אחר.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לכן הוא לא מתקדם.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא רציתי שהחוק הזה יובא היום כתרגיל ראוותני בלבד.

ממשלת ישראל והקואליציה כולה קיבלו החלטה להעביר הצעת חוק בנושא זה ממש, ובנושא זה ממש עברה הצעת חוק בקריאה ראשונה ביום רביעי שעבר. נוצר מצב חדש לחלוטין. היה לי ברור, שאם מביאים היום את החוק הזה למליאה, אחת מהשתיים: או שהוא נופל או שהוא עובר. אם הוא עובר, לאחר כמה ימים תבוא הצעת חוק של הקואליציה, שתתקן את החוק

ד. שאלות ותשובות

היו"ר ח' קופמן:

אנו עוברים לסדר-היום. סגן שר הביטחון ישיב על שאלות. סגן שר הביטחון ישיב על שאלות מס' 4382, של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה על הפקעת האדמות בבית-איכסא נכונה?
2. אם כן — האם הועברה הודעה רשמית לתושבים, ובאיזו דרך?
3. לאילו צרכים מיועדת הפקעת האדמות הנ"ל ועל מה היא מבוססת?
4. האם יבוטלו הליכי ההפקעה ויאופשר לתושבי הכפר לעבוד את אדמותיהם?

4382. הפקעת אדמות בבית-איכסא

חבר הכנסת ח' מחאמיד שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בכסלו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

בביקורי ביום שני, 18 בנובמבר 1991, בכפר בית-איכסא ליד רמאללה נודע לי, כי המינהל האזרחי ומינהל מקרקעי ישראל העבירו ליושב-ראש המועצה של הכפר צו כעל-פה על הפקעת 110,000 דונם אדמות השייכות לתושבי הכפר, שלא נמסר להם שום צו כתוב על כך.

מאז, כך נמסר לי, אנשי רשות שמורות הטבע וכוחות

הביטחון ישיב על שאלתא מס' 4383 של חבר הכנסת נפאע.

4383. עיכוב יציאה בגשרי הירדן

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בכסליו
התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

בזמן האחרון הגיעו אלי ידיעות על מקרים שבהם הוחזרו
אנשים מהגדה ומרצועת-עזה — אחרי שקיבלו היתרי יציאה
לחוץ-לארץ — בהגיעם לגשרים שבין הגדה המערבית לירדן.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. מדוע מחזירים אנשים המצויידים בהיתר יציאה
בהגיעם לגשר ולא מאפשרים להם לצאת?

3. מי מחליט על החזרת אנשים אלה?

4. מה נדרש מהמבקש לצאת להביא עמו לגשר, חוץ
מהיתר יציאה, על-מנת שיוכל לממש את ההיתר?

5. מה יעשה משרדך על-מנת להתגבר על בעיה זו?

סגן שר הביטחון ע' עלי:
בתשובה על שאלתא מס' 4383 של חבר הכנסת מוחמד
נפאע, הריני מתכבד להשיב:

1. יש מקרים בודדים שבהם נמנעת יציאתם של אנשים
המגיעים אל גשרי הירדן.

2-4. היציאה נמנעת, כאמור, במקרים בודדים, מטעמי
ביטחון. יודגש כי הנוהל הכללי הקיים כיום מקל על התושבים
ולא מחייב קבלת אישור מוקדם מהמינהל האזרחי. על העומד
לצאת לירדן להצטייד בכרטיס-יוצא בסניף הדואר, לשלם
אגרת מעבר ולצאת בדרכו לכיוון הגשר.

5. כאמור, מדובר במקרים בודדים וחריגים. לפיכך אין
צורך לנקוט פעולה בנדון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני יודע שהוחזרו
פעם אחת, פעמיים, שלוש פעמים וארבע פעמים מאות אנשים
מהגשר, וכל האנשים האלה הצטיידו באישור יציאה, ואת
האישור הזה קיבלו מהשלטונות. ודאי שהשלטונות חקרו,
שקלו, התעניינו, אם לא כן, איך נתנו להם אישור יציאה? יותר
מזה, הם גם שילמו כסף וגם התחייבו להישאר בחוץ-לארץ
שנתיים עד שלוש שנים. כך השלטונות מבקשים. בכל זאת הם
הוחזרו.

השאלה שלי — אדם, סטודנט או חולה צריך להיות
חוץ-לארץ, להם הוא צריך יותר מאישור, יותר מרשיון, יותר
מהיתר יציאה לחוץ-לארץ מהשלטונות, משלטונות הביטחון?
וכשהוא מגיע לגשר, מחזירים אותו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני כבר השבתי על שאלה זו. השאלה שלך נכללה בשאלה
המקורית, ואין לי מה להוסיף על תשובתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לסגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתשובה על שאלתא
מס' 4382 של חבר הכנסת האשם מחאמיד, הריני מתכבד
להשיב:

1. הידיעה על הפקעת אדמות בבית-איכסא אינה נכונה.
בתחילת אוקטובר 1991 פלשו תושבים ערבים לאדמות
טרשיות בסמוך לצומת ביר-נבי-סמואל, שלא היו מעובדות
שנים רבות קודם לכן, והן נחשבות אדמות מדינה. אותם
פולשים החלו לבצע בהן עבודות עפר. מדובר בשטח של
כ-470 דונם. הפולשים פונו מהשטח.

2. יחידת הפיקוח של המינהל האזרחי ביהודה ובשומרון
מסרה לפולשים הודעה על כוונת המינהל האזרחי לבצע הכרה
על השטח כאדמת מדינה. בנוסף סומנו גבולות השטח בצבע
בולט, שיקל על התושבים להבחין באדמות המדינה.

3. כאמור, לא מדובר בהפקעת שטחים, אלא באדמות
מדינה.

4. מאחר שאין מדובר בהפקעה, גם לא קיימים הליכי
הפקעה שיש לבטלם. מאחר שמדובר באדמות מדינה ולא
באדמות פרטיות, אין כוונה לאפשר עיבוד שטחים אלה,
ששנים רבות קודם לכן לא עובדו, והם בעיקרם אדמות טרשים.

היו"ר ח' קופמן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני פשוט לא מבין.
אתה אומר, שהאדמות לא הופקעו כי הן אדמות מדינה, ואז איך
ייתכן שהן הופקעו? מצד שני אתה אומר: הם לא עיבדו את
השטח. האם אני צריך להבין מכך, שהאדמה היא שלהם,
רכושם, אך לא עיבדו אותה ועל כן היא לא שלהם? זה ההיגיון
שאתה מתבסס עליו?

דבר שני, אם יש להם רישום בטאבו — ואני יודע שיש
להם רישום בטאבו ויש להם הוכחות — איך ייתכן שהאדמה
אינה שלהם? יש להם רישום בטאבו.

על כן אני פשוט תוהה על התשובה. אני עדיין עומד על
דעתי, שזו עובדה, שאכן האדמות האלה הופקעו על-ידי
הודעה במיקרופון במסגד ואפילו לא על-ידי מסמך רשמי
פורמלי.

היו"ר ח' קופמן:

בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בתשובה על השאלות הנוספות של חבר הכנסת האשם
מחאמיד, אני חוזר ואומר, שאדמות אלו לא הופקעו והאיל והן
אדמות מדינה. אי-אפשר להפקיע אדמות שהן אדמות מדינה.
יש כאן סתירה פנימית בין הדברים. לכן כל השאלה אינה
במקומה.

הואיל והאדמות האלה הן אדמות מדינה, אנחנו לא
נאפשר לעבד אותן, ואין כאן שום הליך של הפקעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש שאלה נוספת?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אין שאלות נוספות. הוא שאל שאלה נוספת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אין שאלה נוספת על שאלה נוספת, אני מצטער. סגן שר

ה. הצעת חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב — 1991* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

את אשקלון, קריית גת, יד-מרדכי, ודרומה מקו זה שאני מציית.

הוועדה קבעה, כי לרשות תהא מועצה המבטיחה ייצוג רחב ככל האפשר של משרדי הממשלה השונים, 18 במספר, ועוד נציג מינהל מקרקעי ישראל, קרן-הקיימת לישראל, נציגות של כל הרשויות המקומיות בנגב — ערים, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות. בתוך זה מצויים, כמובן, נציגי הרשויות המקומיות של הבדואים ונציגות של גופים ציבוריים הפועלים בנגב, כגון ההסתדרות הכללית, הסוכנות היהודית, התאחדות התעשיינים, התאחדות בעלי המלאכה והתעשייה בישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב והמרכז הרפואי על-שם סורוקה.

מקרב חברי המועצה תוקם מינהלה מצומצמת יותר שתציג את כל הגופים שמניתי, כמפורט בסעיף 11 לחוק. חברי המועצה וחברי המינהלה יתמנו לשלוש שנים, ואפשר לחזור למנותם.

מוכן שהחוק מפרט את תפקידי המועצה והמינהלה, אופן המינוי של חבריהן, החובות המוטלות עליהם והוראות כיוצא בזה המסדירות את פעולתן. כמו-כן מסדיר החוק את כל הקשור במינוי אנשי המינהל ועובדי הרשות, חובותיהם ותנאי עבודתם. בחוק זה נקבע במפורש, כי חבר במועצה וחבר המינהלה לא יקבלו מהרשות שכר בעד שירותיהם.

קבענו כי השר הממונה על ביצוע החוק הוא שר הכלכלה והתכנון, אך הטלנו על הרשות, בסעיף 24, להגיש דוח שנתי מפורט לשר וגם לשר האוצר וכן הקנינו לשר האוצר סמכות לדרוש מהרשות בכל עת דוח ומידע אחר על כל עניין שהוא בגדר תפקידיה וסמכויותיה.

אדוני היושב-ראש, להצעת החוק יש שלוש הסתייגויות לשר האוצר. אני מבקשת מראש לדרוש אותן, ולאשר את הצעת החוק בנוסח הוועדה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. איפה בא-כוח הממשלה?

עמיר פרץ (העבודה):
אין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש הסתייגויות אבל אין מסתייג. אנחנו ניגש — — —

עמיר פרץ (העבודה):
להצבעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה. לסעיפים 1 עד 4 אין הסתייגויות.

סגן שר האוצר י' עזרי:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן השר, אני כבר התחלתי בהצבעה. אני מצטער מאוד. אדוני סגן השר, אתה שמעת את יושבת-ראש ועדת

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, יושבת-ראש ועדת הכלכלה, להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב — 1991. בכקשה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב — 1991. של חבר הכנסת עמיר פרץ. החוק נדון בדיון מוקדם בכנסת ביום 13 במרס 1991 ובקריאה ראשונה ביום 8 באוקטובר 1991.

אני מברכת את חבר הכנסת עמיר פרץ על יוזמתו זו.

אני בטוחה, שעם קבלת חוק זה והפעלתו יחול מפנה ביחס לנגב וכמתן עדיפות ליישובו. לפיתוחו ולביסוסו. הפעלת החוק תביא לצמיחה, להקמת מפעלי תעשייה בנגב וליצירת מקומות עבודה רבים לעולים חדשים, לחיילים משוחררים ולאוכלוסייה שתבוא ממרכז-הארץ להתיישב בנגב.

בדיונים שקיימה הוועדה היא שמעה גורמים ציבוריים רבים — את נציגי המשרדים, וכן שמעה סקירה על מסקנות הוועדה בראשות האלוף במילואים הרצל שפיר על קדמת-הנגב.

על-פי חוק זה מוקמת הרשות לפיתוח הנגב, דוגמת הרשות לפיתוח ירושלים, שהוקמה על-פי חוק בשנת 1988. על הרשות מוטלים תפקידים שונים בקשר לפיתוחו הכלכלי והחברתי של הנגב. בין השאר, תהיה הרשות מוסמכת ליוזם פעולות, לעודד יוזמות כלכליות ולהכין תוכניות לפיתוחו הכלכלי והחברתי של הנגב. לתאם בין משרדי הממשלה השונים, הרשויות והגופים העושים לפיתוח הנגב, ליוזם פעילות ליישוב הנגב ולהגברת יכולת קליטת העלייה בו.

בחוק נקבע, שבביצוע תפקידיה תדאג הרשות שפעולותיה יהיו תואמות את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.

ועדת הכלכלה קבעה, שלרשות תהיה סמכות לקבל תרומות בישראל ומחוצה לה לצורך ביצוע תפקידיה, להקים תאגידים בעצמה או עם אחרים, ליצור ולקיים קרנות לפיתוח כלכלי לנגב, לקבל מלווה לצורכי ביצוע תפקידיה ולהנפיק למטרה זו איגרות חוב. איגרות החוב, המלוות ותנאיהם טעונים אישור השר בהסכמת שר האוצר.

כמו-כן קבעה הוועדה, בסעיף 7, כי במסגרת כל חוק תקציב חקצה הממשלה לרשות סכומים להשתתפות בפעולות פיתוח הנגב ובהוצאות הרשות.

ועדת הכלכלה הגיעה למסקנה, כי היקפו של הייצוג במועצת הרשות ומגוון התפקידים המוטלים עליה מבטלים למעשה את הצורך בהמשך קיומו של חוק הנגב, ולפיכך קובע סעיף 26 לחוק, כי חוק הנגב, התשנ"ב — 1986 — בטל. אימצנו לעצמנו בחוק זה את הגדרת "הנגב" — שטח המדינה שמדרום לקו 110, שהוא קו לכיש — לא חבל-לכיש — שדרות, ברור-חיל, תלמים, אורי-הנו, ארז, נתיבות, אך לא כולל

* "דברי הכנסת", חוב' א', עמ' 37, 69. נספחות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 31, כנגד שניים, אושר סעיף 5 בנוסח הוועדה.
חברי הכנסת, לסעיף 6 הסתייגות לשר האוצר. מי בעדה,
מי נגדה? זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד התיקון של שר האוצר

לסעיף 6 — 2

נגד — 31

נמנעים — אין

התיקון של שר האוצר לסעיף 6 לא נתקבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 31, כנגד שניים, נדחתה ההסתייגות של שר
האוצר. חברי הכנסת, מי בעד סעיף 6 בנוסח הוועדה? זו
הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד סעיף 6, כהצעת הוועדה — 31

נגד — 2

נמנעים — אין

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 31, כנגד שניים, אושר סעיף 6 בנוסח הוועדה.
חברי הכנסת, לסעיף 7 יש הסתייגות לשר האוצר. מי
בעדה, מי נגדה? זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה של שר האוצר

לסעיף 7 — 2

נגד — 29

נמנעים — אין

ההצעה של שר האוצר לסעיף 7 לא נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ההסתייגות של שר האוצר נדחתה ברוב של 29 כנגד
שניים. מי בעד סעיף 7 כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

בעד סעיף 7, כהצעת הוועדה — 32

נגד — 2

נמנעים — אין

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 32, כנגד שניים, אושר סעיף 7 בנוסח הוועדה.
לסעיפים 8 עד 27 ועד בכלל אין הסתייגויות. מי בעד
הסעיפים האלה? — הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

בעד סעיפים 8 — 27 — 29

הכלכלה מביאה את החוק, היית צריך להיות פה, או להודיע לי.
אני כבר הודעתי על ההצבעה, אני מצטער מאוד.

סגן שר האוצר י' עזרן:
אני מבקש להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
סליחה, אדוני סגן השר, אני רוצה לתקן את האינפורמציה
שבדרך. אנחנו לא מדברים על הצעת חוק בקריאה ראשונה,
אנחנו מדברים על קריאה שנייה וקריאה שלישית.
לסעיפים 1 עד 4 — אין הסתייגויות, כהצעת הוועדה —
מי בעד, מי נגד, נא להצביע, הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

בעד סעיפים 1 — 4 — 24

נגד — 2

נמנעים — אין

הסעיפים 1 — 4 נתקבלו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 24, נגד — 2, אושרו הסעיפים 1 עד 4.
דוד ליבאי (העבודה):
איפה הליכוד?
עמיר פרץ (העבודה):
בשכיל מה אתה מזעיק את הליכוד? הליכוד חסר לך?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש שקט: רוצים לצרף עוד חבר
כנסת — 25 בעד.

דוד ליבאי (העבודה):
עוד אחד.

היו"ר מ' וירשובסקי:
מספיק. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על סעיף 5. יש
הסתייגות של שר האוצר. מי בעד ההסתייגות של שר האוצר?
נא להצביע, הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד התיקון של שר האוצר

לסעיף 5 — 2

נגד — 28

נמנעים — אין

התיקון של שר האוצר לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 28, נגד — 2, נדחתה ההסתייגות של שר האוצר.
חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את סעיף 5 בנוסח הוועדה,
הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה — 31

נגד — 2

נמנעים — אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

— הצעת חוק הרשות לפיתוח הנגב: הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון — עבירה חוזרת); הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות —

נגד —
נמנעים —
חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב — 1991,
נתקבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 33, בהתנגדות של אחד וללא נמנעים, אושר
החוק בקריאה שלישית, והוא עכשיו חלק מספר החוקים
שלנו.

אני מברך את חבר הכנסת פרץ על תרומתו בהבאת החוק
הזה ובאישורו. בזה תם הנושא הזה.

נגד —
נמנעים —
סעיפים 8 — 27 נתקבלו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 29, ללא התנגדות וללא הימנעות, אושרו סעיפים
8 עד 27 בקריאה שנייה. בכך תמה הקריאה השנייה.
חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לקריאה השלישית של הצעת
חוק הרשות לפיתוח הנגב. מי בעד, מי נגד? נא להצביע.
הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע

— 33

בעד החוק

ו. הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון — עבירה חוזרת), התשנ"ב — 1991* (הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

סגן שר האוצר י' עזרן:
אני מסכים לבקשה להעביר את הצעת החוק לוועדת
הכספים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
יפה.

חברי הכנסת, אומנם אני חייב לחכות דקה אחת או שתיים,
אבל מכיוון שהמציע הציע והממשלה הסכימה, אינני רואה
שהפעם אנחנו חייבים לשמור על הכלל הזה. אני לא אגרום
שום משבר. מייד ניגש להצבעה, כי חבל על זמננו.

נא להצביע. מי בעד העברת הצעת החוק של חבר הכנסת
שחל לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה? מי נגד? זו
הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 10

נגד —

נמנעים —

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס ערך מוסף
(תיקון — עבירה חוזרת), התשנ"ב — 1991,
לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 10, ללא התנגדות וללא הימנעות, הועברה
הצעת החוק של חבר הכנסת שחל, בהסכמת סגן שר האוצר,
לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

ז. הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות, התשנ"א — 1991** (הצעת חברת הכנסת ש' ארכלי-אלמזלניו)

שושנה ארכלי-אלמזלניו (העבודה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הני מתכבדת להביא
לכנסת הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי
מלכות, התשנ"א — 1991.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלניו, אני מזמין אותך
להביא הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי
המלכות, התשנ"א — 1991, הצעה שסימנה תחש"מ. בבקשה.

אפליה, קיפוח, ויש להם הרגשת נחיתות, כאשר כל יתר קבוצות הנכים: נכי רדיפות הנאצים, הנכים הכלליים, נכי תאונות העבודה, וכל סוגי הנכים במדינת ישראל מקבלים את זכויותיהם על-פי חוק, ורק אסירי ציון, רק הם, זכות זו שלהם איננה מעוגנת בחוק. אני לא יכולה להבין את התנגדות הממשלה לכך שהזכויות הללו אכן תעוגנה בחוק.

מן הראוי, אדוני היושב-ראש, כי אסירי ציון ומשפחותיהם יקבלו גמלאות על-פי הוראות חוק מיוחד, כמו הקבוצות האחרות של נפגעים, שזכויותיהן נקבעו בחוק. אסירי ציון יוכלו על עצמם מראש את כל הסיכונים ופעלו בהכרה מלאה בארצות מוצאם למען ישראל. הם נפגעו תוך כדי מלחמתם ומאבקם ועונו קשות בשעת חקירתם ובריצו מאסרם בכתייהכלא ובהסגר במשך שנים רבות בשל פעילותם הציונית. הנושא הוא נושא הומני ממדרגה ראשונה.

במשרד לקליטת העלייה נמצאת הרשות לטיפול באסירי ציון, אשר בסמכותה להכיר באסירי ציון או במי שבצע פטירתו היה אסיר ציון או הרוג מלכות. פעילות הרשות מתבטאת במתן מידע שוטף על הזכויות לקבלת תגמולים, בפניות לוועדות חוזרות, בטיפול רפואי ובשיקום במוסד לביטוח לאומי ועוד. כיום, שלא כמו בעבר, שבו עסקה הרשות בעיקר בטיפול בוותיקי הארץ, עוסקת הרשות בטיפול בפניות גוברות והולכות של עולים חדשים, אוכלוסייה מגוונת ממזרח-אירופה, מאתיופיה ועוד. אני מברכת את הרשות, שעושה מלאכתה נאמנה, ומאחלת לה שאכן תזכה לקדם את העניינים של אסירי ציון.

לכן, אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו באה לעשות צדק עם אסירי ציון ולעגן בחוק את זכויותיהם, חוק אשר יוסיף להם ולנו גאווה וכבוד.

אני מציעה להעביר את הצעת החוק לוועדת העלייה והקליטה להכנתה לקריאה ראשונה, מאחר שוועדה זו אכן מטפלת בעולים חדשים וגם בנושא של אסירי ציון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. את העלית נושא, שאני, למשל, לא ידעתי שזה המצב החוקי בו.

אדוני סגן שר האוצר, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עניינה של הצעת החוק המונחת לפניכם הוא הסדר התגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות, המעוגן זה שנים בהסכם לפי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968.

ההסכם האמור נחתם במקורו באוקטובר 1975 בין הסוכנות היהודית ובין המוסד לביטוח לאומי, אך הועבר בשנת 1981 לאחריות הממשלה, מכוח הסכם דומה בינה לבין המוסד לפי סעיף 200 הנזכר.

ההסכם חוקן מאז פעמים מספר, לעתים תוך הרחבת זכויות והתאמתן לנורמות המקובלות לגבי אוכלוסיות דומות אחרות.

העובדה כי הזכויות המעוגנות בהסכם לפי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי אין בה כשלעצמה כדי לפגוע בזכויות המהותיות שבהסכם או בטיפול השוטף בנכים על-פיו.

כיום משולמים תגמולים לכ-600 אסירי ציון ובני משפחותיהם, בעלות תקציבית של כ-6 מיליוני שקלים לשנה, ובמימון מלא של המדינה.

זכויותיהם של אסירי ציון נקבעו בהסכם שבין הסוכנות היהודית לביטוח הלאומי באוקטובר 1975, אך האחריות הועברה לממשלה בשנת 1981 מכוח הסכם בין המשרד לקליטת העלייה לבין המוסד לביטוח לאומי, על-פי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי.

הצעת החוק באה לעגן את זכויותיהם של אסירי ציון, במקום בהסכם — בחוק. כל השנים מתהלכים אסירי ציון בהרגשה ובתחושה קשה, שהמדינה לא שילמה להם כגמול, כמי שלחמו ונאבקו בבריית-המועצות למען תקומת ישראל, למען הגשמת החזון הציוני, ושילמו על כך מחיר יקר מאוד. רבים מהם נזרקו לבתי-הכלא ולמחנות הסגר למשך שנים רבות, מי ל-20 שנה, מי ל-30 שנה, וחלקם הוגלו לסיביר. לא מעט בזכותם זכינו בשנים האחרונות לפתיחת שערי בריית-המועצות.

גם בקרב יהדות ארצות ערב — עירק, אירן, צפון-אפריקה, אתיופיה, מצרים וסוריה, שבהן היתה הציונות אסורה, פעלו תנועות מחתרת, ויהודים סיכנו את חייהם ואת משפחותיהם ובילו את שנותיהם היפות בבתי-הסוהר, במעצרים ובהגלות, והיו כאלו שאף שילמו בחייהם והועלו לגרודם כאשר בפיהם המלים "תחי מדינת ישראל".

לשמחתנו, שערי מדינות מסוימות שהיו בהן אסירי ציון נפתחו לעלייה המונית לישראל, וחלק מאסירי ציון מימשו את חלומם ועלו ארצה, והיו גם כאלה שלא זכו להגיע לארץ ושילמו בחייהם.

בעקבות עלייתם היה עלינו להיערך כיאות לקבלם ולתת להם את המגיע להם לאחר שנים של תלאות וסבל. אסור היה לנו לגרום להם אכזבה והרגשה כי חייהם ופועלם היו לריק. אסירי ציון נאבקים שנים רבות לחקיקת חוק זה. יושב-ראש הכנסת הדיום, חבר הכנסת דב שילנסקי, ואנוכי יזמנו הצעת חוק עוד ככנסת העשירית, ולצערי לא הספקנו להעבירה בחוק.

אוכלוסיית אסירי ציון מונה 2,028 איש. בטיפול של הרשות לאסירי ציון שבמשרד לקליטת העלייה נמצאים 1,728 איש. 300 נפטרו מאז 1975. במערכת הטיפולית של המוסד לביטוח לאומי נמצאים 631 מקרים, שלהם משולם תגמול לפי הפירוט הזה: 602 אסירי ציון נכים בדרגת נכות של 25% ומעלה — 350 נכים הם מתחת לדרגת נכות של 25% ואינם זכאים לתגמול כלשהו — 29 אלמנות והורים שכולים המקבלים תגמול על-פי סעיף 200 שבהסכם.

נכון לאפריל שנה זו, התגמולים לנכה אסיר ציון בדרגה של 100% נכות הם 1,246 שקלים לחודש, וכאלה יש רק חמישה. התשלום לנכה אסיר ציון מחוסר פרנסה מסתכם ב-1,256 ש"ח לחודש. ואסיר ציון שהוא נצר מקבל תגמול של 2,273 ש"ח. אלמנות והורים שכולים מקבלים תגמול לפי תנאים ושיעורים של משרד הביטחון ועל-פי סעיף 200 להסכם, המסתכם ב-2,291 ש"ח לאלמנה וילד.

התפלגות אסירי ציון על-פי ארצות המוצא מראה, כי חיים בארץ 790 אסירי ציון מבריית-המועצות, 483 אסירי ציון ממזרח-אירופה ו-755 אסירי ציון מארצות ערב ומאתיופיה.

אני מאמינה בכל לבי, כי אנו חבים חוב גדול לאנשים אלו, והמעט שיש בידינו לעזור להם הוא בקבלת הצעת חוק זו, שאני מעלה היום לקריאה טרומית.

זה לא אומר שכל אלה יקבלו עכשיו את התגמולים. הם מקבלים על-פי הסכם עם הביטוח הלאומי, והם רואים בזה

— הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות: הצעה לסדר-היום —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, הואיל ואין התנגדות גם מטעם סגן שר האוצר להעביר את הצעת החוק לוועדה — אדוני סגן השר, אמרת: לוועדת הכספים?

סגן שר האוצר י' עזרן:
כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זה יעבור לוועדת הכנסת, והיא תקבע איוו ועדה תדון בהצעת חוק זו. מי בעד העברת הצעת החוק של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו לוועדת הכנסת, שתקבע לאיוו ועדה היא תועבר להכנה לקריאה ראשונה? נא להצביע. זו הצבעה מס' 11.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 28

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות, התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 28, ללא התנגדות וללא הימנעות, הועברה הצעת החוק של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו לוועדת הכנסת, שתקבע איוו ועדה תכין את החוק לקריאה ראשונה.

ח. הצעה לסדר-היום

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת בנושא: האשמות משרד האוצר

ומבקרת המדינה כנגד שר הבינוי והשיכון ומשרדו

מיכאל חריש (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, אני מצטט מדוח מבקרת המדינה ציטטות מדווקות.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע. בעת הדיון בוועדה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת תיכון, תהיה תשובה של השר.

מיכאל חריש (העבודה):

אני מניח רק את היסוד לעובדה שדרושה חקירה, ואני מצטט במדויק מממצאי מבקרת המדינה, שקראתי הבוקר. מה שהוראשם שם, מי שקיבל את 20,000 הדירות האלה — זה שהוא קיבל אותן כאשר הוא היה כבר במשא-ומתן והסכם לפני מכר, כאשר היתה הזמנה של מכר ב-155 חברות.

בפרק אחר של הדוח מצביעה מבקרת המדינה על ממצאים חמורים ביותר בנושא רכישה של בתים מוכנים וקרוונים. אצטט אחד מהם, בסכום הכולל — ושימו לב, חברי הכנסת — של 312 מיליון שקל, הדרוש לפי אומדני המשרד לרכישתם ולהצבתם של 5,000 קרוונים ואושר על-ידי הממשלה, ניתן

הצעת החוק שלפניכם תגרום להגדלת ההוצאה הישירה לעניין זה בכ-6 מיליוני שקלים — תוספת של 100% ויותר — וזאת לאור הרחבה ושינוי של הגדרות וזכויות מחד גיסא, וצמצום במבחני הכנסה ותנאי אפשרה לקבלת התגמולים מאידך גיסא. כך, למשל, הנכות המינימלית המזכה היום בתגמולים לפי ההסכם היא 25%, ואילו לפי הצעת החוק תהיה הזכאות כבר מ-10% נכות ומעלה. גם שיעור התגמולים המוצע גבוה משמעותית מהשיעורים המשולמים כיום לפי ההסכם. כיום משולם התגמול במתכונת הדומה לזו הקבועה בחוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז — 1957, "השכר הקובע" לעניין התגמולים הוא 91.1% מהמשכורת לפי דרגה יט/2 בדירוג האחיד, כלומר 1,352.44 שקלים — נכון לאוקטובר 1991 — הרי לפי המוצע בהצעת החוק שלפנינו, "השכר הקובע" לעניין אסירי ציון ומשפחותיהם יהיה 88% מהשכר הממוצע במשק, כ-2,000 שקלים חדשים ואף יותר.

אין להתעלם גם מן ההיבט המינהלי ומהשפעות אחרות של השינויים המיטיבים המוצעים בהצעת החוק על אוכלוסיות דומות אחרות, שאין לקפחן.

לפי ההצעה יש להעביר את הטיפול באסירי ציון למשרד האוצר, שאינו ערוך לכך, מה גם שלהעברה כאמור יש עלות תקציבית.

אשר להשפעה התקציבית של התיקונים המוצעים — אם תתקבל ההצעה ייווצר לחץ להיטיב גם עם אוכלוסיות דומות אחרות, דבר שיגרור הוצאה תקציבית נוספת, אומנם עקיפה, בהיקף משמעותי בשל היקף האוכלוסיות שבהן מדובר, וזאת בפרט על רקע מצב המשק והמגבלות התקציביות של הממשלה ומצב התעסוקה הירוד.

אין לי התנגדות להעברת הנושא לוועדת הכספים. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני קורא לחבר הכנסת מיכה חריש, שיעלה את ההצעה לסדר-היום מס' 6151: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת בנושא: האשמות משרד האוצר ומבקרת המדינה כנגד שר הבינוי והשיכון ומשרדו. בבקשה.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביוני 1991 האשים האוצר את משרד הבינוי והשיכון בחריגה תקציבית של 1.5 מיליארד שקל. בנובמבר 1991, כמה חודשים מאוחר יותר, תבע שר האוצר חקירה נגד משרד הבינוי והשיכון והשר על חריגה של 4.5 מיליארדי שקל.

מבקרת המדינה, בדוח השנתי מס' 41, פרסמה סדרה של ממצאים על מכרזים לא תקינים ובלתי הוגנים ועל מניעת תחרות חופשית בענף הבנייה. אחד הממצאים מצביע על העדפת חברת, שקיבלה בניית 20,000 דירות בשווי כספי של כ-2 מיליארדי שקל.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מדויק.

אליקים העצני (התחיה):

אז תדאג לזה ותדבר על זה ולא על כך שבנו — — —

מיכאל חריש (העבודה):

אבל אם מדיניות הממשלה היא לשכן את העולים במקומות אחרים, צריך לבנות דירות במקומות שבהם הממשלה, אותה ממשלה, לא שמה את העולים ולא דאגה לתעסוקה: יש איזולת בשיטה הזאת.

בכל זאת, ציטטתי את השרים שמאשימים את השר שרון, ובראשם שר האוצר.

קריאה:

צריך להחליף את הממשלה.

מיכאל חריש (העבודה):

אבל אותם שרים, שמדברים מאחורי הגב, שותקים והופכים שותפים לפשע. שר האוצר הוא היחיד שלאחר חודשים ארוכים של המתנה עשה מעשה, פנה ליועץ המשפטי לממשלה ודרש חקירה. אני רוצה להניח, שלאור היחס של הקואליציה, בעיקר של הליכוד, אל שר האוצר, הוא הגיע למסקנה, שאם הוא לא יעשה מעשה, הרי בסוף יאשימו אותו בחריגה של 4.5 מיליארדי שקל מהתקציב, והוא בוודאי שואל את עצמו, מניין ייקח את הכסף לכסות את הסכום האדיר הזה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע אם אנחנו תופסים מהו הסכום האדיר שעליו מדובר. אנחנו מדברים על 2 מיליארדי דולר בערך. זאת, כאשר ממשלת ישראל מתחננת ומתבזה בארצות-הברית כדי לקבל ערבות להלוואה של 10 מיליארד דולר לצורכי כלל העלייה, שצריך להוציא אותו כמשך חמש שנים: פה הלכו 2 מיליארדי דולר, וכולם שואלים לאן ומאיפה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ברור לאן, ברור מאיפה.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צריך לומר עוד דבר אחד: הסכומים האדירים האלה שהוצאו לא פתרו את בעיית הדיור של הזוגות הצעירים ולא את בעיית הדיור של העולים החדשים.

שאלה רצינית מאוד היא: מי ייהנה מהדירות שנבנו בכל אותם מקומות בתקציבים האלה? הזוגות הצעירים בוודאי לא, העולים החדשים בוודאי לא, בגלל איזולת אחרת של המדיניות הממשלתית, הקשורה בעניין המשכנתאות. הזוגות הצעירים כתנאים הנוכחיים לא יכולים לעמוד בתנאי המשכנתאות. העולים החדשים, בגלל מצבם בתחום התעסוקה, לא יכולים היום להיכנס להתחייבויות לקניית דירות.

שר הבינוי והשיכון אריאל שרון ניסה להציג את עצמו ואת פעולותיו החריגות בתור המציל את מדינת ישראל על-ידי הישגיו יוצאי הדופן בכנייה.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אולי תגיד בכל זאת גם מלה טובה? אולי תגיד שבכל זאת הצליחו לבנות — — —

מיכאל חריש (העבודה):

חבר הכנסת יגאל הורביץ, בדיוק רציני לומר, שהממצאים מוכיחים כי זו גישה שאיננה עומדת במבחן.

גאולה כהן (התחיה):

איוז אנדה — — —

היה להקים באותו זמן, שבעה חודשים, כ-4,000 בתים מוכנים, כאשר אורך החיים של אותם בתים מוכנים הוא 50 שנה, ושל הקרוונים — 10 שנים.

אריה אליאב (העבודה):

אולי.

מיכאל חריש (העבודה):

במרס 1991 "התפוסטר" המנכ"ל הקודם של משרד הבינוי והשיכון, עמיקם אורן, איש מקצוע, שעד שהתמנה לתפקיד הזה היה בעל מוניטין כאיש מקצוע, והנסיבות ל"התפוסטרותו" לא הובהרו עד היום ציבורית.

בריאיין עיתונאי, שיש בו די פרטים שהיו מצדיקים הקמת ועדת חקירה ממלכתית, הוא אומר, בין היתר: "ביום הראשון, כשהגעתי לעבודה, נתקלתי בערמה של אנשים לא מזוהים בחדר ההמתנה. ואז מסבירים לך על הבוקר כמה דברים על מקצוע המאכר. לוקח לך שעותיים להסביר בחזרה, שלמאכרים אין מה לעשות בלשכה. בתוך זמן קצר הם נודדים. לאן? ללשכת השר. מסמנים אותך כמטרה, ומאז אין לך סיכוי לאזן את התמונה אצל השר."

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יכול לעמוד כאן ובמשך ימים לצטט ממצאים שפורסמו בתקשורת על מחדלים, על כישלונות, חריגות ועבירות על החוק של שר השיכון ומשרדו: ערמות כאלה של ניירות שעברתי עליהם היום לקראת הדיון.

ביוני 1991 — ולזה התכוונת, חבר הכנסת דן תיכון — הופיע שר השיכון והבינוי בפני הוועדה לביקורת המדינה מול מבקרת המדינה, שוב, רק הממצאים שפורסמו שם ופורסמו בתקשורת לאחר אותו דיון, די בהם כדי להצדיק ועדת חקירה.

אני מצאתי רק ציטטה אחת של יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה, חבר הכנסת דוד ליבאי, הדברים פורסמו בעיתון, אבל הוא יתקן אותי אם אני טועה. וכך הוא אמר: "הביקורת גילתה, שיטה של העדפות בלתי מוסברות, עקיפת מכרזים וניהול משאומתן גם עם חברות שדורגו על-ידי הוועדות המקצועיות במקומות 18 וה-20."

אך האמת היא, שאין צורך לעמוד כאן ולהרחיב בנתונים. הרי כל אחד מחברי הכנסת, כל אחד משרי הממשלה, יודעים שמה שמתרחש במשרד הבינוי והשיכון באחריותו של השר אריאל שרון הוא שערורייה נמשכת של עבירות על חוקי המדינה, חריגות מהתקציב בהיקפים של מיליארדים, כישלונות מקצועיים ומתן העדפות למקורבים, תוך פגיעה בעקרון התחרות החופשית בענף הבנייה.

אדוני היושב-ראש, רוב שרי הממשלה, בשיחות פרטיות מאחורי גבו של השר אריאל שרון, אך בוכים על כתפיהם של עיתונאים ואנשי אופוזיציה על מר גורלה של המדינה שהשר שרון הורס אותה עד היסוד. שרי הממשלה הם אלה שמדברים על האיזולת שבמדיניות משרד השיכון, שכונה דירות במקומות שאין בהם תעסוקה ולא בונה במקומות שבהם רוב הביקוש של הזוגות הצעירים ושל העולים החדשים.

אליקים העצני (התחיה):

אתה נגד הבנייה בנגב? זה מה שקרה למפלגה שלכם? אתה נגד בנייה בגליל?

מיכאל חריש (העבודה):

חבר הכנסת העצני, אפילו אתה תצטרך להסכים אתי, שאם בונים בנגב, הממשלה היתה צריכה לדאוג גם לתעסוקה.

את הנושא לדיון במליאה, וכתום הדיון מחליטים על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית.

היו"ר מ' וירשובסקי:
בסדר. נשמע את השר ולאחר מכן נצביע.

בבקשה, אדוני שר המשטרה. אדוני שר המשטרה, אני מבקש ממך, שיחות עם חבר הכנסת מיכאל איתן, ככל שהן חשובות, מקומן אחרי הנאום שלך כאן. בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, לחברים שיושבים פה ואולי הפסיקו את הארוחה: אני מודיע לכם, כי אני מתכוון לנאום נאום ארוך — — —

קריאה:
כמה זמן?

שר המשטרה ר' מילוא:
עשר דקות בוודאי.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, כאן לא מחלקים זמן טלוויזיה. אני מבקש ממי שלא יכול להקשיב, שיצא. מי שישאר כאן, יקשיב. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):
— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת דיין.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

קריאות:
— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
אולי אפשר לאפשר לשר להתחיל להביא את דבריו?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת העצני אמר — — —

אליקים העצני (התחיה):
הוא צריך את המספרים של האמריקנים: תן לו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת העצני, אני מבקש ממך, אם יש לכם שיחות — תנהלו אותן בחוץ. לא כאן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מספיק לי פה.

שר המשטרה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת אורון, חשבתי שכבר נרגעת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
את התענוגות — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת אורון, האם אני יכול לבקש שתסרן את האנרגיה הבלתי-נלאית שלך? אני מודה לך. בבקשה. השר.

מיכאל חריש (העבודה):
האמינו לי, באמצעים האלה ואפילו בהרכבה פחות כסף אפשר היה לבנות יותר, אפשר היה לבנות טוב יותר, אפשר היה לבנות מכוון יותר לצרכים של אותו ציבור שאין לו דיור. האמינו לי, שאפילו לא היתה הממשלה עושה דבר, אלא רק מסייעת לזוגות הצעירים ולעולים החדשים באמצעים, השוק הפרטי, בתחרות חופשית, היה כונה יותר מאשר נבנה עכשיו, והרכבה יותר כדול. זאת האגדה שהתנפצה.

קריאה:
זו דמגוגיה זולה.

מיכאל חריש (העבודה):
זאת האמת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שרי הממשלה, בשתיקתם, הפכו שותפים לכל החריגות והעבירות האלה.

יגאל הורביץ (הליכוד):
רק על הקצב האטי, כל הזמן רק על הקצב האטי.

גאולה כהן (התחיה):
— — —

מיכאל חריש (העבודה):
השאלה העומדת לפנינו, כחברי כנסת, היא, האם אנחנו נהפוך גם כן לשותפים לאותן עבירות במחדלינו ובחוסר פעולתנו? או שאנחנו נפעיל את אחריותנו הפרלמנטרית, את אחריותנו כחברי כנסת, את אחריותה של הכנסת כממונה על הפיקוח על תפקוד הממשלה ועל מחדלי הממשלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
מה אתה מציע, חבר הכנסת מיכא חריש?

מיכאל חריש (העבודה):
אדוני היושב-ראש, על-פי חוק-יסוד: הכנסת, המעשה שהכנסת חייבת לעשות הוא להקים לפי סעיף 22 לחוק ועדת חקירה פרלמנטרית, שתחקור את כל אותם ממצאים ותחקור האם הבנייה היא באמת הישג גדול כל כך, ותיתן תשובה על הממצאים לעומת האלטרנטיבות ולעומת מה שנוצר בענף הבנייה.

אדוני היושב-ראש, לפי יוזמתי בכנסת הקודמת קמה ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא תאונות הדרכים, בהתנגדות של מי שהיה אז שר התחבורה, חיים קורפו. הוועדה קמה ועשתה עבודה, וזו משמשת היום לממשלה בסיס לפעולותיה במלחמה בתאונות הדרכים וקנה-מידה לפיקוח הפרלמנטרי של ועדת הכלכלה בנושא תאונות הדרכים.

אני קורא לחברי הכנסת לעשות את המעשה האחראי הזה, לעשות מעשה כחוסם שהוא בעל משמעות גדולה מאוד לעתיד מדינת ישראל, לאותם צעירים ששואלים, האם יש להם עתיד במדינה הזאת, ולעולים החדשים שהתחייבנו לקלוט אותם.

אני קורא לכנסת להצביע בעד הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית ולאשר את הכאת הנושא הזה לדיון במליאת הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אם כי יש גם אלטרנטיבה של ועדה.

מיכאל חריש (העבודה):
לא. בהקמת ועדת חקירה, התהליך הוא, על-פי תקנון הכנסת, שמחליטים פעם ראשונה כהצעה לסדר-היום להעלות

עלולים פשוט להישאר ללא קורת גג, וזה יכול להיות מצב בלתי נסבל מבחינת מדינת ישראל.

אליקים העצני (התחיה):

קריאה:

הבנו את הרמז.

אליקים העצני (התחיה):

אצלנו קרוונים הם בבחינת זהב. תביא לי קרוונים —

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

המספרים — — —

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת העצני.

שר המשטרה ר' מילוא:

המספרים שהביא כאן חבר הכנסת חריש הם מספרים —

קריאות:

היו"ר מ' וירשובסקי:

אבקש שקט.

שר המשטרה ר' מילוא:

המספרים הם מספרים שבחלקם אינם מדויקים. אני יכול לצטט כאן ממוסף "עסקים" של "מעריב" מ-17 בחודש, כלומר מאתמול, ובו נאמר בצורה ברורה מאוד עליידי עיתונאי ששמו אלי דנון, שבמרחק של שבועיים משיאו של הקרב בין משרד האוצר ובין משרד הבינוי והשיכון ברור אפילו ליועץ המשפטי לממשלה ולמבקר המדינה, שהנתון שבו השתמשו באוצר, שלפיו חרג משרד הבינוי והשיכון מהתקציב ב-4.3 מיליארדי שקלים, רחוק מהמציאות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת דורון, האם אני יכול לבקש ממך שתשתיקי

קצת את חברייך?

שרה דורון (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

זה באמת רע מאוד.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מוכן להתפשר על ועדת חקירה עם שר האוצר.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אלי דיין, חברי הכנסת, אני מבקש מכם, הרי השר משיב. אתם יכולים לקבל את דבריו או לא לקבל אותם, אבל ההפרעות האלה לא עוזרות לאיש. אדוני השר, אני אפשר לך לדבר עוד שתי דקות, כיוון שהפריעו לך.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר האוצר העביר ליועץ המשפטי לממשלה את המסמכים בעניין טענות האוצר כנגד מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון. החומר נמצא בבדיקת היועץ המשפטי לממשלה, ואני חושב שזה יהיה בלתי מתקבל על הדעת, שאנחנו נקים בכנסת ועדת חקירה ממלכתית או שנדרש בנושא עד שנקבל את מסקנות היועץ המשפטי לממשלה. מן הדין ומן ההיגיון שנמתין, נראה מה מסקנותיו, ואז יש מקום לשקול, האם צריך להקים ועדה או לא צריך להקים ועדה, האם לדון בזה או לא לדון בזה.

אני רוצה לומר מלים מספר לחבר הכנסת חריש —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת מסלאחה. יש כאן היום התרגשות בלתי רגילה.

שר המשטרה ר' מילוא:

כאשר החל גל העלייה הגדול — בעצם, הייתי אומר, לפני גל העלייה, כאשר רק חזו את האפשרות שיהיה גל עלייה גדול, התקיימו בממשלה, אז היתה זאת ממשלת האחדות הלאומית, דיונים ארוכים מאוד. שר הבינוי והשיכון דאז, השר דוד לוי —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש מספלי המערך קצת יותר שקט. חברי הכנסת, האם אינני יכול לבקש מכם את המינימום הזה?

שר המשטרה ר' מילוא:

שר הבינוי והשיכון דאז, דוד לוי, דרש בממשלה 'חזור ודרוש להעלות את התקציב של משרד הבינוי והשיכון כדי לבנות מספיק יחידות דיור לעולים חדשים. היו דיונים, ויכוחים ומיקוחים. להזכיר, חבר הכנסת חריש, באותו זמן היה שר האוצר חבר הכנסת פרס, והוא התווכח — מנקודת מבטו, יכול להיות שבצדק — כדי לחסוך תקציב, ואחרי דיונים ארוכים מאוד הוחלט לאשר או להתייחס למספר של 50,000 עולים בהתחלה, 60,000 עולים כמספר צפוי, ועל סמך זה לבנות את התקציב המיועד לבנייה.

אני חייב לומר לזכותו של השר לוי, שבנושא הזה הוא ניהל בממשלה מאבק חריף מאוד, בנושא הדיון על התקציב, והוא אמר שהתקציב לא יספיק כדי לבנות כל מה שצריך לצורך קליטת העלייה.

נוצר מצב, שכבר החלו להגיע גלי עלייה גדולים מאוד, באו עולים רבים, ואנחנו עמדנו בפני שוקת שבורה. לא היו לנו מספיק דירות, לא היו מספיק התחלות בנייה, והיה חשש כבד — חבר הכנסת חריש בוודאי זוכר זאת כמוני — שיגיעו העולים ולא יהיה הכין לשכן אותם. אז דובר על זה שעולים יורקו לרחוב, ושתהיה לנו בעיה קשה מאוד לשכן את העולים, למצוא להם מקום. כתוצאה מכך, הממשלה, בהחלטה שידעה היטב את המשמעות הכלכלית שלה, החליטה להגדיל מאוד את תקציב השיכון, להעלות אותו עד סכומים באמת חסרי תקדים במדינת ישראל, כדי שאפשר יהיה להתמודד בהצלחה עם הקושי הגדול הזה, שהוא קושי ברור, מבורך, של העלייה הגדולה שמגיעה.

לממשלה היו לבטים רבים, האם ללכת מייד לבנייה קשיחה או ללכת על מערך משולב של בנייה קשיחה מצד אחד וקרוונים ומגורונים מצד אחר? הזמינות של הקרוונים ומהירות ההקמה שלהם היו רלבנטיות כאשר היה חשש, שעולים רבים

שר המשטרה ר' מילוא:

עוד לא הספקתי להגיד אפילו מלה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני אפטר לומר שלא הסתפקת להגיד אפילו מלה, אבל הואיל ובאמת הפריעו לך, אני אתן לך — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

האם זאת הצעה לסדר-היום או הצעה להקמת ועדת חקירה?

דן תיכון (הליכוד):

זאת הצעה לסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, זאת הצעה להקמת ועדת חקירה שמועלית במסגרת הצעה לסדר-היום. אחרי שהשר יסיים את דבריו תתקיים הצבעה. יש לו עשר דקות. כיוון שהפריעו לו, אני מוסיף לו דקות מספר, כדי שהוא יוכל לבטא את עצמו. ככל שתהינה הפרעות, כך אני אוסיף לו דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה. אולי אתה יכול להסביר לי, אם זאת הצעה לסדר-היום, ואחרי שהשר ידבר יצביעו, משמעות ההצבעה היא שהוקמה ועדה? מה המשמעות?

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, אילו היית בשנה הראשונה לכהונתך בכנסת הזאת לא הייתי מתפלל, אבל אתה ותיק, מנוסה, בקיא ומעורה. יש פרוצדורה להקמת ועדת חקירה — — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

תהיה על זה הצבעה, אם זה יכלול בסדר-היום יהיה דיון, ובסוף הדיון תוקם ועדת חקירה. אני לא אחזור — — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

לא כולם יודעים זאת. אין כאן, למשל, עניין של העברה לוועדה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, האם אתה מוכרח לתת לנו שיעור במשפט קונסטיטוציוני באמצע נאומו של שר המשטרה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מקווה שאתה תורה לנו — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

כבוא העת, כבוא העת. כן, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם כבר, תיש בבקשה למיקרופון.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הרי הם מנסים למשוך זמן. אתה לא מבין את זה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אילוול הפרעתם באופן בלתי פוסק, השר כבר היה גומר את דבריו.

יהושע מצא (הליכוד):

למה הרגישות הזאת? קיבלתי רשות דיבור באופן מסודר.

אני בדעה, אדוני היושב-ראש, שבנושא של הקמת ועדת חקירה, שאיננו דבר המובא בכל יום לכנסת, אלא אולי אחת או לכל היותר שתיים או שלוש פעמים בקרנציה, טוב שהיושב-ראש ייתן לנו הסבר לגבי הפרוצדורה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בסדר, עם תום דברי השר. אדוני השר, אתן לך עוד שלוש דקות, מפני שאנחנו מושכים את זה יותר מדי זמן.

שר המשטרה ר' מילוא:

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, לפי המספרים שבהם מדובר פה, כבר נאמר היום, שהמספר האמיתי הוא אולי 1.1 מיליארד שקל, שגם זה מספר לא קטן, אבל אינו דומה למספרים הגדולים והעצומים שנוקדו קודם לחלל האוויר.

כשכוע שעבר נפגשו אריה בר, מנכ"ל משרד השיכון, ודוד ברודט, הממונה על התקציבים באוצר, כדי לבדוק בכמה באמת מדובר, על מה המהומה, על מה מדובר כאן. בהתחלה היתה הפגישה קשה, כפי שמתואר ב"מעריב", אבל אחר כך, כאשר הגיעו לתכלית, אמר אריה בר, שמשרד השיכון מוכן לרדת בפרוגרמה שלו בשנה הבאה, ובתקציב 1992 לא תהיה חריגה. כלומר, אין פה תהליך ממושך של חריגות. יש פה מצב נתון בשל הקושי המיוחד של אותה תקופה, וכתוצאה מזה קרה מה שקרה.

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת חריש, באמת במלוא גילוי הלב, מה היה קורה אילוול עשו, חס וחלילה, את מה שעשו במשרד הבינוי והשיכון, והיום היו עולים חדשים —

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש שיהיה שקט. השר עומד לסיים את דבריו.

שר המשטרה ר' מילוא:

— ללא קורת גג? מה אתם הייתם עושים במקרה כזה? הייתם אומרים שזו ממשלה של מחדלים, ממשלה שאינה מסוגלת לקלוט עלייה, שאינה מסוגלת לטפל בעולים.

קריאות:

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו מסכימים.

שר המשטרה ר' מילוא:

עובדה היא, שהממשלה הזאת הצליחה במשימה המסובכת והחשובה של הקמת דיור לעולים, ולא רק ליצור מספיק פתרונות למי שזקוק להם, אלא אפילו ליצור מצב שבו יש היום, הייתי אומר, אפילו עודף מסוים בפתרונות דיור מוצעים. אתם הראשונים שהייתם צריכים לבוא אל שר השיכון ואל שר הקליטה ולומר להם: כל הכבוד, כל הכבוד שאתם הצלחתם, למרות הזמן הקצר, למרות הקושי הגדול ולמרות

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה רוצה להביא הודעה מטעם הממשלה, אחרי שהשר דיבר?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הבטחת לי משהו בסוף הדיון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו נקיים הצבעה. קודם כול אני מודיע, שהוגשה לי בקשה של 20 חברי כנסת לקיים הצבעה אישית.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שאלה לי אליך. הבטחת לי שבסוף הדיון אתה חיתן הסבר.

עמיר פרץ (העבודה):

אחרי ההצבעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מצא, שב בבקשה. עכשיו אנחנו נקיים הצבעה, האם להכליל את הנושא בסדר-יומה של המליאה, או לא. והיה ונצביע בעד ונקבל את זה, זה יוכנס לסדר-היום של המליאה, והמליאה תצביע על כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה טועה. תן לי, בבקשה, לנמק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שב, שב, חבר הכנסת איתן. מה אתה רוצה להגיד, אדוני השר מגן?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין שאתה מביא זאת בשם הממשלה.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה הודעת על הצבעה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, בשם הממשלה אני רוצה להבהיר שוב את סעיף 97 של תקנון הכנסת. ברשותך, אני מצטט.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

את זה לא עושים בשם הממשלה, אדוני היושב-ראש.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מצטט: "שר שהביע דעת הממשלה על הצעה לסדר-היום, וכל שר הנוגע בדבר", ובנושא הזה אני מעיד על עצמי כנוגע בדבר, "רשאי בכל שלב משלבי הדיון על-פי פרק זה ליטול את רשות הדיבור, כדי להעמיד עובדות, שהוזכרו בדיון, על תיקונן".

כמי שמופקד, בין היתר, על תיאום פעולות הממשלה, הבנייה בנגב ובגליל, אני מבקש את רשותך לדבר בשם הממשלה ולהעמיד את הדברים על דיוקם.

קריאות:

מה זה פה? מה אתם עושים?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, איך זה אפשרי, הרי הודעת על הצבעה?

הטווח הארוך הנדרש כדי לבנות במדינת ישראל, כי הרי אנחנו לא בונים כאן כמו שבונים באירופה ובארצות-הברית, ששם מקימים בית בתוך שמונה חודשים, ואצלנו זה לוקח יותר זמן

— — —

יצחק נבון (העבודה):

כבר יש לך רוב. כבר אפשר להצביע.

שר המשטרה ר' מילוא:

על כל פנים, אצלנו בניית בית נמשכת זמן רב. לכן, אני חושב שאנחנו יכולים היום רק לשבח את מי שטיפלו בבנייה. את מי שעמדו במשימה הזאת בצורה טובה כל כך והביאו למצב שאין היום עולה חדש שאין לו קורת גג, שאין היום בעיה בתחום הזה. אבל מאחר שמדובר בשר השיכון, השר שרון, אז יש כתובת טובה לתקוף, יש כתובת טובה בשביל הקמת ועדת חקירה. פתאום זה הפך להיות נושא לוועדת חקירה.

פה לא צריך היה להקים ועדת חקירה לכדיקת מחדלים, כפי שטוען חבר הכנסת חריש. היה צריך להקים פה ועדה שתביע הוקרה והערכה לכל מי שעמדו במשימה הלאומית החשובה הזאת והצליחו לטפל בכעיה מסובכת ורצינית של פתרון בעיות הדיור של העולים החדשים. העובדה שיש היום אפשרויות שונות בנושא הדיור, יש קרוונים ועוד, וגם האתיופים נכנסים לדיירות, גם הרוסים נכנסים, וגם אלה שהגיעו — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר, אני מציע שתסיים את הדברים שלך, שאם לא כן זה יתפתח לוויכוח וימשוך זמן רב. אני מציע שתסיים כבר את דבריך. תוסיף משפט, ותסיים.

שר המשטרה ר' מילוא:

מיד אני מסיים. אדוני היושב-ראש, אני חושב שבנושא הדיור לעולים ממשלת ישראל ראויה אך ורק להערכה ולברכות על המאמץ הלאומי הגדול שהיא עשתה כדי לתת פתרונות דיור לעולים שהגיעו ארצה, לתת פתרונות דיור למספר כזה של עולים. כדאי שנחשוב על מה בעצם מדובר. מדובר על צפי של מיליון עולים בשלוש שנים. בהתחשב בגודל האוכלוסייה בישראל, הרי זה רבע של האוכלוסייה שלנו. דומה הדבר כאילו הייתה ארצות-הברית צריכה לקלוט 60 או 70 מיליון מהגרים חדשים, לדאוג להם לדיור, לדאוג להם לתעסוקה, לדאוג להם לחינוך ולכל שאר הצרכים שאנחנו מספקים היום לעולה חדש במדינת ישראל. על כך ראויה הממשלה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר — — —

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אתה מתחיל עכשיו להפריע ולמשוך את העניין? אדוני השר, אני מבקש ממך לגמור.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אשר על כן אני חושב שהכנסת, מתוך גישה אחראית ורצינית, צריכה לדחות את ההצעה של חבר הכנסת חריש, לא לדרון אפילו בהקמת ועדת חקירה, ולהעריך את הממשלה על המאמצים החשובים והברוכים שהיא עשתה בתחום הדיור לעולים. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

שלמשרד הכלכלה והתכנון יש נגיעה ישירה בכל מה שמתפתח ונכנה בגליל ובנגב, במסגרת פעילות ישירה של המשרד, או במסגרת המועצות או הרשויות המופקדות על פיתוח שני חבלי ארץ אלו; יודע כי מדיניות הממשלה היתה, וגם היום היא כזאת, לבנות בהיקפים גדולים ולנצל את העלייה הברוכה כדי להגשים את חזון העתיד של ביסוס הנגב ופיתוח הגליל. אי-אפשר להסכים עם אותם אנשים המבקשים להמשיך ולרכז את הבנייה באזור המרכז. קשה להמשיך לדבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

קשה מאוד. קשה מאוד. אין מנוס. היום זה יום קשה. אני מבקש, נא לא להפריע. תמשיך, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני רואה שהחברים נעשו קצרי-רוח. אני חושב שהיתה הזדמנות פעם אחת לשמוע היכן צריך לבנות, ברצועת החוף הצרה או בגליל ובנגב. אני מקווה שתהיה הזדמנות לערוך דיון ניווט, ואין טעם להלאות את החברים ברגע הזה, דווקא כאשר כולם קצרי-רוח על רקע דברים אחרים.

יצחק נבון (העבודה):
רוצים לשמוע.

שר האוצר י' מודעי:
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני שר האוצר, אני מצטער מאוד. אני נתתי לשני שרים, פירשתי בליברליות — לקידום הרעיון הליברלי — את סעיף 97. אני לא אאפשר כאן לכל ממשלת ישראל, שבדרך כלל נעדרת מפה, פתאום להציג. אנחנו ניגשים להצבעה.

עמיר פרץ (העבודה):
הוא מייצג את האופוזיציה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
הוא משלכם? אז שיצביע.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. ההצבעה תהיה אישית. ההצבעה תהיה כך: מי בעד הכללת הנושא בסדר-היום של הכנסת ומי נגד. לאור זה תהיה הפרוצדורה שיהיה דיון במליאה, ואחרי זה תהיה הצבעה על הקמת ועדת חקירה לפי סעיף 22. אני מבקש מהמוזכיר לקרוא את השמות.

מוזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא	— נגד
רפאל אדרי	— בעד
אהוד יאולמרט	— נגד
חיים אורון	— בעד
מיכאל איתן	— נגד
רפאל איתן	— נגד
שולמית אלוני	— אינה נוכחת
אריה אליאב	— בעד
שושנה ארבל-אלמזלני	— בעד
נאוה ארד	— בעד

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, האם אני יכול לבקש קצת שקט? אני לא מבין את כל ההתרגשות הזאת. אם השר רוצה לדבר בשם הממשלה, לפי סעיף — — —

עמיר פרץ (העבודה):

הוא לא יכול, אדוני. הממשלה קבעה ששר המשטרה ישיב על ההצעה הזאת לסדר-היום. הם לא יכולים לקבוע שני שרים.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

העיקר שראש הממשלה בא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, התקנה אומרת: שר שהביע את דעת הממשלה על הצעה לסדר-היום, וכל שר הנוגע בדבר, אם השר מגן מעיד על עצמו שהוא שר הנוגע בדבר, והוא רוצה להבהיר דברים, אני מאפשר לו להבהיר דברים. בבקשה.

משה שחל (העבודה):

שאלת שאלה, ואני מבקש לאפשר לי להעיר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת שחל, אני לא אעשה פה דיון פרוצדורלי עכשיו. אני קורא את סעיף 97, ואני מפרש אותו כך. אם הדבר אינו נראה לך — — —

משה שחל (העבודה):

אם תמשיך בסעיף, נאמר: בכל שלב משלבי הדיון. ברגע שהודעת על ההצבעה, הדיון הסתיים.

מה שקרה היום בכיווי של הכנסת נמשך עכשיו על-ידי תרגיל, ואתה נותן את ידך לזה. זה הכול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת שחל, אם אני פועל לפי הבנתי, זה לא אומר שאני נותן יד לכיווי הכנסת. חבר הכנסת שחל, אני מאפשר לשר מגן להשמיע את דברו במסגרת סעיף 97 לתקנון.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
כמה זמן?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר, ממלא יפריעו לך כל הזמן. אני מבקש שתהיה קצר מאוד ותסיים את הדברים.

מיכאל חריש (העבודה):

התשובה היתה מזמן. כמה זמן מותר לו לדבר?

דן תיכון (הליכוד):
עשר דקות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אתם אל תגידו לי "עשר דקות". יהיה לו זמן כפי שאני אקבע. נוסף על כל הפרעה שאתם תפריעו; תפריעו, יהיו לו דקות נוספות. אני קובע לך, אדוני השר, הואיל והיתה תשובה ארוכה ומפורטת מאת שר המשטרה, השר מילוא, חמש דקות. אני מבקש ממך להצטמצם בחמש הדקות. כי אני אפסיק אותך אחרי חמש הדקות האלה. אל תיתנו לי עצות כמה דקות לתת לו. אני מציע לכם שלא להפריע, כי על כל דקה שאתם תפריעו, הוא יקבל דקה נוספת. בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, מסרתי למליאת הכנסת לפני תקופה קצרה סקירה מפורטת על פעילות משרד הכלכלה והתכנון. כל מי שקרא את הסקירה, למד אותה או הקשיב לה, הבין

משה ארנס	נגד	עמנואל זיסמן	— בעד
זאב בנימין בגין	— אינו נוכח	מיכה חריש	— בעד
אברהם כורג	— בעד	גד יעקבי	— בעד
יגאל ביבי	— נגד	גאולה כהן	— נגד
צ'רלי ביטון	— בעד	רן כהן	— בעד
יוסף ביילין	— בעד	רענן כהן	— אינו נוכח
בנימין בן-אליעזר	— בעד	אברהם כ"ץ-עוז	— בעד
אליהו בן-אלישר	— נגד	דוד לוי	— אינו נוכח
אליהו בן-מנחם	— בעד	יאיר לוי	— אינו נוכח
מיכאל בריזהר	— בעד	יצחק לוי	— נגד
חיים בר-לב	— בעד	דוד ליכאי	— בעד
עוזי ברעם	— בעד	אוריאל לין	— נגד
גרעון גדות	— נגד	עוזי לנדאו	— אינו נוכח
חמר גוז'נסקי	— אינה נוכחת	דוד מגן	— נגד
יוסף גולדברג	— נגד	יצחק מודעי	— נגד
מיכה גולדמן	— בעד	אליעזר מזרחי	— נגד
פנחס גולרשטיין	— אינו נוכח	האשם מחאמיד	— אינו נוכח
אפרים גור	— נגד	רוני מילוא	— נגד
מרדכי גור	— בעד	מוחמד מיעארי	— אינו נוכח
גדליהו גל	— בעד	חגי מירום	— בעד
אריה גמליאל	— אינו נוכח	נואף מסאלחה	— בעד
משה גפני	— נגד	יהושע מצא	— נגד
פסח גרופר	— נגד	דן מרידור	— אינו נוכח
שרה דורון	— נגד	יצחק גבון	— בעד
אלי דיין	— בעד	אורה נמיר	— אינה נוכחת
שלמה דיין	— אינו נוכח	משה נסים	— אינו נוכח
עבד-אלוהב דראושה	— בעד	מוחמד נפאע	— בעד
יגאל הורביץ	— נגד	בנימין נתניהו	— אינו נוכח
שלמה הלל	— בעד	עדנה סולודר	— בעד
שמואל הלפרט	— נגד	יוסף עזרן	— נגד
זבולון המר	— אינו נוכח	עובדיה עלי	— נגד
צחי הנגבי	— אינו נוכח	שאול עמור	— אינו נוכח
אליקים הענני	— נגד	חסיין פארס	— בעד
שבח וייס	— בעד	אברהם פורז	— אינו נוכח
אריאל ויינשטיין	— נגד	חנן פורת	— נגד
עזר ויצמן	— בעד	משה זאב פלדמן	— נגד
מרדכי וירשובסקי	— בעד	רפאל פנחסי	— אינו נוכח
אברהם ורדיגר	— נגד	מנחם פרוש	— אינו נוכח
רחבעם זאבי	— אינו נוכח	יהודה פרח	— נגד

שמועון פרס	— אינו נוכח	אבנר חי שאקי	— אינו נוכח
יצחק חיים פרץ	— נגד	יהושע שגיא	— נגד
עמיר פרץ	— בעד	אברהם שוחט	— בעד
גדעון פת	— נגד	משה שחל	— בעד
יאיר צבן	— אינו נוכח	שמועון שטרית	— בעד
דוד צוקר	— אינו נוכח	דב שילנסקי	— אינו נוכח
יעקב צור	— בעד	יעקב שמאי	— נגד
יואש צידון	— נגד	יצחק שמיר	— נגד
חיים קופמן	— נגד	גרשון שפט	— נגד
חיים קורפו	— נגד	יאיר שפרינצק	— נגד
ישראל קיסר	— בעד	אריאל שרון	— אינו נוכח
מיכאל קליינר	— נגד	יוסי שריד	— אינו נוכח
משה קצב	— נגד	אברהם שריר	— נגד
יצחק רבין	— בעד	דן תיכון	— נגד
אברהם רביץ	— נגד		
אמנון רובינשטיין	— בעד		
ראובן ריבלין	— אינו נוכח		
חיים רמון	— אינו נוכח		

היו"ר מ' וירשובסקי:

האם יש חבר כנסת שנכנס לאולם מאז החלה הספירה?
חברי הכנסת, אני מודיע על תוצאות ההצבעה. בעד הצעתו של חבר הכנסת מיכה חריש — 42, נגד — 46. ההצעה לא נתקבלה.

ט. הצעה לסדר-היום

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית, על-פי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת, לבדיקת המשאבים של התנועות
לשינוי שיטת הממשל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אינני חושב ששגיתי, אבל אני מוכן לבדוק את העניין הזה. הבעיה היא עקרונית. זה לא סתם דיון בוועדה אלא דיון על עצם הקמתה של ועדת חקירה. נושא לדיון זה עניין אחד, אפשר לדון בוועדה או במליאה. בנושא שהועלה, שבו מדובר לא על דיון אלא על מסקנה אופרטיבית, לפי החקיקה זה עניינה של המליאה. לכן אני חושב שהעברת העניין לוועדה אינה רלבנטית במקרה הזה. העניין באמת לא ברור לגמרי.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם אם אני הולך לפי שיטתך, אתה אמרת: נצביע ואחר כך נראה אם להעביר את הנושא לוועדה, כן או לא. אילו אמרת: אין הצבעה על העברה לוועדה, אפשרות כזאת לא קיימת, אז לחבר הכנסת הורביץ לא היתה זכות לנמק את הצעתו. אבל אם טענת שנצביע אחר כך, היית צריך לתת לו את האפשרות לנמק, כפי שאנחנו נוהגים בהצעות לסדר-היום. אני מתנצל על ההפרעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קורפו, בבקשה, תעלה את הצעתך להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אולי אפשר שזו תהיה אותה ועדת חקירה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

יכול להיות, הרעיון הוא רעיון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עובדים להצעה לסדר-היום מס' 6206, של חבר הכנסת חיים קורפו, בעניין הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית על-פי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת לבדיקת המשאבים של התנועות לשינוי שיטת הממשל. בבקשה, חבר הכנסת קורפו.

חברי הכנסת, אני מבקש שכל אלה שרוצים להתאושש מההתרגשות שיעזבו את האולם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול על ההליך הקודם. אם זו היתה הצעה לסדר-היום, לא לחינם שאלתי, מדוע לא ניתן היה לחבר הכנסת יגאל הורביץ לנמק את הצעתו להעביר את הנושא לוועדה. יש היגיון בכך שוועדה תבדוק את הנושא ותפרסם את המסקנות. אם אנחנו כהליך של הצעה לסדר-היום, מדוע לא ננהג כך?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אילו נכלל הדבר בסדר-היום, אפשר היה גם להציע להעביר את הנושא לוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק, אבל בדרך כלל כשאנחנו נוהגים לפי המתכונת הזאת, ההנמקה להעביר נושא לוועדה באה לפני ההצבעה ולא אחריה. הפעם, משום-מה, דחית את תהליך ההנמקה על העברת הנושא לוועדה עד לאחר קיום ההצבעה. אני חושב ששגיתי. אבל זו רק הערה טכנית.

רשמת העמותות — נמצאת לפני. היא כותבת: "לכבוד עמותת 'חוקה למדינת ישראל', אצל פרופסור אוריאל רייכמן, אוניברסיטת תל-אביב, הפקולטה למשפטים, הקריה, רמת-אביב, תל-אביב. עמותת 'חוקה למדינת ישראל' — דוחות כספיים. ביום 5 בדצמבר 1991 התקבלו בארכיב משרדנו צילומי דוחות כספיים שנתיים של העמותה הגדונה לשנים 1988 — 1989; א. לראבוננו, הדוחות כפי שהוגשו אינם עונים על דרישות החוק בסעיפים 19, 36 ו-38 לחוק העמותות, התש"ס — 1980, מהסיבות כדלקמן: 1. לא צוין כי הדוחות הובאו בפני האספה הכללית של העמותה, ובאיוזה מועד נעשה כך; 2. הדוחות לא נחתמו על-ידי שני חברי ועד, כנדרש; 3. לא צוין אם רואה-החשבון אומנם חתם במקום ועדת הביקורת, בהסתמך על הוראת סעיף 19(2) לחוק, אם חתם כאמור, יש להמציא לנו החלטת האספה הכללית שבחרה את רואה-החשבון במקום ועדת הביקורת; 4. לא צוינו המלצות ועדת הביקורת המתייחסות לדוחות; 5. יש להגיש את הדוחות כשהם חתומים בחתימות מקוריות, כמפורט לעיל."

ורשמת העמותות ממשיכה וכותבת: "כ. הרינו להסב את תשומת לבכם כי לא המצאתם לנו הדוח הכספי לשנת 1990, למרות הפעילות הענפה של העמותה באותה שנה. לפיכך, אנו חוזרים על דרישתנו מיום 1 בדצמבר 1991 להמציא לנו את הדוח הכספי לשנת 1990 ללא דיחוי נוסף."

ג. בהתייחס לבקשות שהופנו למשרדנו לבחון את המקורות הכספיים של העמותה, נודה אם תודיעונו, האם תסכים העמותה, בשלב זה, להמציא לנו אינפורמציה נוספת בכל הנוגע לפריט 'תורמות' המצוין בדוחות הכספיים שהמצאתם למשרדנו, וכן בדוח הכספי לשנת 1990, שעליכם להמציא לנו כאמור לעיל. בכבוד רב, לאה ענתבי, עו"ד, רשם העמותות."

אם כל החשדות האלה היו חשדות שנקלטו מדבריהם של אנשים שונים, ממכתבים שקיבלתי, נדמה לי שהדוח, התחקיר שהתפרסם בעיתון "חדשות" מ-6 בדצמבר 1991, מעורר תמיהות רבות מאוד ובלתי מובנות. בדוח נאמר — אני אצטט בקצרה, כי היושב-ראש מאין בליסים — פרדוקסלי ככל שזה יישמע, "חוקה לישראל", הגדולה בתנועות הפועלות למען בחירה ישירה של ראש הממשלה, היא גם העמותה החסויה ביותר; שום פרט על אודות היקף תקציבה, השימושים שנעשים בו, שלא לדבר על זהות התורמים, איננו נמסר לפרסום. הסודיות הזאת מתמיהה אף יותר כאשר מתברר, שהחוק מחייב עמותה למסור פרטים כאלה.

בתיק של "התנועה לשינוי שיטת הממשל" מצוין בפירוט, כי התנועה קיבלה ארכה להגשת מאזן. רק תיקה של "חוקה לישראל" נעדר כל התייחסות תקציבית. ב"חוקה לישראל" טוענים, שהדוחות הוגשו במועדם ושהיעדרם מהתיק נובע מליקוי של משרד הפנים, או מהתנכלות מכוונת לעמותה בשל מה שהיא מייצגת כתנועה.

פניית אחד מחברי העמותה נשלחה ביום שלישי השבוע למשרדי רשם העמותות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קורפו, אני מבקש ממך שתסיים.

חיים קורפו (הליכוד):

אינני חושב שעברתי את הזמן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הזמן נקבע באופן אלקטרוני, ואתה כבר עברת אותו. אני מבקש ממך לסיים.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחודש מרס אשתקד עבר על הציבור בישראל זעזוע קשה מאוד. האירועים שהתרחשו סביב נפילת ממשלת האחדות הלאומית והקמתה של ממשלת הליכוד היו מלווים בחופפות שפגעו במעמדה ובכבודה של הכנסת וגרמו לזעזוע כבד בציבור.

תנועות ציבוריות כמו כדי למחות ולהביע את זעקתן על ההתרחשויות, על התנהגותם של חברי הכנסת ועל מהלכיהם. בין התנועות היו גם תנועות שהיו קיימות מזמן, שאימצו לעצמן כל נושא שאפשר לנגח בו את הממשל, ואילו כמה גופים ציבוריים צמחו וקמו מן האירועים עצמם, ואלה ביטאו באמת כאב רב, תוס'לב ורצון להביא לשינויים מהותיים.

גם אז, כאשר הדברים התרחשו, היו צרימות. היו שפגעו בכנסת, פגעו בדמוקרטיה בישראל, קראו דרוו ללשונם והגיעו עד לכלל הסתה כנגד המשטר הפרלמנטרי. אם אחד ממנהיגי הגופים האלה טען באותם ימים, ב-25 במרס 1990, שצריך לגייס רבע מיליון ישראלים שיעלו לכנסת וישימו אותה במצור; או אם מנהיג אחר טוען שהתנהגות הפוליטיקאים גובלת בעבירות פליליות; או אם שלישי הכריז: בכנסת מתנהגים כמו בכאסטה; או: אנשים כמונו הפילו את צ'אושסקו — אין ספק שהקריאות האלה הן קריאות צורמות, הן פוגעות בלב-לבה של הדמוקרטיה והן כאליו מזמינות את האנרכיה המוחלטת במדינת ישראל. אבל אפשר להבין, שבאירועים מעין אלה יש גם חריגות ויוצא-ידופן, אשר פשוט עולים על העגלה הזאת ומנסים לקדם את מחשבותיהם ואת רצונם.

במשך הזמן ניהלו הגופים הללו מערכה ציבורית נכבדה מאוד, רבת פעלים, ממומנת במידה שלא ידענו כמותה. לא היה אפשר למצוא הסבר, מאין זורם הכסף הרב לפעילות הזאת, מי עומד מאחורי הממנים הללו בלי הגבלה, בלי חשבון — הוצאות פרסום, הוצאות ארגון, הוצאות למגננון. הסתבר שאפילו האנשים שהצטיירו כפעילים — כולם קיבלו שכר. כל המחתימים עבדו בשכר. אותם 6,000 פעילים שהכריזו עליהם, ייתכן שמחציתם קיבלו שכר. לא היה אפשר לדעת מה עומד מאחורי זה, האם זו באמת תסיסה בקרב דעת הקהל, או שמא משהו אחר מסתתר מאחורי זה בשביל לקעקע את השלטון הדמוקרטי, או לפחות להביא לשינויים בממשל, או, מדויק יותר — להביא לשינויים בממשלה.

הגיעו לאוזני שמועות, שחלק ניכר של הכסף מגיע ממקורות חוץ, מאזרחים זרים. פניתי לשר הפנים וביקשתי ממנו לבדוק — כל אלה הן עמותות רשומות — האם יש בדוחות הכספיים שלהן איזה רמז שהוא על טיב המקורות שלהם, היקפי המקורות שלהם, האם אלה באמת תורמים מחוץ-לארץ, תורמים מן הארץ.

הסתבר שאגודה אחת, אף-על-פי שהיא רשומה כבר ארבע שנים כעמותה, לא הגישה דין-חשבון אחד, ורק כאשר קמה סערה בעקבות תחקיר שערך העיתון "חדשות", הם מיהרו להגיש העתק מצולם של דוחות כספיים ל-1988 — 1989, כאשר אנחנו יודעים שמרביתה של הפעילות היתה ב-1990, המאסות הגדולות של כסף זרמו ב-1990. מה אירע לדוח של 1990? האם לא היה אפשר להכין אותו עד סוף 1991? האם יש עוד חברות או עמותות כאלה, שעוד לא הגישו את הדוחות שלהן ל-1990?

רשם העמותות, מקובלת פניית, פנה לעמותה "הוועד הציבורי למען חוקה לישראל", והם השיבו בהגשת הדוחות המצולמים. התשובה של רשם העמותות — או, נכון יותר,

חיים קורפו (הליכוד):

אני מסיים. אני מתקרב לסיום.

העמותה היתה מוכנה לחשוף ולהציג בפני החוקרת את דפי הכריכה של המאזנים.

אברהם רביץ (דגל התורה):
מה?

חיים קורפו (הליכוד):

דפי הכריכה של המאזנים.

יכול מאוד להיות, שהדין-וחשבון הכספי של 1990 לא הוגש מסיבה נוספת, שמצאה את ביטוייה בעיתון מאתמול, שבו נאמר, שבג"ץ דחה עתירת עמותת "חוקה למדינת ישראל" להכיר בה כמסד ציבורי הזכאי לפטור ממס. בית-המשפט הגבוה לצדק דחה את עתירתה של העמותה "חוקה למדינת ישראל" להכיר בה כמסד ציבורי הזכאי לפטור ממס הכנסה ולזיכוי ממס לתורמים. בג"ץ סמך את ידו על מדיניות האוצר ושלטונות מס ההכנסה, שלא להכיר בפעילות העמותה לכינון חוקה כעמותה ציבורית.

אולי זה אומר לנו משהו על טיבן של התרומות הספונטניות, של הדיקפים הגדולים, של התורמים רבי הכסף וההשפעה שעומדים מאחורי זה, ומי הם. הם יושבים בחוץ-לארץ, ואזכיר את שמו של צ'רלס ברונפמן, עומדים מאחוריהם יהודים המוכרים ממערכות בחירות פוליטיות שונות בארץ, שתמכו במפלגה מסוימת. עומד מאחוריהם אל שווימר, אשר ב-1989 עוד סבר, שאם תהייה בחירות ישירות לראש הממשלה, פרס ייבחר כראש ממשלה. עומדים מאחוריהם גופים שבארצות-הברית, תרומותיהם מוכרות כפטורות ממס.

כשנשאלו העמותות האלה: איך העברתם כספים למטרה זו? הן השיבו: זה לא מכספי הקרן, זה מכספים של תורמים, שאנחנו רק שימשנו להם צינור. הצינור הזה היה נקי? הצינור הזה לא נתן קבלות לתורמים שם. התורמים האלה נתנו עשרות מיליונים, מאות מיליוני דולרים. הם נתנו תרומות בלי שזה יהיה על חשבון האוצר, מכיסם הפרטי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קורפו, אני מבקש ממך.

חיים קורפו (הליכוד):

אני מסיים.

אנחנו לא יכולים, רבותי, לעבור על זה בשתיקה.

יתירה מזאת, היה קונפליקט קשה מאוד בין האגודה הזאת לבין חברי הכנסת. הם האשימו את חברי הכנסת, שהם קיבלו תרומות במישרין בשביל לפרסם את המודעות האחרונות של הצעת החוק. אני מאמין לפרופסור רובינשטיין, שאמר: לא דוברים ולא יער, הם קיבלו את התקציב מהעמותה. העמותה חזרה ואמרה, שהם רק היו צינור, הם העבירו כספים ישר לחברי הכנסת בשביל לפרסם את מודעותיהם. האם איננו חייבים לנקות את חברי הכנסת, תהיה אשר תהיה עמדתנו כלפי הצעות החוק שלהם? אבל כך נחוקק בישראל? כך אנחנו נקדם את המשטר בישראל?

אני סבור שהכנסת חייבת — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קורפו, אני מבקש ממך בפעם החמישית שתסיים. אי-אפשר, אתה מדבר כבר למעלה — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני יודע שזה נושא חשוב לך. אני יכול להבין את זה, אבל אתה עברת את מכסת הזמן.

חיים קורפו (הליכוד):

אני לא גורס שזה נושא חשוב לי, אני גורס שזה נושא חשוב לך ולכנסת. אל תקשור את הכתרים לי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מקבל את החיקון, אבל אני מבקש ממך שתסיים.

חיים קורפו (הליכוד):

אני מסיים.

על כן, לא ייתכן שהכנסת לא תבדוק את העניין הזה. אין עניי נשואות לחקירה. לא מפריע לי שיטילו את זה על ועדה מוועדות הכנסת, לא מפריע לי אם הוועדה לענייני ביקורת המדינה תבדוק את זה. אבל, לא ייתכן שנעבור על נושא כזה לסדר-היום ולא ניתן דעתנו על השאלה, כיצד אפשר לנהל מערכה לשינוי משטר במדינת ישראל על-ידי אזרחים וזרים ועל-ידי גופים וזרים, ואנחנו איננו יודעים מה מסתתר מאחורי זה ומה צופן לנו העתיד, אם אנחנו לא נגיב על כך בצורה הנאותה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת קורפו הביא כאן נתונים מעניינים, חדשים, מרתקים מאוד, ואני חייב לבדוק אותם לעומקם. לכן אני רוצה לתת היום תשובה כלאחר יד. אני מבקש לדחות את מתן תשובתי לשבוע הבא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

התקנון אומר כך: אם המציע מסכים לכך ואין אף התנגדות — — —

קריאות:

יש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם המציע מסכים לכך ואין אף התנגדות, אפשר בהחלט לדחות. אבל אם יש התנגדות — — —

חיים קורפו (הליכוד):

התקנון אומר, שלאחר שהשיב השר ויש התנגדות, אפשר לדחות את ההצבעה. אבל השר לא השיב. השר מבקש להשיב בשבוע הבא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, המצב הוא זה, על הצעה לסדר-היום, אם השר רוצה הוא משיב, אם הוא לא רוצה, הוא לא משיב. השר ביקש לא להשיב עכשיו, הוא ביקש לדחות את התשובה. אם המציע מסכים ואין התנגדות, אכן זה נדחה. אם יש התנגדות, מתקיימת הצבעה, האם לקבל את ההתנגדות או לא לקבל.

חיים קורפו (הליכוד):

אם השר משיב, הפרוצדורה שאתה מציע נכונה. השר מבקש להשיב בשבוע הבא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני אינני מכיר את הפרוצדורה שאפשר לדחות.

חיים קורפו (הליכוד):

אני אומר לך בכל האחריות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סליחה, זה לא עניין של אחריות. מהו הסעיף בתקנון שמאפשר — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

פעם אחת הוא רוצה לחקור, תן לו. מה אתה רוצה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, סעיף 93 לתקנון קובע: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה ובעל ההצעה הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות" — —

חיים קורפו (הליכוד):

היא לא ביקשה לדחות את ההצבעה. השר לא השיב, הוא מבקש להשיב בשבוע הבא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סליחה. חבר הכנסת קורפו, אולי תאפשר לי לקרוא את הסעיף עד הסוף.

— — — "להשהיה, ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה; היתה התנגדות כאמור יעמיד היושב-ראש את עניין ההשהיה להצבעה. החליטה הכנסת בעד ההשהיה, יקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים את המועד להצבעה ויודיעו על כך מראש לחברי הכנסת. לא יהיה בנושא זה דיון נוסף בכנסת לפני הצבעה זו." חברי הכנסת, מה שקרה כאן בדיוק נכנס למסגרת של סעיף 93 לתקנון. השר קם, בשם הממשלה, אני מניח, ואמר: אני צריך לחשוב, שמעתי דברים חדשים, אני מבקש להשיב בשבוע הבא.

שר המשטרה ר' מילוא:

לא. הסעיף מדבר על דחיית הצבעה. אני לא ביקשתי לדחות את ההצבעה, אני ביקשתי לדחות את התשובה, ויש הבדל בין שני הדברים.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חייב להגיד משהו לגבי פרק זה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בפרק הזה שעליו מדובר, אין לממשלה זכות להשהות, אלא את ההצבעה. היא איננה חייבת להשיב. לגבי הצעת חוק הממשלה יכולה לבוא ולהגיד: אני לא משיבה היום, אני רוצה להשהות את התשובה, אך כאן — לגבי הצעות לסדר-היום — קבע התקנון פרוצדורה אחת ויחידה. הוא אומר לממשלה: את רוצה לענות, תעני. את לא רוצה לענות — אל תעני. אם את לא רוצה להצביע, אם הממשלה מבקשת לא להצביע, יש לנו רק סעיף 93 לתקנון.

חבר הכנסת קורפו, בכל הכבוד, אומר: תאמין לי. אני פעם אחת האמנתי לו וחיפשתי את הסעיף. עד היום אני מחפש אותו. לא מצאתי אותו. לכן אני לא מוכן. יש סעיף, ועל-פי הסעיף הזה חייבים לנהוג. יש אפשרות אחת ויחידה, לבוא ולהציע אם מצביעים, ואז מליאת הכנסת צריכה להביע דעתה אם היא מסכימה או לא מסכימה. כל היתר לא קיים. משמעות ההודעה, אגב, של השר מילוא היא, שהממשלה אינה רוצה לענות. זה הכול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אחרי ששמענו על ההובי של חבר הכנסת שחל — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשיב.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מאפשר לך, ובזה יתם הוויכוח, כי אנחנו ניגש להצבעה.

חיים קורפו (הליכוד):

כן. אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת שחל, שמאז הוא אמר את זה, לפני 12 שנים, אני ביקשתי ממנו, שימצא את זה בפרוטוקול הכנסת, ועד היום הוא מחפש את זה.

לגופו של עניין, הסעיף שחבר הכנסת שחל מסתמך עליו איננו הסעיף הרלבנטי. תשובה לסדר-היום משיבה הממשלה על הצעות לסדר-היום. ההצעה שלי היא הצעה לסדר-היום. כאשר השר משיב והוא מבקש לדחות את ההצבעה, אז קיימת הפרוצדורה, שהמציע צריך להסכים והכנסת צריכה להסכים. כשאין עוד תשובה והשר מבקש להשיב במועד אחר, הכנסת תמיד נותנת לשר להשיב במועד אחר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני קובע שאנחנו עכשיו מצביעים על ההתנגדות שהושמעה. חברי הכנסת, לי ברור שסעיף 93 לתקנון, בין שהשר השיב ובין שלא, הוא הסעיף שמנחה בעניין הזה. והיתה בקשה לדחות את התשובה שלו. אבל השר לא חייב להשיב. אם אין תשובה, היתה באה הצבעה ממילא.

חיים קורפו (הליכוד):

זה נכון מה שאתה אומר אם אין תשובה. אבל יש תשובה. מבקשים לדחות את התשובה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אם אתה כל כך מתחבט, אני מוכן להשיב.

היו"ר מ' וירשובסקי:

א. אני לא מתחבט; ב. בעצם הייתי יכול להגיד לך שאיחרת, אבל לא אמעט זאת ממך, אתה יכול להשיב. ואני חושב שאתה עושה בתבונה, כי, לדעתי, הפרשנות שניתנה, אם כי אינני חייב לתת אותה עכשיו לאור העובדה שעוד אין תשובה, איננה נכונה, חבר הכנסת קורפו, ואני הייתי מעמיד את ההתנגדות להצבעה, כי אין מנוס, אין סעיף אחר, זה הסעיף וזו המסגרת.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לחפש פרוטוקול של דף לבן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו נערוך כנס מחזוריים, שבו יספרו חברי הכנסת שחל וקורפו את המעללים ההדדיים שלהם. בבקשה, אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת קורפו הביא כאן את הנושא בצורה שלא יכולה היתה להיות טובה ממנה מבחינת הפרטים, הנתונים ותמונת המצב.

לדעתי, אין כל צורך בקיום תהליכים נוספים. העובדות ידועות. הן נמסרו כאן מעל הדוכן הזה לכנסת. הכנסת שמעה. הציבור שמע. הכול ברי, ברור ואין שום ספקות.

חבר הכנסת קורפו, לכן אני חושב שעדיף היה שתסתפק בתשובתך זו. השגת את מטרתך כשהנושא עלה מעל דוכן הכנסת. הובאו כל העובדות, כל הנתונים, ודי בזה, לדעתי, מבחינת העניין החשוב הזה שהבאת.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

הי"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת קורפו, אתה מסכים להסתפק בהודעת השר?חיים קורפו (הליכוד):
אני מסכים להסתפק בהודעת השר לאור העובדה ששר הפנים חוקר בדבר.הי"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, בכך חס הנושא הזה וההתרגשות יכולה להיעלם.הי"ר מ' וירשובסקי:
אדוני השר, והיה אם חבר הכנסת קורפו לא מסכים?שר המשטרה ר' מילוא:
אם הוא לא מסכים — אני מציע דיון במליאה.

י. הצעה לסדר-היום

החלטת הממשלה בנושא ההתנחלות בסילואן

שהוא בריבונות ישראל? לשם מה? אני שואל. האם זו גישה אוהדת למיעוט? האם אין זו התנכלות למיעוט? למה צריך לרכוש את הכתים המצויים בתחום ריבונות ישראל בזמן שנמצאים בתהליך?

נוסף על כך, אדוני היושב-ראש, מעשה זה של המתנחלים, בגיבוי הממשלה, מביא לכך שגם אם נמנעו מלהעלות את נושא ירושלים על הפרק עד היום, הרי עתה כנראה אין מנוס מכך.

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה להיות נביא זעם או מגיד שחורות, אולם נראה לי, לנוכח ההתפרעויות האחרונות של המתנחלים, שהיו מלוות באלימות, כוונדליזם וכיצר הרסנות שאין כמותו, שאנו מתקרבים למלחמת אחים.

בתחילה היו אלה מהומות של יחידים, אחר כך — מהומות של קבוצות אריהוק שפעלו כתגובה, והיום אנו מדברים על "קבוצות תגובה". אדוני היושב-ראש, "קבוצות תגובה" מוקמות ביישובים רבים ביהודה ובשומרון. אנו מדברים, אדוני היושב-ראש, על צווי גיוס שחתמו עליהם 600 מתנחלים מתיישבים מקריית-ארכע, המוכנים לצאת לקרב ברגע שיקראו להם. אנו מדברים על כך שקצין בכיר במערכת הביטחון צוטט, שזה"ל מאכד שליטה על המתנחלים, המוכנים כיום לפעול נגד הערבים, גם אם הדבר אומר התעמתות עם הצבא.

כבר הזכרתי לכנסת לפני שבועות מספר, שיש לקחת דוגמה מהמתיישבים בעמק-הירדן, בקריית-שמונה, בכל קו העימות בלבנון, בעמק בית-שאן באותם ימים שלאחר ששת-הימים, האם פעם אחת הם התנכלו לצה"ל? האם היה צה"ל מעורב אי-פעם במעשים כאלה עם אזרחים? קחו דוגמה מהם.

האם ניתן לקבוצות מיעוט בעם לחבל בצ'אנס לשלום הנקרה לפנינו היום, או שנבין סוף סוף שהשלום לא יגיע כל עוד יימשכו ההתנחלויות, וכל עוד ימשיכו לעקור את שחילי עצי הזית? ומה ראינו בימים האחרונים? באים לשתול שחילי זית, אילו שחילי זית אלה? אלה שחילי זית — יש כוונה לנסות להגיש את עץ הזית לשלום, וכאן שוב המתנחלים מנסים לעורר ולבזא ולהתיישב בזמן שזה לא בא לחזק את ביטחון מדינת ישראל. זה לא בא להביא שום ביטחון למדינה. אני רואה בכל הניסיונות של המתנחלים בימים אלה להתיישב בסילואן, ובכל מקום, ניסיון לפגוע בכוחות צה"ל וניסיון לחבל בשלום.

הדבר העיקרי המצער הוא, שמשתפים אתם פעולה שרים שיושבים בממשלה. איזו ממשלה זאת, שמצד אחד היא מושיטה יד לשלום ומצד שני היא מושיטה יד לעקור עצי זית?

הי"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6177, בנושא: החלטת הממשלה בנושא ההתנחלות בסילואן — מאת חבר הכנסת מיכה גולדמן. על ההצעה הזאת ועל ההצעה הבאה של חברת הכנסת גאולה כהן ישיב שר המשטרה.

מיכה גולדמן (העבודה):
אדוני היושב-ראש, רכותי חברי הכנסת, במהלך השבוע שעבר עלתה סילואן שוב לכותרות, ולא בגלל בקבוק תבערה או הפגנות אלימות של תושבי הערבים, אלא בגלל "פלנגות המתנחלים", שנכנסו באישון לילה כמבצע צבאי שלא היה מבייש שום צבא בעולם. תוך שבירת דלתות הדירות והשלכת הדיירים מבתיהם, המתנחלים לא שכחו להלחם את הדלתות לאחר מכן, כדי שחס וחלילה לא יעלה על דעת מישהו מהדיירים "לשעבר" לחזור לביתו.

צעדים אלו, ללא ספק, אינם משקפים את רצון רוב העם: דווקא בימים אלו, שבהם יושבת ממשלת ישראל ומנהלת משא-ומתן להשגת השלום, שלו אנו מייחלים עשרות שנים. עם נציגי המדינות הערביות והפלשתינים. גורמים הצעדים הללו למצב שבו על כל צעד קטן קדימה במשא-ומתן, המתנחלים ותומכיהם בממשלה מביאים לחזרה של עשרה צעדים אחורה.

לפני יומיים, אדוני היושב-ראש, ביטלה עצרת האו"ם את ההחלטה המשווה את הציונות לגזענות. אני מכרך את עצרת האו"ם על ביטול ההחלטה הזאת, במיוחד משום שהציונות, כפי שאני מכיר אותה, היא תנועה הומנית, תנועה שחרתה על גלגלה את רגל השלום והאחוזה, ולא כפי שהמתנחלים ותומכיהם מנסים להציגה — כתנועה המחפשת ריב ומדון, כתנועה המחחרת מלחמה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לו ניתן היה לפחות לנסות ולהצדיק את כיבוש המקום מתוך שיקולי ביטחון. וגם אז מדובר על כך שכוחות הביטחון יעשו זאת ולא המתנחלים — נוחא. אבל סילואן אינה נמצאת בלב אוכלוסייה יהודית, היא אינה יושבת על אם הדרך שבה עוברים במשך היום והלילה יהודים הזקוקים לאבטחה ולשמירה צמודה, ולכן אני שואל: מדוע? מדוע לנסות ולעורר פרובוקציות? מדוע לעורר מהומות? מדוע להביא לעימותים מיותרים בתקופה מיוחדת זו, שבה אנו עומלים בפרך על מנת לנסות ולהשיג איזון פריצת דרך שתביא לשלום המיוחל.

מה אנחנו רוצים להוכיח כאן? — חוסר ביטחון של המתנחלים? אנחנו לא יודעים שאנחנו נמצאים שם באזור

לכן, אני פונה אל כנסת ישראל, אל אותו מיעוט: תנו יד, תודה לחבר הכנסת גולדמן.

יא. הצעה לסדר־היום

דברים כנגד החלטת הממשלה על מגורי יהודים בכפר־השילוח העלולים לפגוע בביטחונה של ירושלים

היו"ר מ' וירשובסקי:

מיכה גולדמן (העבודה):
הוא הבין, שאם רוצים להגיע לשלום עם מצרים —

גאולה כהן (התחיה):

רגע, אדוני, אל תזכיר לי עכשיו את הסכמי קמפ־דייוויד, שהתנגדתי להם אז ואני מתנגדת להם היום כזרע הפורענות של הדרדר שקים היום גם בגבולות האחרים.

ובכן, גם בנושא העיתוי, 4,000 שנה העם הזה שומע שזה לא העיתוי. אבל מה היתה הטענה כשהתחילו כל ההתנחלויות — כסבסטיה? זה לא העיתוי. כשנכנסו יהודים וקנו מלון ברובע הקרוי הרובע הנוצרי בירושלים, לא היה אז תהליך שלום, לא דובר על יוזמה, שכאלו הדבר הזה יכול לחבל בה, וגם אז אמרו: העיתוי.

זה, כמובן, טיעון שקרי על פניו, של אלה שיש להם מגמה פוליטית ברורה, שהם לא רוצים שיהודים ישבו בכפר־השילוח, שיהודים יקומו יישובים יהודיים ביהודה ובשומרון.

אדוני היושב־ראש, אני עליתי היום לרוכן מסיבה אחרת לגמרי. אדוני שר המשטרה, אני רוצה להזהיר אותך, שכל שתאפשר היום לגורמים המסיתים של "שלום עכשיו" ומרעיהם, פייצל חוסייני ואחרים, להפגין בתוך כפר־השילוח — זו לא הפגנה של דעות, אני רוצה כך או אחרת, אני מביע דעות, זו הפגנה שיש לה תוצאות בשטח, ותהיה שפיכות דמים. כשם שמגורי היהודים שם יגרמו ליתר ביטחון, גם בכפר־השילוח ובירושלים כולה, ובסך הכול בארץ כולה, כך ההפגנות האלה ידרדרו את הביטחון שם.

היום דובר פה על מלחמת אחים. איזה אחים? כשמולנו עומד פייצל חוסייני משלב ידיים עם "שלום עכשיו", זו מלחמת אחים?

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל למה הם עומדים שם? אם לא הייתם שם, הם לא היו מגיעים לשם.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב־ראש, אני לא רוצה שהוא יפריע לי עכשיו.

זאת מלחמת אחים? מי מול מי? אני מול פייצל חוסייני? האנשים שלך, מתנועת העבודה או מר"צ או ממפ"ם, עומדים ביחד עם פייצל חוסייני, כשהוא נושא כרזה של "שלום עכשיו", הם האחים שעל המלחמה אתם אתה מדבר? זאת הבעיה? תראה לאן הגעת. מי האח שלך היום? עם מי אתה עובד ביחד? — עם האויב. אתה מסייע לאויב. כל הפגנה כזאת מסייעת ומעודדת אותם, לא רק בכפר־השילוח, אלא בכל מקום אחר. אתה עומד רק עם כרזה, אבל חוסייני מסית גם לזרוע אבנים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל זה בעקבות הפרובוקציה שלכם.

גאולה כהן (התחיה):

די, תפסיק. כל מה שאמרת היה מיותר.

חברת הכנסת גאולה כהן תביא את הצעתה לסדר־היום מס' 6181 בנושא: דברים כנגד החלטת הממשלה על מגורי יהודים בכפר־השילוח העלולים לפגוע בביטחונה של ירושלים. על שתי ההצעות לסדר־היום ישיב השר רוני מילוא. בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב־ראש, לדרדר הביטחוני שקורה ומחריף היום גם ביהודה ושומרון ובעזה אחראית קודם כל ממשלת ישראל, שממשיכה לשבת כמשא־זמתן ליד שולחן אחד עם ראשי האינתיפאדה, חלק גדול מהם גם כאלה שישבו כעצירים ואסירים ביטחוניים בכתיסוהר, ואין ספק שעצם הישיבה הזאת מעודדת את המשך הטרור. הם כבר רואים בעיניהם את המדינה הפלשתינית, שלא יזכו לה, כאילו בדרך, וזה מעודד אותם גם לפעולות אלימות.

עליתי לכאן היום גם לברך את הממשלה לפחות על ההחלטה שלה לאפשר מגורי יהודים בירושלים, ובכפר־השילוח במיוחד. אבל בעיקר — על כך שהיא דחתה את הטיעון הביטחוני, שחזרנו ושמענו אותו כאן מחבר הכנסת של העבודה.

הטיעון הביטחוני הוא, כמובן, שקרי על פניו, כי לדבר על מפגע ביטחוני של יישוב יהודי בתוך אזור ערבי — אפשר היה לומר: שכל ההתנחלות שנקראת מדינת ישראל היא מפגע ביטחוני באזור, שאנחנו מוקפים בו מדינות ערביות, ואכן כך אומרים הערבים, ברור כזאת אפשר היה להוציא היום, באופנה של הבג"צים שאנחנו רגילים בה, גם בג"ץ נגד ההתנחלות שנקראת מדינת ישראל, שמשמשת בעיני הערבים מפגע ביטחוני. אילו היינו מקבלים את הטיעון הזה, מדינת ישראל לא היתה קמה מלכתחילה.

גם יש שקר, והייתי אומרת מגמה פוליטית יותר, בטיעון שאומר, שעצם ישיבת יהודים בכפר־השילוח, בכפר שהיום, בינתיים, רוב תושביו הם ערבים, זה עול ביטחוני; זה מצריך את צה"ל או את המשטרה להקצות כוחות שמירה גדולים. גם פה אפשר לומר, שכל מדינת ישראל היא מטרד גדול לצה"ל. צה"ל צריך לשמור על מדינת ישראל. כוחות גדולים צריכים לשמור על יישובים בקווי העימות, והלאו אפשר בקלות לפטור אותנו מהמטרד הזה. אפשר לפטור אותנו מהמדינה וגם לפטור אותנו מהמטרד. זה שוב מראה, לאיזה דרדר ולאילו נסיגה ציונית הגיע חבר כנסת מהמערך, הגיעה תנועת העבודה.

אבל גם הנושא הזה של העיתוי הוא, כמובן, שקרי על פניו. ראשית, העם הזה שומע כבר 4,000 שנה שזה לא העיתוי. אבל בעבר הקרוב שלנו דיברנו — —

מיכה גולדמן (העבודה):

חברת הכנסת גאולה כהן, ראש הממשלה בגין, בזמן הסכמי השלום עם מצרים, עשה אותו דבר.

גאולה כהן (התחיה):

בסדר.

לי אין ספק שהמטרה, אילו עשתה את מה שמוטל עליה, ולדעת, אדוני השר, היא צריכה קצת לצאת מההלם של ההיסטוריה הזאת, שהיא תורמת לה פה ושם, עם הדלפות כאלה, שמתארות מצב נורא קשה, כאילו צריך כל כך הרבה חיילים ושוטרים, כוח שיטור גדול; אני מקווה שהידעיות האלה בעיתונות אינן נכונות. אני רוצה להאמין, אני מכירה את המטרה, אני מכירה את הקצינים ואני יודעת שאין שם פוליטיזציה, אבל בתקשורת כך זה מופיע. אני מקווה שזה לא נכון. על כל פנים, צריך לצאת מההלם הזה, אם אנחנו שרויים בהלם, למלא את המטלות המופקדות על המטרה מצד הממשלה ולמנוע דרדר בטיחוני, שאינו נגרם בשל מגורי היהודים שם, שרק מוסיפים לביטחון של ירושלים, אלא על-ידי מי שמסייעים לפייצל אל-חסייני להסית את אנשי הכפר. הוא לא יצליח — — —

מיכה גולדמן (העבודה):

זה רק מערער את שלמותה של ירושלים.

גאולה כהן (התחיה):

פייצל אל-חסייני לא יצליח כשם שהוא לא הצליח עד היום, כשם שאחרי כל אלה שעלו על הדוכן הזה נהלשינו על יישובים יהודיים וריגלו ואמרו: צריך להוריד אותם, עלו בשטח עוד שלושה, ארבעה, עשרה יישובים חדשים, כן ירבו היישובים האלה.

התהליך של ההתיישבות היהודית בירושלים, בכפר-השילוח ובכל ארץ-ישראל ימשיך, על אפס וחמתם. עיר-דוד שם לא תהיה עוד "עיר דאור" אלא עיר-דוד, כשמגני של דוד יתנוסס על ראשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה את אומרת התיישבות יהודים בירושלים? בירושלים גרים, לא מתיישבים.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ויינשטיין, לא מספיק לך מה שהיא אמרה, אתה עוד צריך לתקן את זה. אדוני השר, בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

גם בחברון גרים. בכל מקום גרים ובכל מקום מתיישבים. מה זה חשוב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני קורא אותך לסדר כפעם הראשונה. אדוני השר, בבקשה.

שר המטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההצעות לסדר-היום היו בנושא: החלטת הממשלה בעניין ההתיישבות בכפר-השילוח. איני מתכוון להיכנס לנושאים נוספים שהועלו כאן, כמו נושא נטיעות הזיתים וכו', שהם כבר נדונו היום במסגרות אחרות. אני מתכוון להתייחס אך ורק לנושא של כפר-השילוח.

גאולה כהן (התחיה):

ט"ו בשבט של האינתיפאדה.

שר המטרה ר' מילוא:

כתאריך 8 בדצמבר קיבלה ממשלת ישראל החלטה, המהווה את תשובת המדינה על עתירה לבג"ץ שהגישה עמותת אלע"ד — אל עיר-דוד — בנושא: יישוב בתים

גם רעולי הפנים כבר שמעו וזרקו את האבנים, ועכשיו "שלום עכשיו" רוצה לקיים הפגנה ביום שישי. ערביי הכפר הבינו, כמובן, את הרמז, והחליטו לקיים הפגנה ביום ראשון. ואם יהיו שם תוצאות, שיכולות לגבול לא רק בפגיעות של אבנים, אלא יותר מזה, האחריות המוסרית היא על "שלום עכשיו" והאחריות המעשית מוטלת על המטרה.

אדוני שר המטרה, בימים כאלה של מתח, היית מרשה שהפגנה כזאת תתקיים בבית-הכרם או בשכונת רחביה נגד דיירים שיושבים שם על-פי חוק? אלה שלא יושבים על-פי חוק, לפי דעת המטרה או לפי דעת המתלוננים — הדברים האלה נמצאים היום בדיון בבתי-משפט. אבל כל האחרים, שיושבים על-פי חוק, והממשלה והיועץ המשפטי לממשלה אמרו שהם יושבים על-פי חוק, איך אפשר להפגין נגדם? אתה היית מרשה הפגנות כאלה?

מעבר לעניין הזה, אני אומרת שההזדהות הזאת עם האויב היא הדבר הנורא ביותר שקרה לנו בדרך הזה. קטגוריה על עם ישראל, סניגוריה על האויבים. הולכים לשתול זיתים, עץ היות הוא באמת תמים, אבל מי שמתחבא מאחוריו הוא לגמרי לא תמים, הוא רוצה לעקור את חיינו ואת חיה של המדינה מכאן. חברי כנסת מר"צ וממפ"ם הולכים לשתול זיתים באופן סמלי, כדי שכאשר הם יגדלו, הם יוכלו לומר: הזיתים האלה יעמדו כאן ומאחוריהם רוצחים יהודים? זה כבר לא עניינו, עניינו רק בזיתים. מי יאמין להם, שהבעיה היא סתם מוסרית כל-כך בעיניהם? הם רוצים לשתול שם מדינה פלשתינית, זה מה שהם מעוניינים לעשות שם, ולא דבר אחר.

יבורך בני קצובר על העקירה משם לצורך נטיעה באלון-מורה. אני בחיי לא שמחה לאיד ולא אוהבת את השמחים לאיד, אבל שמחתי מאוד לאידם של חברי הכנסת דדי צוקר, יוסי שריר וחיים אורון, שהיום עשו עבודה — — —

מיכה גולדמן (העבודה):

כשאני רואה יהודי עוקר עצים, זה יותר גרוע מאשר לרצוח יהודים. לעקור עץ זית זה כמו לרצוח.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת גולדמן, תפסיק, אין סיכוי.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — — על-ידי בני קצובר. לעקור עצי זית זה החינוך של התחיה.

גאולה כהן (התחיה):

זה מה שנקרא עקירה לצורך נטיעה במקום המתאים. אני שאלתי אותך היום, ואני חוזרת ושואלת. זה סיוע לארגוני טרור. לשתול שם היום עצים, כשמאחוריהם מסתתרים רוצחים, זה לסייע לארגוני האויב, זה לסייע לאלה שעושים — לא רק רוצים, גם עושים — פעילות עוינת נגד חיילים ונגד אזרחים יהודים שם.

אני מבקשת ממך את החשבון, איך קרתה ההידרדרות המוסרית הציונית הזאת בעם הזה? איך יש אצלנו ערברביסטים כאלה, שאולי הם מצאצאי הערבי-כר שגלו לבני ישראל שיצאו ממצרים? רק דבר כזה יכול להסביר לי לאיזה דרדר יכולים יהודים להגיע, וזו לא בעיה של דעות. שירברו על מדינה פלשתינית, שיטיפו דעות, עמדות — הכול מותר להם. אבל יש גבול למעשים שמדינה דמוקרטית יכולה לשאת אותם. הגבול הוא סיוע לאויב, ואני חוזרת: סיוע לאויב, סיוע לאויב ועידוד האויב. זו לא הבעת דעות, זה כבר לעבור לצד השני. זה כבר לעבור את הגבול גם בדברים שקורים היום בישי"ע וגם בהפגנות האלה בכפר סילואן.

עדנה סולודר (העבודה):

אני לא אמרתי שירושלים היא חלום. משום שאנחנו מדברים על ירושלים הריכונית, מי שמערער את מעמדה של ירושלים הריכונית, שהיא לב לבו של הסכסוך, זו חברת הכנסת גאולה כהן, אלה חבריה. אמרתי אותם דברים לחבר הכנסת חנן פורת באותה הצעה לסדר-היום השבוע.

מי שמכרך את בני קצובר ואת חבריו שעוקרים עצים בירושלים, עצים שהם סמל השלום, ראוי בכל זאת שיתעורר כמה שיותר מהר ויבין שאנחנו חיים במציאות, אנחנו רוצים בירושלים ריכונית, לא על חשבון מי שחי שם. האויב שלנו הוא אכן האויב שלנו, אבל הדם שיכול כאן להישפך הוא יכול להיות גם דם בין אחים, והוא יכול להיות גם על הדמוקרטיה שהמדינה הזאת רוצה לשמור ולשמר בתוכה כמאבק הזה, שהוא מאבק אמיתי וקשה.

לכן אני פונה אלייך שוב: הגיע הזמן להתעורר ולהבין שאת מכשילה את הממשלה שלך, שחברייך חברים בה. את מכשילה אותה במאמץ שלה, שאני מקווה שהוא מאמץ כן, להביא את השלום.

גאולה כהן (התחיה):

— — — היו מתהפכים בקברם אילו שמעו אותך.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. מותר לה להגיד דעה אחת.

גאולה כהן (התחיה):

בהחלט.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת מיכאל בר-זהר מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכה גולדמן. בבקשה.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כל מה שנעשה בסילואן ובירושלים הוא הוכחה אומללה של חוסר ביטחון בקיומנו כאן.

אני מבקש, כדי להסביר למה אני מתכוון, לספר פרשייה קצרה שקרתה, שתאיר את דברי. ב-1950, סמוך אחרי שהועברה בירת ישראל לירושלים, ישב ראש הממשלה דאז, דוד בן-גוריון, בחדרו וקרא בתנ"ך. באותו רגע נערכה בעצרת האו"ם ההצבעה על בינאום ירושלים, מול הצעה של ישראל שירושלים תהפוך לבירתה. נערכה הצבעה ואבא אבן, שהיה אז שגרירנו באו"ם, צלצל בחדרה רבה לבן-גוריון ואמר לבן-גוריון: "כרגע נערכה ההצבעה". אמר לו בן-גוריון: "ומה התוצאות?" הוא אמר: "כולם הצביעו בעד בינאום ירושלים". אמר לו בן גוריון: "וכמה קולות קיבלה ההצעה שלנו, שירושלים תהיה בירת ישראל?" הוא אמר: "רק קול אחד, הקול שלנו". השיב לו בן-גוריון, תוך שהיה מעלעל בתנ"ך: "כן, אבל זה הרי הקול הקובע". זאת כל התשובה.

עתידה של ירושלים — זה הקול שלנו. מי שכטוח בעצמו ויודע שעל ירושלים לא נותר, לא צריך לא את סילואן, לא את קצובר ולא כל מיני אנשים המרקרים שם ברחובות עם עיניים

בכפר-השילוח. בהחלטתה קבעה הממשלה, כי "בכפוף לחוות דעת מסכמת של היועץ המשפטי לממשלה לגבי זכויות השכירות של עמותת אלע"ד וזכויות המשכירים, לאפשר להעלי הזכויות בבתים בכפר השילוח לגור בהם".

כמורכן הוחלט, כי "משטרת ישראל, שמועדי כניסה לבתים יתואמו עמה כנחוץ, תפעל להגנה על ביטחון כל החושבים בכפר השילוח בהתאם לצרכים". המשטרה היא זרוע של ממשלת ישראל, וכמו היא פועלת בהתאם להחלטות הממשלה ולהגנה על ביטחון כל התושבים.

ביום 11 בדצמבר 1991, החדוש, ניתנה חוות הדעת המסכמת של היועץ המשפטי לממשלה לגבי זכויות השכירות של עמותת אלע"ד בבתים בכפר-השילוח. בהתאם לחוות דעת זו אוכלסו ארבעה בתים. לגבי שני בתים נוספים נתגלו מחלוקות משפטיות נוספות בין צדדים שונים הטוענים לזכויות בבתים, ונושא זה תלוי ועומד בבירור בפני ערכאות משפטיות אזרחיות, בית-משפט השלום ובית-המשפט המחוזי.

משטרת ישראל תמשיך לפעול לשמירה על השקט והביטחון של כל התושבים במקום. יש למשטרה היכולת, הכוחות, היא מסוגלת לעשות זאת והיא תעשה זאת למען שלומם של התושבים היהודים והערבים בכפר-השילוח, בעירי-דוד, חלק מירושלים בירת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, כדי שאפשר יהיה לבדוק שם עובדות ונתונים נוספים, אם מציעי ההצעות יבקשו זאת. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת מיכאל בר-זהר — איננו. חבר הכנסת שבת וייס — איננו. חברת הכנסת עדנה סולודר מבקשת להסיר את הצעת חברת הכנסת גאולה כהן. בבקשה.

עדנה סולודר (העבודה):

חברת הכנסת חברתי גאולה כהן, אדוני היושב-ראש, יש לי הרגשה שאת עדיין במחלוקת, במחלוקת גלויה, ואני מציעה לך להתעורר. אנחנו כבר במדינה ריכונית — —

גאולה כהן (התחיה):

אני מציעה לך לחזור להיות בבית.

עדנה סולודר (העבודה):

— עם משטרה ריכונית ועם צבא ריכוני. אם מישור זורע פורענות, מסבך ומדגדג את מצבנו, זה את וחברייך. מאז סבסטיה ועד סילואן, אני, חברת תנועת העבודה, ואפילו מהזרם האקטיביסטי שבה, אומרת לך את זה כמלוא האחריות.

גאולה כהן (התחיה):

אקטיביסטית שהולכת אחורה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת גאולה כהן, דיברת כאן רבע שעה. תני לה לדבר דקה.

עדנה סולודר (העבודה):

בשם החלומות הגדולים את מוכנה, בשעה הרגישא הזאת, לערער אולי את החוט שבקושי נטווה כדי לעשות שלום, ובמרכזו ירושלים. בשם החלומות האלה את מברכת את בני קצובר, שעוקר — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

ירושלים היא לא חלום. ירושלים היא מציאות.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

מיכאל בריזר (העבודה):

כדי לסיים, אני פשוט מבקש מהמזעים של ההצעות השונות להיזכר באותה אמת פשוטה שאומרת: אנחנו, אם נבטח בעצמנו, אנחנו נקבע את גורלה של ירושלים, לא פייצל אל־חסייני, לא בני קצובר ולא אף־אחד אחר. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת מיכה גולדמן, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

מיכה גולדמן (העבודה):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת גאולה כהן, האם את מסכימה להעביר את הנושא לוועדה?

גאולה כהן (התחיה):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

אם כך, לפנינו הצעה אחת. מי בעד העברת שתי ההצעות לוועדת הפנים של הכנסת? מי נגד? זו הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושאים לוועדה — 10

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת מ' גולדמן וג' כהן לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

10 בעד, אין נגד, אין נמנעים, הנושאים שהעלו חברי הכנסת גאולה כהן ומיכה גולדמן יועברו לדיון בוועדת הפנים.

קרועות, מפחידים ערבים ורצים לבית־המשפט העליון, מביאים משטרה, מביאים את משטרת הגבולות — מי צריך את כל זה? צריך לדעת רק דבר אחד: ירושלים היא בירת ישראל, לא נוזז משם. לא צריך שום דבר נוסף. להתנחל בסילוואן זה כמו להתנחל מחר בכפר־סבא. הרי זה חלק ממדינת ישראל. כולנו החלטנו על כך. אז מה אתם משתוללים שם?

גאולה כהן (התחיה):

— — —

מיכאל בריזר (העבודה):

לא צריך את זה, גאולה, לא צריך את זה.

משום כך, כל ההתנחלויות הללו הן פגיעה קשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — —

שבת וייס (העבודה):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

מיכאל בריזר (העבודה):

אני רוצה להזכיר לכם שוב את מה שאמר אז בן־גוריון —

— —

עמנואל זיסמן (העבודה):

חברת הכנסת גאולה כהן, הרי היית חברת ממשלה. מה עשית כשהיית חברת ממשלה? מה בנית?

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, תן לחבר הכנסת בריזר לסיים.

מיכאל בריזר (העבודה):

חבר הכנסת זיסמן, תן לי לשחרר אותך מנוכחותי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היא הקימה משה? מה היא עשתה כשהיא היתה חברת ממשלה?

יב. הצעה לסדר־היום

א־הכללת נשים במשלחת ישראל למשא־ומתן בווינגטון

חבר הכנסת הרב פלדמן, שנאמרו אמש בתוכנית של מר גבי גזית בטלוויזיה, שאם הדבר היה חלוי בו היתה נשללת זכותן של נשים לבחור ולהיבחר לכנסת.

יש לראות בדברי חבר הכנסת פלדמן פגיעה חמורה לא רק בנשות ישראל, אלא בחברה הישראלית כולה, בכך שיש חברי כנסת הדוגלים בהשקפת עולם אנכרוניסטית, שאפילו הפונדמנטליסטים המוסלמים מסתייגים ממנה.

אני פונה אל נשות אגודת ישראל, הנהגות מזכות בחירה במדינת ישראל על־פי חוקיה, ואשר לא־מעט בזכות קולותיהן נבחרו הרב פלדמן לכנסת, לגלות אומץ־לב אורחי ולהסתייג מדבריו.

אני בטוחה שאילו היתה הסבתא של הרב פלדמן, הנערצת עליו, זו שממנה הוא למד את התורה הכלכלית ששתיים ועוד שתיים הן ארבע, חיה בימינו, ימים של קרמה, גם היא היתה

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא בסדר־היום, הצעה לסדר־היום מס' 6236, בנושא: א־הכללת נשים במשלחת ישראל למשא־ומתן בווינגטון — של חברת הכנסת שושנה ארבל־אלמוזלינו. בבקשה.

חברת הכנסת ארבל־אלמוזלינו, למה לא התחלת במדריך?

שר המשטרה ר' מילוא:

במדריך היתה אשה.

היו"ר נ' מסאלחה:

נכון, אדוני השר, אתה צודק, במדריך היתה חברת הכנסת שרה רורון.

שושנה ארבל־אלמוזלינו (העבודה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, הזדעזעתי מדבריו של

עליה. הן ממשיכות להיות מופלות לרעה בהשוואה לעמיתיהן הגברים. הן במעמד והן בתמורה עבור עבודתן.

עצם העובדה ששום שר בממשלה לא הגיב על הרכב המשלחת ולא תבע הכללת כמה נשים כתוכה אומרת דורשני. זוהי תפיסה מעוותת שהשתרשה בחברתנו, ואנו חייבים לשנותה ולעקור אותה מקרבנו. הרכב המשלחת הבלטי בצורה ברורה וחד-משמעית לא רק את אדישות הממשלה לגבי מעמד הנשים, אלא גם את חוסר התגובה של אמצעי התקשורת, וזה מדאיג ומצער.

כבוד היושב-ראש, מדינת ישראל, המכריזה השכם והערב שהיא המדינה הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון, כהיותה כזאת היא מתעלמת מאחד מעקרונות היסוד של הדמוקרטיה: הבטחת שוויון זכויות לכל אזרחיה, ובראש ובראשונה לנשים, שהן מחצית האוכלוסייה ואולי אף יותר.

שבח וייס (העבודה):
51.2%.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
51%. אני מודה לך על התיקון, חבר הכנסת שבח וייס.

אומנם הכנסת, בעיקר ביוזמת חברות הכנסת, מאז הכנסת הראשונה ועד היום, חוקקה חוקים רבים המבטיחים שוויון זכויות לנשים בתחומים רבים, אך במציאות עדיין קיים פער בין החוקים שהתקבלו לבין יישומם היומיומי.

בתחום אחד הכנסת לא טיפלה, ובתחום זה קיימת אפליה בולטת ומגנרת עניינים, וזה תחום הייצוג הפוליטי במוסדות הממלכתיים, בממשלה כזרוע המבצעת, ובכנסת כזרוע המחוקקת. ברוב ממשלות ישראל היתה האשה על-פי רוב מחוץ לתחום. בממשלה הזאת מכהנים 20 שרים: שבעה סגני שרים. האם לא נמצאה אף אשה אחת ראוייה לכהן בה?

אלי דיין (העבודה):
ד"ר חנאן עשראורי.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
מספר הנשים בכנסת יורד מדי קדנציה, ובכנסת הזאת יש רק שמונה חברות הכנסת, המהוות 6.5% מחברי הבית.

שבח וייס (העבודה):
היו שבע.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
נכון, הצטרפה אליהן חברת הכנסת תמר גוזינסקי, ולכן עלה המספר לשמונה.

רענן כהן (העבודה):
לפי תביעתו של יושב-ראש ועדת הכספים, לא צריכות כלל להיות כאן נשים.

היו"ר נ' מסאלחה:
לא היית בהתחלה, חבר הכנסת רענן כהן.

אלי דיין (העבודה):
— — —

רענן כהן (העבודה):
אני רוצה לחזק את חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
יפה מאוד, תודה רבה בעד התמיכה.

מסתייגת מדבריו של נכדה, המנוגדים לכל עקרונות היסוד של הדמוקרטיה.

שמחתי שהיום עם פתיחת ישיבת הכנסת היתה תגובה, והדברים נאמרו על-ידי כל חברי הכנסת בצורה חד-משמעית, דברים שדחן את דברי הרב פלדמן בצורה נמרצת.

ועכשיו לנושא, וגם הוא קשור בכך. אני בטוחה שרוב-רובם של אזרחי ישראל, יהודים, ערבים ודרוזים, חילונים ודתיים, בירכו את המשלחת שיצאה לווינגטון לנהל משא-ומתן עם מדינות ערב והפלשתינים, לחתימת הסכמי שלום, בברכה המסורתית: צאו בשלום והביאו לנו שלום. אנו מלווים אותם בתקווה ובאחולי הצלחה. שנים רבות חיכינו ליום הזה, שבו ישוב נציגי מדינת ישראל עם נציגי מדינות ערב והפלשתינים ויתחילו לנהל משא-ומתן לשלום ללא תנאים מוקדמים.

אודה ולא אבוש, שמחתי היתה מלווה בעצב עם צאת המשלחת. כאזרחית מדינת ישראל הרגשתי הרגשת עלבון נזכח העובדה, שבמשלחת בת 32 אנשים, נציגים ממושרד ראש הממשלה, ממושרד החוץ, היתה רק אשה אחת בורדת, שאיני יודעת מה התפקיד שהוטל עליה, בוודאי לא תפקיד משמעותי ובוטל.

רבותי, הרכב זה של המשלחת, עם כל הכבוד שיש לי לכל אחד מנציגיה, הוא עלבון לא רק לנשות ישראל, אלא עלבון צורב לחברה הישראלית ולמדינת ישראל, המתפארת במשטר הדמוקרטי שלה.

אני גם מצטערת לציין, שמפלגתי לא נתנה את ידה להכללת אשה מקרב חברי מפלגת העבודה במשלחת למדריד, והכוונה, כמובן, לחברת הכנסת עדנה סולודר.

כולנו מתפללים להצלחת המשלחת. יש להצטרף על שבאשמת החישובים בממשלת האחדות הלאומית בבוזבוז שנתיים על ויכוחי סרק והוחמצה ההזדמנות להתחיל במשא-ומתן על בסיס החלטת הממשלה מתורש מאי 1989, שהוגשה על-ידי שרי מפלגת העבודה. אילו התחיל אז המשא-ומתן עם הפלשתינים, היו נמנעים קורבנות האיתפאדה וישראל וזכה לאהדה ולתמיכה של ארצות-הברית ושל מדינות מערב-אירופה, דבר שהיה מסייע לקליטת העולים ומקדם את הצמיחה הכלכלית במשך.

מתהליך השלום שהחל בוועידת-מדריד אין חזרה, על אף הקשיים שהיו בדרך. יהיו מכשולים, יהיו עליות ומורדות במשא-ומתן, אך התהליך חייב להימשך. אסור לה לישראל להחמיץ את ההזדמנות הזאת להגיע להסכם שלום עם שכניה, להביא לפתרון הבעיה הפלשתינית ולהבטיח שלום וביטחון לישראל ולתושביה. את הזמן שכוזבו אי-אפשר להחזיר, אך רוצה אני לקוות שהחישובים החדשים בממשלה לא יצליחו להכניס מקלות בגלגלי עגלת השלום, והיא תמשיך לנסוע, אומנם לאט, אך כסופו של דבר תגיע ליעדה, שהוא הסכם השלום המיוחל.

כבוד היושב-ראש, האפליה הבולטת כלפי הנשים באי-הכללת נשים בהרכב המשלחת לניהול המשא-ומתן, ולא מדובר רק על ווינגטון אלא גם בהמשך, איננה מקרה בודד. זו חוליה נוספת במדיניות האפליה הקיימת כלפי נשות ישראל, אפליה בכל המוסדות הממלכתיים והנבחרים וגם כקרב הפקידות הבכירה במשרדי הממשלה. על אף העובדה שנשות ישראל הוכיחו את יכולתן וכישוריהן בכל תפקיד שהוטל

בסיום דברי אני פונה לראש הממשלה בבקשה ובתביעה גם יחד: תקן את המעוות בהרכב המשלחת: יש נשים רבות היכולות למלא בכבוד כל תפקיד שיוטל עליהן כאחת משלוש הקבוצות של המשלחת שלנו, המנהלות את המשא-ומתן. אני בטוחה שהן תמלאנה את השליחות באמונה, באחריות ובהצלחה, ותוספנה ככוד למדינת ישראל ולחברה הישראלית.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. השר רוני מילוא ישיב. בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להבהיר שאני כעד נשים בכלל, וכעד חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו במיוחד. עם זאת, נציגי ישראל למשא-ומתן הדו-צדדי בוועידת נבחרו אך ורק על-פי הפונקציות שהם ממלאים בעבודתם השוטפת, ללא שום קשר למין, דת או דברים אחרים.

היו"ר נ' מסאלחה:

דת ודאי שיש.

שר המשטרה ר' מילוא:

דתיים לא נפסלו בגלל זה.

מכל מקום, אני חושב שבאשר למדינת ישראל, כדאי לזכור שבמשלחת שלנו למפגש הפתיחה במרדית היתה אשה, ואנחנו היינו המשלחת היחידה שבה היתה נכחרת ציבור, נציגה רשמית שלנו, חלק מהמשלחת.

אני חושב שהנושא בכללו, של תפקידן ומקומן של הנשים במערכת השלטון במדינת ישראל, הכנסת, הממשלה וכל מה שנוגע לזה, הוא בהחלט נושא בעל חשיבות רבה, ואין לי התנגדות שנדון בו אפילו במליאת הכנסת, מפאת חשיבותו, כדי שנוכל להעלות את העניין למודעות ציבורית ראויה, גם על רקע דברים שנאמרו לאחרונה, וגם על רקע הצורך לעודד את שילובן של נשים רבות יותר בכנסת, בפוליטיקה בכלל, ובכל המערכת של מקבלי ההחלטות. אני חושב שהראייה של אשה לעתים קרובות שונה מראייתו של גבר גם בשל האימהות וראיית הדברים הרגישו, וזה בהחלט מבחינות, מבחינת גישתי, משרת את המטרות שכולם רוצים לראות כמסגרת השיקולים של מקבלי ההחלטות.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שנקיים על הנושא הזה דיון במליאת הכנסת.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה אדוני. הצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת אלי דיין.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מרוצה מכך שהשר הציע לקיים דיון, אבל אני חושב שבכל זאת כדאי לקיים אותו בוועדה. אנחנו מקיימים, מדי פעם בפעם, דיון במליאה בנושאים שלגביהם יש עמדה כללית אוהדת, ומרוב אהדה הדיון הופך להיות טקסי. חברי הכנסת, מתוך רצון טוב מחמיאים לעניינים שונים, במקרה זה לנשים, והעניין נמוג איכשהו ומחכה לדיון חוזר.

היו"ר נ' מסאלחה:

מה תעשה הוועדה?

שבח וייס (העבודה):

אני אסביר.

במשרדי הממשלה, חברי הכנסת, אין שום אשה מנהלת משרד, ואת מספר הנשים בדרגות הבכירות בכל משרד ממשלתי אפשר לספור על אצבעות יד אחת. לכן יש לראות את הרכב המשלחת למשא-ומתן כסימפטום המאפיין את החברה הישראלית.

לראבוני הגדול, מקומה של ישראל כתחום ייצוג הנשים כמוסדות הנבחרים בין המדינות הנחשלות בעולם. אסור לנשות ישראל, ולא רק להן, אלא לכל שוחרי הדמוקרטיה במדינה להשלים עם תופעה מצערת זו, וחייבים לפעול לשנותה.

התנגדתי במשך שנים לשריון נשים, מתוך אמונה שאשה יכולה לפלס לה דרך לצמרת בזכות כישוריה וכשרונותיה. אך, לראבוני, אמונתי זו נחלשת עם חלוף הזמן. ייתכן שצריך לפעול לחקיקת חוק שיבטיח ייצוג נאות לנשים בכל המוסדות הממלכתיים וגם כמוסדות הנבחרים.

אני מתמלאת קנאה, חברי הכנסת, כאשר אני צופה בטלוויזיה ורואה את ד"ר חנאן עשראוי מהמשלחת הפלשתינית, אשה המייצגת את המשלחת שלה בכבוד רב ונהנית מאמון מלא. גם המשלחת הסורית והמשלחת הלכנונית דאגו שחתימה בתוכן נשים, רק מדינת ישראל — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, גם לנו היתה שרת בריאות מוצלחת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

בסדר, אבל לא נכללתי בממשלה שבאה לאחר מכן. אף שהייתי שרת בריאות מוצלחת. זאת הוכחה לדברים.

רק מדינת ישראל התעלמה מקיומן של נשים, ואני שואלת את ראש הממשלה, האם אנו דלים כל כך בנשים בעלות יכולת וכישורים מתאימים למלא תפקיד במשלחת? האם בכל מדינת ישראל, אשר מחצית תושביה הן נשים, אם לא יותר, לא נמצאו הנשים המתאימות, העונות על הדרישות, שניתן היה לצרפן למשלחת? יש שאלות רבות שניתן לשאול אותן.

אכן, יש נשים מוכשרות במשרד ראש הממשלה, במשרד החוץ, במשרד המשפטים ובמשרדים אחרים, אפילו במשרד המשטרה הן ממלאות תפקידים חשובים מאוד, ולא רק בקרב משרדי הממשלה. באוניברסיטאות ובמוסדות להשכלה גבוהה יש נשים מומחיות בתחומים רבים, והן יכולות למלא בכשרון רב תפקידים שיוטלו עליהן כמסגרת המשא-ומתן לשלום. לא רק במוסדות להשכלה גבוהה אלא בקרב הציבור הרחב — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, כמה עמודים נשארו לך?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אני כבר מסיימת.

אומנם, אם תתאמת הידיעה שהמשך המשא-ומתן יתקיים בליסבון שבפורטוגל, יש להניח ששגרירת ישראל במדינה זו, גברת אביטל קולט, שהצליחה כתפקידה מאוד, תצורף למשלחת ותמלא בה תפקיד חשוב. אך בזאת לא די. נשות ישראל לא תעבורנה לסדר-היום נוכח הפגיעה הכוונה בהן, כאשר נכצר מהן לקחת חלק פעיל במשא-ומתן לשלום ולתרום את חלקן לשלום שהן מתפללות אליו כל כך.

עמנואל זיסמן (העבודה):
הוועדה למעמד האשה.

שבח וייס (העבודה):

בריוק. לא מאפשרים לי לסיים את דברי.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

כבר היתה פעם ועדה, אומנם לא פרלמנטרית, שבראשה עמדה חברת הכנסת אורה נמיר. היא קיבלה הרבה מאוד המלצות, וחלקן הלא-גדול יושמו.

אנחנו הקמנו בכנסת ועדה מיוחדת לעניין זה, נדמה לי שבראשות חברת הכנסת שרה דורון, ואני לא יודע באיזו מידה היא תוכל להיות אפקטיבית, אבל נדמה לי שיש לה סיכוי למשקל אפקטיבי — יותר מאשר במליאה.

אני מציע להעביר את הנושא לאותה ועדה ספציפית, בתקווה שאנחנו נעשה משהו ממשי להגברת הייצוג של הנשים בכל סקטור אפשרי. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אלי דיין, אתה מציע להסיר?

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מטעמים פרוצדורליים אני מציע להסיר. אולי אני אשנה את דעתי עד לזמן ההצבעה.

הלכתי היום לספרייה, לאחר ששמעתי את דבריו החמורים של יושב-ראש ועדת הכספים, הרב פלדמן, שהיה לו, אגב, האומץ לומר אותם בנוכחות אשתו, וייאמר הדבר לשבחו. בציבור עלול להתקבל הרושם, כאילו הדתיים ודת ישראל הם בעד מעמד נחות לאשה. הדבר הזה איננו נכון, וצריך לומר את הדברים האלה בצורה הברורה והמפורשת ביותר. מעמד האשה הוא מעמד חשוב מאוד ביהדות ובמסורת ישראל, והיא יכולה להיות גם נביאה, גם שופטת וגם חברת כנסת, גם שרה וגם ראש ממשלה, ומדינת ישראל הוכיחה זאת הלכה למעשה. מכאן שאת הדברים האלה צריך לסלק מעל סדר-היום ולפעול ברוח ההצעה ששמענו מהמציעה, חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, לחזק את מעמדה של האשה.

לא הבאתי בפניכם על הנתונים מפתת קוצר הזמן.

יג. הצעות לסדר-היום

ביטול החלטת האו"ם המשווה את הציונות לגזענות

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת צבן מדבר לפי שעון ישראל.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — — ובהימנעות 13 מדינות, בוטלה ההחלטה המחפירה מלפני 16 שנים, המשווה את הציונות לגזענות.

לפני 16 שנים, ב־11 בנובמבר 1975, קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה מכישה שקבעה, כי "הציונות היא צורה של גזענות ושל הפליה גזעית". ההחלטה, להזכירנו, קראה לחיסול הציונות יחד עם הקולוניאליזם והאפרטהייד.

מהחלטה לחיסול הציונות באנלוגיה לחיסול הקולוניאליזם ליום והאפרטהייד נדף ריח חזק של חלומות וזוועה על חיסול קיומה של ישראל, פועל-יוצא של המפעל הציוני.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא — הצעות לסדר-היום מס' 6247 ו־6256: ביטול החלטת האו"ם המשווה את הציונות לגזענות. ההצעה הראשונה היא של חבר הכנסת יאיר צבן. בבקשה, אדוני.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול נפל דבר בעצרת הכללית של ארגון האומות המאוחדות. ברוב עצום של 111 מדינות, נגד 25, ובהימנעות — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
שלשום.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
יש ויכוח אם זה אתמול או שלשום.

ב־1975, להכשלת ההצעה, ועשתה היום מאמץ אדיר להביא לכיטול ההחלטה. וכאן הממשלה, אדוני השר מילוא, חייבת בחשבון נפש, מפני שיחסינו עם ארצות־הברית נמצאים היום בצומת משכרי. ארצות־הברית עשתה מה שהיא היתה חייבת לעשות. אנחנו נהנינו מזה, אבל ראוי לומר, שאין כאן שום מעשה חסד ושום עשיית טובה למישהו. יש כאן תיקון עוול היסטורי בלתי נסבל. ועם זאת, אי־אפשר לומר שזוהי שעת רצון ביחסים בינינו, וצריך לנצל אותה ואנחנו עומדים בפני ההכרעה לאן לנווט את המדיניות שלנו — — —

שר המשטרה ר' מילוא:
אי־אפשר לומר שאין זו שעת רצון.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אמרתי שזו שעת רצון.

שר המשטרה ר' מילוא:
אמרתי שאי־אפשר לומר שזו שעת רצון.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
סליחה, אי־אפשר לומר שאין זו שעת רצון. תודה שתקינת אותי.

אי־אפשר לומר שאין זו שעת רצון. זו שעת רצון חשובה, שצריך לנצל אותה. ואם השר דוד לוי אמר את מה שאמר אתמול, שכאשר פועלים במשותף — הנה יש תוצאות, אז כואו ובאמת נפעל במשותף לקידום תהליך השלום, כי גם זה נוגע לענייננו.

יש גם חשבון פנימי, שעשתה אותו חברת הכנסת גאולה כהן על־פי דרכה, ואני רוצה לומר לה את מה שיש לי לומר לה על־פי דרכי, ובזאת לסיים, אדוני היושב־ראש.

יש מאבק קשה על דמותה של ישראל בעולם, על מהותה של היהדות, על דמותה של הציונות. שום התבטאות גזענית ושום מעשה גזעני שנעשה על־ידי אנשים ציונים בארץ הזאת ובמקום אחר איננו מצדיק את ההחלטה. אבל אי־אפשר שלא לשאול את השאלה, האם יש בתוכנו אנשים שמסייעים לאותם שונאי ישראל, לאותם מכפישי הציונות. ואני אומר, שהמאבק נגד הכפשת דמותה של הציונות מחייב מלחמה נמרצת נגד כל שונאי ישראל, נגד כל האנטישמים, גם אלה שמצטיירים כאנטי־ציונים. אבל מי שרוצה באמת ובתמים להיאבק על דמותה של הציונות, חייב לנהל מערכה נמרצת נגד אלה המכפישים אותה במכפיש, נגד הגזענים בקרבנו, נגד הטרנספריסטים, נגד המתנכלים, נגד עוקרי העצים, המספקים יוסיים באיוז תאוה משונה תחמושת חיה לכל שונאי ישראל, לכל מכפישי הציונות.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. הצעה לסדר־היום באותו נושא — של חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

ראובן ריבלין (הליכוד):
רציתי לשאול את חבר הכנסת צבן.

היו"ר נ' מסאלחה:
לא, אני מצטער. אתה סיימת. חבר הכנסת ריבלין, אני לא רוצה לקפת אותך. אבל הוא עבר את זמנו בשתי דקות.

ראובן ריבלין (הליכוד):
רציתי שחבר הכנסת צבן יאזכר את נושא מצרים.

עמנואל זיסמן (העבודה):
אדוני היושב־ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, שלשום הוסר מעלינו סיוט ההחלטה מס' 3379, שנתקבלה על־ידי

חברי הכנסת, 72 מדינות הצביעו אז בעד ההחלטה. והן כללו את כל מדינות ערב, את כל מדינות הגוש הקומוניסטי, למעט רומניה, כמעט את כל המדינות של העולם השלישי. 35 מדינות הצביעו נגד, 32 נמנעו, שלוש נעדרו.

בקרב גורמים שונים בעולם, גם בקרב חוגי שמאל שונים, לצערי לא מעטים. ניסו מאז להיתמם ולשאול: מה קרה, אסור לבקר את הציונות? אין גילויים של קולוניאליזם וגזענות מצדם של אלה המגדירים עצמם כציונים?

אז, איזו היתממות מרושעת. האם האר"ם עוסק בניחוח של תנועות לאומיות, בהערכה אידיאולוגית והיסטורית של מרכיבים שונים? האם יש תנועה אחת בעולם לשחרור לאומי, שלא מתרועעים בה זרמים מזרמים שונים, הנאבקים ביניהם, הנאבקים בתוכם? מוכן שלא להערכה אידיאולוגית באה ההחלטה הזאת, אלא להשיג מטרה פוליטית אדירת־משמעות של דה־לגיטימציה של הציונות ודה־לגיטימציה של יציר כפיה, של מדינת ישראל.

ההחלטה אתמול התקבלה באיחור רב, למעשה באיחור של 16 שנים, כי אף יום אחד לא ראוי היה להתיר להחלטה הזאת להכתים את פרוטוקול הצהרת הכללית של האו"ם.

חברי הכנסת, ההחלטה של אתמול התקבלה, כמובן, בעולם שונה לחלוטין מהעולם שבו התקבלה ההחלטה ב־1975, באו"ם שונה לחלוטין. שלושת הגושים שהרכיבו אז את הרוכ התפוררו בדרגות שונות, והיחסים ביניהם עורערו. הגוש הקומוניסטי, עינינו הרואות, אין גוש וכבר אין כמעט מדינות קומוניסטיות. הגוש הערבי — ההתפתחות בעולם, ובמיוחד מלחמת־המפרץ, שיסעה אותו וריסקה אותו כגוש. והעולם השלישי, שגם אז לא בא לתמוך בהחלטה הזאת לאחר שקלא־יטריא אידיאולוגי אלא לפי קונסטלציה של אינטרסים קונוקטורליים חולפים — גם העולם הזה בחלקו הניכר נהג היום אחרת.

זאת הזדמנות, חברי הכנסת, לסגור כמה חשבונות ולנהל כמה חשבונות, ולקיים אולי איזה חשבון נפש בכמה מעגלים.

ודאי שההחלטה הזאת לא חיסלה את מדינת ישראל, אבל טועה מי שמזלזל במשמעות ההרסנית של ההחלטה. ההחלטה הזאת העניקה שנאה לישראל, הרבתה אנטישמיות. ההחלטה הזאת, לדאבונו, נכנסה לכל מיני פרסומים, לכל מיני לקסיקונים, לכל מיני אנציקלופדיות. אנשים צעירים בעולם, שלא ידעו אותנו ולא ידעו את תולדותינו ולא ידעו גם את השואה, למדו על הציונות את ההגדרות הנבזיות הכלולות באותה החלטה.

החשבון שיש לנו עם האו"ם נסגר אתמול בהקשר הצר הזה. האו"ם נאלץ להקיא את הטומאה שבלע כרוך תיאבון לפני 16 שנה.

יש לנו חשבון עם הגוש הקומוניסטי, וזכרנו לכרכה, ועם ברית־המועצות, עוד מעט מנוחתה עדן, שתהליכי התפוררותם אינם גורמים לנו כל שמחה לאיד, אלא דווקא חרדה לגורל העולם. איזו אירוניה: מדינת ישראל קיימת, מישהו אחר חדל להתקיים. אירוניה של אלת ההיסטוריה.

יש לנו חשבון עם הגוש הערבי, שעדיין רוב ארצותיו נשרכות אחר הקיצונים, והמיעוט, שכבר מבין שאין טעם ותכלית בהליכה הזאת אחרי הקיצוניות, עדיין אין בו האומץ לומר את הדברים במלוא בהירות.

יש לנו חשבון מסוג אחר עם ארצות־הברית, שפעלה אז,

הנתונים בידי הרשות המבצעת, ולא הרשות המחוקקת, לא הצלחנו בחודשים האחרונים במימוש השוויון המלא ובכך אף עסקו אמצעי התקשורת בהרחבה.

אני מאמין שחלק מאתנו מתבייש לנוכח העובדה, כי קיים הבדל בשירותים ובאמצעי הפיתוח הניתנים לרשויות המקומיות, בין העיריות היהודיות, הדרוזיות והערביות, אם נעשו בחודשים האחרונים מאמצים לתיקון העוולות הללו, עדיין מהוות ההקצבות למגזר הדרוזי כשליש מההקצבות למגזר היהודי, ואילו במגזר הערבי אפילו פחות מכך, על-פי נתונים של מרכז השלטון המקומי. ההוצאה לנפש אף קטנה, ובכל מקרה אינה עוברת את מחסום ה-30% של ההוצאה במגזר היהודי, גם אם יעשו מאמצים להשוות את רמת השירותים, יחלפו שנים עד שניתן יהיה להדביק את הפער. כל מי שביקר במועצה מקומית או בעיר ערבית בישראל ראה את הפער ברמת השירותים לנגד עיניו. זה כתם על החברה הישראלית, כתם שאנחנו יכולים למחוק ויחייבים למחוק בשם אותה שוויוניות שעליה אנו מדברים ובה אנו דוגלים.

60% מהילדים הערבים חיים היום מתחת לקו העוני ומקופחים בשירותי רווחה, לרבות בחינוך ובבריאות, לעומת 10% מהילדים היהודים. אם לא יתקן בהקדם הטעון תיקון, יצמח דור נוסף באי-שוויון ובמצוקה. הדור הבא ישלם את מחיר הקיפוח והתסכול, רמת המדינה תרד, יפחתו הישגיה, יקטן התל"ג ויגרס נזק לפרופיל הבין-לאומי שלנו.

אותה אפליה ניתן לראות בתוך המגזר היהודי עצמו. אומנם בחינוך נעשה ניסיון לאינטגרציה, אבל זו לא הוכיחה את עצמה, וקשה למצוא איש חינוך אחד שיאמר עליה מלים טובות. בערים הגדולות לא הצטמצמו הפערים, החלשים ממשיכים להיות חלשים והחזקים רק מתחזקים. בעיירות הפיתוח עצמן האבטלה כבדה מנשוא, רמת החינוך נמוכה, רמת ההוראה גם היא מהנמוכות, וממשיך חוסר השוויון.

ישראל אכן קולטת עלייה רבה מגשימה את הציונות, אבל אני בטוח שכמה מאבות הציונות היו מתהפכים בקברם אילו היו עדים לקליטת האתיזמים. למען הצדק — הטעויות בקליטת האתיזמים אינן מדיניות מוצהרת של המוסדות הקולטים, אלא יוזמה של הבאים עצמם במגע. ודי להזכיר את מה שאירע בכריכה הפרטית בצפת, כאשר הנהגלה של הכריכה הפרטית לא אפשרה עולים מאתיזמים להיכנס לכריכה, בטענה שהם אינם נקיים.

אני מזכיר גם את מה שקרה בבית-הספר התיכון "אורט" בקריית-ביאליק, כאשר במסגרת שבוע של מודעות פוליטית — שבו הוזמנתי גם אני לקחת חלק בדיונים — לא הוזמנו חברי כנסת חרדים וערבים. לאחר מכן נאלצה מועצת התלמידים, בהתייעצות עם הנהלת בית-הספר, לשנות את החלטתה האומללה. דוגמה זו מלמדת שגם לנבחרי העם יש בעיות לגיטימיות ואפליה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז איחוד ירושלים בשנת 1967 נעשו מאמצים רבים להשוות את רמת השירותים בין שני חלקי העיר. זו היתה מדיניות מוצהרת של הנהלת העירייה, וזכיתי להיות שותף לה. כאן המקום להזכיר, כי המשטר הירדני קיפח בצורה חמורה ביותר את התושבים במזרח-ירושלים. זה היה ראש הממשלה מנחם בגין שהביא להחלטה בממשלת ישראל להשוות את השירותים ולנהוג בשוויון במתן שירותים ובסיפוק הצרכים לכל התושבים הגרים בכירת ישראל המאוחדת ובכריכות ישראל. אין כל ספק,

עצרת האו"ם בנובמבר 1975, ובה הוקיעה עצרת האו"ם את הציונות כצורה של גזענות ושל הפליה גזענית. הציונות השוויונית לגזענות. הכתם ההוא סולק. הוקע הסילוף ההיסטורי הגלום בהחלטה זו ברוב מכריע.

אני בהחלט מביע צער על כך שמצרים, כמדינה שהיא ביחסים שלום עם ישראל זה כ-11 שנה, לא אזרה עוז להצביע בעד ההחלטה ובחירה להיעדר בשעת ההצבעה.

אני מכיז היום בקורת-רוח על תוצאות ההצבעה שהתאפשרה, בין היתר, כתוצאה משינוי במאזן הכוחות הגלובלי, עם פרישת ברית-המועצות מהמלחמה הקרה והתפוררותה, שיקולים פוליטיים ומאמץ אמריקני שהביאו לתיקון העיוות שממנו סבלו כלנו שנים ארוכות.

יש לומר, ובקול רם, כי קיים קשר בין החלטת הביטול לבין תהליך השלום. החלטה זו מחייבת את ישראל וקושרת אותה בעבותות חזקים יותר ובמחויבות רבה יותר לתהליך השלום.

החלטת האו"ם מחזירה לישראל את כבודה ומנתקת את הקשר בין ציונות לגזענות. אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הציונות היא תנועת השחרור של העם היהודי, ומטרתה להבטיח את קיומו של העם כעם עצמאי וריבוני במולדתו ההיסטורית. היא ממוגנת התחדשות רוחנית ותרבותית עם שאיפה לכינון חברת מופת יהודית בטוחה, דמוקרטית, פלורליסטית, צודקת ושוחזרת שלום.

תנועת העבודה, שאני נמנה עמה, דוגלת בעקרונות המבטאים את הערכים המוסריים והחברתיים של היהדות הגלומים בחזון הנביאים: צדק חברתי, שוויון, אחוות עמים ושלום. על ערכים אלה להיות אבני הפינה בכניין החברה הישראלית ומכווני דרכה של מדינת ישראל ביחסה אל כל תושביה, בקשרים עם מדינות העולם ועם שכנותיה ובפעילותה המדינית בזירה הבין-לאומית.

הגשמת העקרונות הללו היא תנאי להבטחת מרכזיותה של מדינת ישראל בעם היהודי. חיזוק האופי הציוני של ישראל מחייב טיפוח חברה איכותית המושתתת על סובלנות, על עזרה הדדית וכבוד לזולת ועל העקרונות הרוחניים הדמוקרטיים שבמורשת היהודית.

חברי הכנסת, התנועה הציונית חזרה עכשיו אל כותל המזרח של תנועות השחרור הלאומיות, והוכיחה שכאשר היא חורגת על דגלה את המפעל האנושי הגדול של קיבוץ גלויות, כאשר היא מדברת בשם זכותם של היהודים מאתיזמים, ומבטיחה-המועצות ומכל הגלויות להקים כאן את ביתם הלאומי, הרי שבאמירה זו מקופלת אמונה עמוקה בשוויון בין בני אדם, ומקופלת גם התחייבות להגשים כאן, בבית הלאומי הזה, ערכים אוניברסליים של שוויון זכויות לכל העמים והדתות אשר בתוכם.

ולכן קיימת חובה מיוחדת להפגין אמונה זו, שהדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, מדינת ישראל, הציבה כדגל, בין יתר הדגלים שלה, גם במישר המעשי בחיי היום-יום, את עקרונות השוויון לכל אזרחיה.

המיעוטים החיים בתוכנו נהנים משוויון זכויות מלא בפני החוק. הקמנו מערכת משפט הידועה בעולם כולו, המאופיינת בהעדר משוא-פנים ובהענקת יחס שווה בפני החוק לכל אזרח.

עלינו להעתיק שוויון זה גם לתחומים אחרים בחיינו, שהם חשובים לא פחות מאותו שוויון בפני החוק. לצערי, בתחומים

הצביעו נגד ההחלטה באו"ם. מצרים, שאינה מנהלת אתנו משא-ומתן לשלום, אבל יש לה שלום אתנו, הסכם שלום כבר למעלה מ-10 שנים. מצרים נעדרה מההצבעה. וזה מצער, מפני שכשאנחנו באים לעם ישראל, לעם שלנו, ואומרים לו: בואו נגשים את חלום השלום, אנחנו מדברים על יחסים חדשים, על אווירה חדשה, על מצב שונה במזרח התיכון. לצערי הרב, האכזבה בנושא הזה, כפי שצינו זאת, בצדק, גם חבר הכנסת צבן וגם חבר הכנסת זיסמן, האכזבה משותפת לבית כולו ולעם כולו. ואני מקווה שעוד יבואו ימים טובים יותר מבחינת ההתנהגות של מדינות ערב כלפי תהליך השלום ובאשר לייחסי השלום בינינו לבין שכנינו.

אדוני היושב-ראש, ההחלטה הזאת היא החלטה היסטורית. בצדק בירך שר החוץ דוד לוי על שיתוף הפעולה המצוין שהיה בין ארצות-הברית ובין ישראל במאמץ לכיטולה של ההחלטה. עלינו להמשיך בנתיב הזה, נתיב של קירוב ידידים, חיזוק הידידות ושימוש משותף ביכולת שלנו, כאשר אנחנו פועלים בנושאים צודקים וראויים, להשגת המטרות המשותפות לנו ולבעלות בריתנו הדמוקרטיות והחופשיות בעולם, שרואות אתנו עין בעין את הנושאים העקרוניים והמסוריים.

אדוני היושב-ראש, הנושא בעצם הגיע לסיום בצורה הטובה ביותר שיכולנו לצפות. 111 מדינות הצביעו בעד כיטול ההחלטה, הרבה יותר מאשר הצביעו בעד קבלתה; רוב גדול. אין ספק שזה גם חלק משינוי המצב הכללי בעולם, שגם הוא, לדעתי, יכול שיביא לנו ברכה גדולה בעתיד.

אני רוצה להציע לחבר הכנסת צבן ולחבר הכנסת זיסמן שיסתפקו בתשובתי. טוב שהנושא עלה לדיון כאן. אסור היה שכנסת ישראל תימנע מלהעלות נושא כזה לדיון. אבל אני חושב שמיצינו את הדיון בצורה הראויה ביותר. לכן אולי אפשר יהיה להסתפק בתשובתי, תשובת הממשלה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אני שואל את המציעים אם הם מסכימים להצעת השר ומסתפקים בתשובה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מסכים.

עמנואל זיסמן (העבודה):
אני מסכים.

היו"ר נ' מסאלחה:
אם יש הסכמה, נעבור לנושא הבא.

שרמת ההשקעות בדרכים ובפיתוח טעונה שינוי יסודי תוך מתן עדיפות אחרת, כדי להגשים את ההחלטה הזאת.

הבה נוכיח, קודם כל לעצמנו, שהשוויון בשירותים לבני כל העמים והדתות בישראל איננו רק עיקרון המצוי בכתובים, אלא הוא גם בגדר עיקרון המדריך אותנו בחיי המעשה יום יום.

אני קורא לממשלת ישראל ולמשרדי הממשלה הנוגעים בדבר להבטיח את עקרון השוויון הזה בחיי היום-יום, ובמיוחד עתה, בעקבות כיטול החלטת האו"ם, שהפכה נחלת ההיסטוריה ולעולם, כך אני מקווה, לא תחזור.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. ישיב על ההצעות השר רוני מילוא. בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כיטול ההחלטה 3379 של האומות המאוחדות הוא תוצאה של השינויים המפליגים במאזן הכוחות הבין-לאומי. הסרת החלטת האו"ם המבישה היא פרי מאמץ מתמשך אשר לו היו שותפים, בין השאר, יהדות ארצות-הברית, התקשורת, דעת הקהל, וראוי לציין את הקונגרס האמריקני שנרתם מאמץ הזה, את הממשל ואת הנשיא, שנרתם אישית לנושא.

אנחנו מודים ומעריכים את קיום ההחלטה שקיבל נשיא ארצות-הברית לסייע בכיטול ההחלטה 3379. נחוצותו של הנשיא כוש בקיום התחייבותו מעידה על הכרת האחריות של ארצות-הברית לגבי יסודות המוסר והצדק בחברה האנושית. ההתנהגות הזאת משמשת גם מסר חשוב נגד התופעות השליליות של האנטישמיות והאנרכיה, שאנחנו עדים להן לאחרונה בעולם.

תוצאות ההצבעה במערכת שבה שלט עד הזמן האחרון רוב אוטומטי של מדינות ערב ובעלי בריתן, התוצאות האלה הן הישג ראוי לציון.

אין שמחה בלי קורטוב של עוגמת נפש. אני מוכרח לומר, שההצבעה של מדינות ערב גרמה לנו בהחלט אכזבה. אין לנו שום אכזבה מעירק או מאירן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
ומלוב?

שר המשטרה ר' מילוא:

על אחת כמה וכמה. כמו שנאמר, אבל לבנון, ירדן וסוריה, שלוש מדינות שמנהלות אתנו משא-ומתן לשלום, שלושתן

יד. הצעות לסדר-היום

מבצע לעליית יהודים מברית-המועצות

היו"ר נ' מסאלחה:

חשיבות עליונה והוא יקבע את גורלנו ועתידנו. הוא חלוי גם ביכולתנו לקלוט היטב את בנינו ובנותינו משוחררי הצבא וכן את העלייה הגדולה, שעל-פי התחזיות תכפיל את עצמה ותגיע ל-400,000 עולים. לפיכך המסקנה שלי, שהיא בלתי נמנעת, היא שממשלת הליכוד אינה מסוגלת לקרוא נכון את התחזיות.

פרט מעניין הוא, שעל העובדה שצריך לקלוט עולים אין עוררין, ולא רק שצריך לקלוט עולים — אלא גם לסייע להם בהסבה מקצועית, בדיוור ובהתבססות ראשונית. אבל, ההיסטוריה מדברת בעד עצמה.

כיוון שחבר הכנסת מיכאל בר-זהר איננו באולם עכשיו, נחזור להצעה שלו אחרי שנדון בהצעות לסדר-היום מס' 6221 ו-6272, של חברי הכנסת חנן פורת ורענן כהן. בנושא: מבצע לעליית יהודים מברית-המועצות. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו חיים היום במציאות סוערת, אנו נמצאים בעיצומו של תהליך השלום. שהוא בעל

אני משוכנע שיגיע היום, שבו ידע העם לאמוד את פועלה ההרסני של ממשלת הליכוד וישלם לה בהודדתה מהשלטון. תודה רבה.

היו"ר ג' מסאלחה:

תודה. אני מבין שהשר יצא מן הבניין והוא לא עונה. גם לחבר הכנסת חנן פורת יש הצעה באותו נושא, אבל הוא איננו. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. חבר הכנסת רענן כהן מציע לקיים דיון במליאה.

שושנה ארבל-אלמזולי (העבודה):

יש הצעה אחרת.

היו"ר ג' מסאלחה:

בבקשה. הצעה אחרת לחבר הכנסת אלי דיין, ואחריו — לחבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני תמה מאוד על כך שהשר שצריך היה להשיב על ההצעה, שהיה כאן, לא נשאר כדי להשיב על נושא קריטי כל כך, שמעסיק אותנו, הייתי אומר, מדי יום ביומו — המחזה הנורא, לראות אנשים ונשים, עולים חדשים אשר נזקקים ממש לחטט באשפה. וראיתי את המחזה הזה ביום שישי האחרון בתל-אביב, במקום שבו יש חלוקה מסודרת, וראיתי חלוקה מסודרת, ומה קורה בסיום חלוקת החבילות האלה.

אני חושב שהנושא הזה ראוי לדיון יסורי בוועדה, כדי לנקוט אמצעים מידיים. הייתי אפילו אומר, אולי נעבור למה שלא מתביישת לעשות אמריקה, לחלק food stamps, כולי מוזן, כפי שהיא, אמריקה הגדולה, מחלקת ל-24 מיליון, ובלכוד שלא נראה את החרפה הזאת. שמעתי איך כבוד השר תקף את נשיא המדינה, שהציע להקים מה שהיה מקובל בעולם היהודי בכל קהילותיו, ולו העניות ביותר, להקים בתי-מחוי, כדי שלא נהיה עדים למה שאנחנו רואים כאן, במדינת ישראל המודרנית, החזקה, שיש לה הרבה אמצעים והרבה משאבים, שגם מבזכות הרבה מיליארדים, כפי שראינו היום.

היו"ר ג' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, הצעה אחרת, בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לומר, שאני מצטער על כך שנציג הממשלה לא נמצא כאן כדי לענות על הנושא הזה.

לדעתי, הבעיה כאובה הרבה יותר ממה שהעלה חבר הכנסת רענן כהן. הבוקר, בדרכי לירושלים, שמעתי שכ-10,000 עולים מרוסיה חזרו לכרית-המועצות. המספרים גדולים הרבה יותר ממה שמתפרסם, כעסו על הכתב למה הוא דיבר על כל כך הרבה. נציג הממשלה אמר, שאלה ראשי משפחה שחזרו, כלומר, הוא הפך את ה-10,000 לפחות; משפחות. שאלו אותו: מה זה משפחה? והוא אמר: 3.2 נפש נחשבים משפחה אחת. כלומר, יש בעיה, בעיה כאובה מאוד. את הבעיה הזאת אני מרגיש בעיקר באזורים של מצוקה אמיתית. זה לא רק לאסוף מזון בשווקים ובבתי-מחוי, זו גם מכירה של כל הציוד האישי, ציוד אישי — בגדים, שטיחים, כפיות ומזלגות. זו בושה. אני מציע שחברי הכנסת יסיירו קצת בשווקים ויראו מה קורה שם. המצב של העולים חמור הרבה יותר. כלומר, קורה פה משהו, ועל המדינה לפעול מהר מאוד כדי לעצור את הסחף הזה של החזרה לכרית-המועצות.

מאז החלה הצינונות, חלק גדול מן היהודים באו לכאן משום שהיה להם רע שם. זה עצוב, אבל מיעוט קטן בלבד מגיע לישראל מטעמים אידיאולוגיים. חובבי-ציון היו תוצאה של גירוש. התנכלויות וגם פרעות. ואפשר להמשיך ולהמשיך עד עצם הימים האלה, שכן גם עכשיו היהודים העולים מרוסיה לא עולים בגלל ציונות. הצינונות לא היתה, וכנראה גם לא תהיה, האידיאולוגיה המרכזית שלהם. הכלל התקף לאורך ההיסטוריה הציונית הוא, שהיהודים לא באים משום שטוב כאן אלא משום שרע להם שם. ואת זה, מסתבר, ממשלת הליכוד לא השכיחה להבין.

לפני גל העלייה האדיר של השנה החולפת היו הרבה איתותים וסימנים, שיהודי ברית-המועצות יגיעו לכאן בהמוניהם, אולם ממשלת הליכוד אינה יודעת לפרש לא את הפשט ולא את הדרש.

כבר לפני שנתיים, גם כאשר ידענו שגל העלייה עומד לפנינו, לא עשינו דבר. אילו היינו נערכים נכון, היו היום פחות מובטלים, היו היום הרבה יותר מקומות עבודה. אבל ממשלת ישראל נתפסה לססמאות מטופשות של קליטה ישירה וחוסר מעורבות. את התוצאות אנחנו רואים היום במצבם של עולים רבים מאוד, שנאלצים לאסוף שאריות של אוכל בשווקים או לעמוד בתור לאחת מאותן מסעדות, בתי-מחוי שהקימו רחמנים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במקרה הטוב יש לאותם עולים מקומות עבודה, ואז כולם חוגגים בגלל העובדה שמהננס בכיר אוסף זבל. אצלי זה לא מעורר שום שמחה. זה בזבוז אדיר ומשווע של כוח-אדם. כל עבודה מכבדת את בעליה, אבל לא כל עבודה משרתת את העניין, לא את האדם ולא את המדינה.

המצב הזה, שבו כמחצית מהעולים לא מוצאים עבודה, גורם לכך שאלה שרוצים להגיע לכאן משום שרע להם שם, לא מגיעים. נדמה לי שאנחנו נכנסים לתוך שאננות מסוכנת. איש לא יודע בדיוק מה הולך להתרחש שם, במעצמה המתמטטת, אבל יכול להיות שזה הולך להסתים רע מאוד. ויכול להיות שהיהודים, כמו במצבים דומים בהיסטוריה, יהיו הקורבן, הם תמיד הקורבן, ואף שהם נמצאים בתוך התהליך, הם לא יגיעו לכאן בגלל המצב של העולים כאן, שהוא תוצאה של מחדלים של ממשלת הליכוד. המסקנה היא, שבגלל מחדלי הממשלה עולים יהודים להישאר בברית-המועצות ולשלם מחיר איום ונורא.

אנחנו יודעים, שעשרות ומאות אלפי יהודים רוצים להגיע לכאן, ואנחנו יודעים שהם שרויים בסכנה, ואנחנו יודעים שבגלל מחדלי קליטה הם לא באים. וככל זאת, איש אצלנו למעלה לא מתרגש. קל מאוד להאשים את היהודים ששם בעיוורון, אבל ממשלת ישראל הנוכחית אשמה לא פחות. אם יקרה משהו, משהו חמור מאוד, הממשלה הזאת תצטרך לתת את הדין.

זו שעת חירום, ובשעת חירום אי-אפשר לשבת בצד, וכמו שיש אבטלה של 50% בקרב העולים החדשים, יש גידול עצום, ההולך וגובר, באבטלה בקרב החיילים המשוחררים. המחדל הוא אותו מחדל. מי שלא מטפל באלה — לא מסוגל לטפל גם באלה.

אם לא נתעורר מהקפיאון המוחלט של הממשלה הזאת, היא היא שתישא באחריות למה שעלול לקרות ליהודים בברית-המועצות המתפרקת, בדיוק כפי שהיא אשמה במה שקורה כאן ועכשיו במשק הישראלי.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר-היום — 8

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. הנושא אושר והועבר לדיון במליאה.

לכן, אני חוזר למה שאמרתי בהתחלה: נציג הממשלה צריך להיות פה ולתת תשובות כאשר חברי כנסת מעלים נושאים חשובים כאלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן, אתה מבקש לקיים דיון במליאה?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, מי בעד אישור הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן והעברת הנושא לדיון במליאה? זו הצבעה מס' 14.

טו. הצעה לסדר-היום

התנכלויות אלימות כלפי מברית-המועצות

הערב מסוכן להסתובב ברחובות. כמעט כל ערב ישראלים ניגשים למקומות שבהם מתאספים רוסים, מתעללים וזורקים חפצים שונים לעברנו. כמה מאתנו הותקפו על-ידי נשק קר והיו אף מקרי פציעה. בעקבות מקרים אלה פנינו למשטרה, אך לא רק שסיכרו לעזור לנו, הם גם לא טרחו לפתוח בחקירת המקרים הנזכרים לעיל. אנחנו מרגישים חסרי מגן, איננו יודעים מה עלינו לעשות. הצילו! בזה הם מסיימים.

יכול להיות שיש בעצומה הגזמה. אני לא ראיתי אנשים פצועים אנושות מההתקפות האלה. אבל מונחים לפני שמות של אנשים, שיום יום, כשהם חוזרים הביתה, תוקפות אותם חבורות של תושבים מקומיים עם צינורות גומי בידיהם, עם מקלות, עם סכינים. הכוונה אינה לדקור, הכוונה היא לשרוט עד זוב דם. יש לי כאן שם של בחור בן 17, שמו סליבן גליקמן, שנפצע, וכחור אחר — —

היו"ר נ' מסאלחה:

הם לא פנו למשטרה?

מיכאל בריזהר (העבודה):

תיכף אגיע למשטרה.

— — ושמו בוקינגולץ, שנפצע. בחור שעבר שלושה בתי-ספר, כי נפצע. חלק נפצעו וקיבלו חבורות בראשיהם עד זוב דם מוזיקת אבנים. אחרים נפגעו מצינורות גומי, אחרים נשרטו בסכינים.

קרו מקרים גם בתל-אביב, קרו מקרים גם במקומות אחרים. בכל המקרים הללו, בכלם, היתה פנייה למשטרה. על-פי עדותם של העולים, השוטרים באו באיחור רב מאוד. בחלק מהמקרים העולים התבצרו בבית, במקרה אחד הם ישבו בדירה של בחורה בגילה עד השעה 23:00 וטלפנו למשטרה שוב ושוב שיבואו לחלץ אותם, כי בחוץ עמדו כ-30 בחורים עם מקלות שרצו להכות אותם, מפני שהם "זבל מרוסיה". כך קראו להם, והמשטרה לא הגיעה. בכמה מקרים הם הלכו בעצמם לתחנת המשטרה, והמשטרה הזהירה אותם, והיו גם מקרים שהמשטרה התנכלה להם ועצרה אותם.

יכול להיות שבחלק מהמקרים הדיווחים לא מדויקים כל כך. אבל עובדה היא שתלונות באו אלי מכל מיני כיוונים. יש לי כאן מאמרים בעיתונים ברוסית, שמתארים תופעות דומות עם עולים בתל-אביב וביפו, לרבות מקומות המעצר. הם נעצרו

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6187: התנכלויות אלימות כלפי עולים מברית-המועצות — של חבר הכנסת מיכאל בריזהר. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל בריזהר.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אינני יכול שלא לפתוח את דברי במחאה חריפה על המצב שאליו הגיעה הכנסת הזאת, כשבחוף האולם נמצאים מכל מדינת ישראל, מכל חברי הכנסת ושרי הממשלה, שישה או שבעה חברי הכנסת, שיושבים פה ומשתתפים בדיונים. אני כבר לא יודע מה הביא אותם לכך. אדוני היושב-ראש, אין עכשיו ישיבות ועדות, אין עכשיו שום דיון אחר. מתוך 120 חברי הכנסת, מתוך 21 שרי ממשלה, איפה הם כולם? כבר רצים להיכחד? זה פשוט מבייש. אנחנו נלחמים כל כך כדי להיבחר, וכאשר אנחנו כבר נבחרים, איננו באים לפה. אף הטלוויזיה פה, זה לא מבייש אותנו. כולם נמלטים. אני מוכרח לומר זאת, כי יש גבול לבריחה מהמקום הזה. אחר כך אנחנו תובעים שהציבור יתייחס בכבוד למוסדות הדמוקרטיים שלו. איך יתייחס בכבוד לכנסת שכזאת?

אשר לנושא עצמו, אדוני היושב-ראש, עלי להעלות נושא קשה ביותר. יש בתקופה האחרונה גל גואה ועולה של אלימות והתנכלות כלפי עולים מברית-המועצות. זה קורה במקומות שונים. זה קורה בשכונות בירושלים, זה קורה בשכונת גילה, זה קורה בשכונת קטמון, זה קורה בשכונות של תל-אביב וגם במרכז תל-אביב, זה קורה ביפו, זה קורה ברמלה ועוד בכמה מקומות.

הדברים שאני אומר כאן מבוססים על מידע שקיבלתי עם שמות המתלוננים. אני מחזיק ביד, אדוני היושב-ראש, עצומה כתובה ברוסית, ובה 30 חתימות של עולים צעירים מברית-המועצות, תושבי שכונת גילה, שכתבו מכתב, חתמו עליו כולם, שמות וכתובות. יש פה אפילו כמה חיילים עם המספר האישי שלהם בצבא. ואני רוצה לקרוא בפניכם את העצומה:

"בזמן האחרון היו בשכונת גילה בירושלים מקרים רבים של התגרירות לסכסוכים אלימים, הכאות, רגילה על-ידי אבנים על עולים חדשים מברית-המועצות מצד תושבים מקומיים. בבתי-הספר שוררת אווירת טרור נגד עולים חדשים. בשעות

יודע, שאנחנו כנשיאות לעתים נקלעים למצב מסובך, לא נעים, מבין מאוד. אנחנו יודעים שהנושא דחוף ואנחנו מפקקים לפעמים אם לאשר אותו בגלל המצבים האלה, בגלל ביזיונו של הנושא.

על העניין הזה נוספת העובדה, שאפילו שר — ואינני רוצה לחקוק אותו אישית, כי הרבה פעמים הוא מגיע, אבל הדבר נעשה כל כך שגרתי, שלפעמים אפילו שרים לא מגיעים. ואנחנו פה עשויים למסמס הזמנות היסטורית לעלייה אדירה מסיבות שונות — מה שקורה שם, מה שקורה כאן בשוק העבודה, ובין היתר היחס של החברה לעולים.

אשר על כן אינני חושב שיש טעם לקיים דיון במליאה, כפי שהציע חברי, חבר הכנסת מיכאל בריזהר. הוא העלה את הנושא בחום ובלהט. הדברים נשמעו. אני מציע לדון בנושא יחד עם עשרות הצעות נוספות בעניין, שכבר נדונו במליאה, ולהעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. הצעה אחרת לחבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כרגע קיבלתי הודעה, שחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז נפצע בדרכו לתל-אביב ונמצא בבית-חולים. אני מאחל לו החלמה מהירה.

היו"ר נ' מסאלחה:

מי בבית-חולים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז נפצע בדרכו, פגע ברכב חונה, והוא מאושפז בבית-החולים "אסף הרופא".

היו"ר נ' מסאלחה:

אנו מאחלים לו החלמה מהירה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אנו מאחלים לו החלמה מהירה ועוד מעט נלך לבקר אותו.

לנושא שהעלה חבר הכנסת בריזהר — רבותי חברי הכנסת, לא מזמן התרעתי על כך, שאני מצפה מראשי הציבור, מראשי הקהילה בארץ, לעשות הכול כדי לקרב בין העולים ובין הוותיקים ולא להכניס מתחים מיותרים. לצערי, עדיין יש גם ראשי ערים, או ראש עיר אחד, שמכניס מתחים בין העולים ובין הוותיקים באותו יישוב. אבל לשמחתי יש אנשים אחרים, שמצליחים להרגיע את האווירה. מה שאני מבקש מכולנו, כל אחד בעירו, הוא לעשות הכול כדי להרגיע את האווירה, כי המצב חמור. גם מבחינה חברתית. גם מצבם של אלה שכביכול מכים, גם מצבם רע מאוד. יש אנשים שמכניסים מתחים, ויש מי שמנצל את זה.

אנחנו צריכים לפנות לראשי הערים, או אולי להעביר את הנושא לוועדת הפנים ולזמן את האנשים, שיעשו הכול כדי להרגיע, ובעזרת חינוך נכון ימנעו את הבעיה.

דבר נוסף, יש מקרים ויש מקרים קטנים מאוד שהופכים אותם למקרים גדולים מאוד, וזה כבר מגיע לעיתונות, כי זה עולה חדש מול משהו אחר. אנחנו צריכים לבדוק כל נושא לגופו. אני מעריך שזה לא כמו במציאות. העיתונאים מפרסמים ועושים הרבה יותר רעש ממה שקיים במציאות. שנית, או יושב-ראש הכנסת או הכנסת צריכים לפנות לאותם אנשים,

אחרי קטטה — בקטטה זו אחד מהם נפגע, והפצוע נעצר וישב ביפו בתחנת המשטרה. השוטרים תקפו אותם, בדברים קשים, והזהירו אותם. והאנשים האלה פשוט שואלים: מה אנחנו צריכים לעשות?

אני יודע שהדברים האלה קשים. אני יודע שיימצא מי שיגיד, שזה לא נכון, או שזה לא מדויק. ואני מוכן לקבל שזה לא מדויק, שיש כאן אולי הגזמה, אבל זה חוזר שוב ושוב. אדוני היושב-ראש.

קורים מקרים דומים גם בכתיב-הספר. אחרי שפגה ההתלהבות הראשונית של קליטת העלייה החדשה, היא פינתה את מקומה לשנאה, לטינה; לפעמים לקנאה על הישגים בלימודים, לכעס על זה שהעולים מקבלים הטבה כזאת או אחרת, שעה שבועית אחת; גם כן, אפשר לחשוב שזה רוח עצום.

אלי דיין (העבודה):

שנה אחת.

מיכאל בריזהר (העבודה):

נעבור שנה גם את זה כבר לא מקבלים.

נוצרת פה תופעה אומללה — מצד אחד אנחנו משוועים לעלייה, אבל כאשר בחור כן 17 שוברים לו את הראש כאכנים. או כאשר מציעים לבחורה כסף בהפסקה בבית-הספר והיא מסרבת, ובגלל זה מכים אותה, איך היא תהיה אזרחית ישראלית? אתם יכולים להגיד לי: זה מקרה אחד, או שניים, או שלושה. מקרה אחד מספיק; לצערי הרב, זה הרבה יותר ממקרה אחד.

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה לאבד פרופורציות; אני לא רוצה כאן לתאר כפינים תמונה. כאילו באה העלייה ואנחנו קמים עליה במקלות; בשום פנים ואופן לא. רובו המכריע של הציבור בישראל עושה מלאכת קודש בקליטת העלייה בהתנדבות, בסיוע, בהושטת יד, שאין דומה להם בשום מקום אחר בעולם. אין דוגמה להתנדבות ולהיחלצות כזאת של עם שלם כדי לקלוט בתוכו את אחיו שבאים מעבר לים. אבל דווקא על רקע הגילויים הנפלאים האלה של סיוע לעולים, יש לעקור את גידולי הפרא, וזה נמשך עד היום.

אני חושב שפנס בעין, או דקירה בזרוע, או חבורה בראש, אינם ולא צריכים להיות חלק מסל הקליטה. הם גם אינם סמל של שיבת ציון.

אני מבקש לקיים על כך דיון בכנסת.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אין שר שיענה.

אלי דיין (העבודה):

איפה שר המשטרה?

היו"ר נ' מסאלחה:

יצא את הבניין.

יש הצעה אחרת לחברי הכנסת שבח וייס ואלי בן-מנחם. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין שבוע שחברי הכנסת אינם מעלים בו הצעות דחופות לסדר-יומיה של הכנסת בעניינים שונים שנוגעים לעלייה, והנושא חשוב ומרכזי מאוד. מניסיוןך אתה

— הצעה לסדר-היום: הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה (תיקון) —

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר-היום 8 —

נגד 8 בעד, אין נגד, 1 — אין

נמנעים 1 —

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

8 בעד, אין נגד, 1 נמנע — ההצעה אושרה והיא תידון במליאה.

לאותם ראשי ערים, שיתחילו לפעול מלמטה — בחינוך נכון, בקירוב לכבות ולא ההיפך. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת מיכאל בריזהר, אתה מסכים להעביר את הצעתך לדיון בוועדה?

מיכאל בריזהר (העבודה):

אני מעדיף דיון במליאה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, מי בעד אישור הצעתו של חבר הכנסת בריזהר וקיום דיון בה במליאה? זו הצבעה מס' 15.

טז. הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה (תיקון), התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)

מיכאל בריזהר (העבודה):

כן.

ראובן ריבלין (הליכוד):

ועדת החינוך.

לפרוטוקול אני יכול לומר, על אחריותי, ששוחחתי ודיברתי עם השר גרעין פת, האחראי מטעם הממשלה לסמלים ולטקסים, וגם הוא הסכים שנעביר את הדיון לוועדה על מנת שהיא תכנין לקריאה ראשונה, אם כי יכול להיות שלממשלה תהייה הסתייגות אלה או אחרות, אשר עליהן ניתן את הדעת בדיון בוועדה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מעריך מאוד את היוזמה של חבר הכנסת ריבלין. אני מציע להסיר את ההצעה לא מן הטעם הפרוצדורלי, כדי להביע עמדה, אלא מהותית אני רוצה לשכנע אותו לשקול את העניין הזה מחדש.

טבעי היה שבשנים הראשונות אחרי הקמת המדינה ליוזנו בתחושת אבל כבדה את ראשי המדינה לבתי-העלמין כאשר נפטרו. הצטערנו על כך מאוד. זה תמיד מעורר צער. היתה לנו תחושה עמוקה של מחויבות להנצחת שמם, כי אלה היו באמת בדרך כלל בוני המדינה, מייסדיה, מי שלחמו על הקמתה.

היו"ר נ' מסאלחה:

מי שהביא שלום — ייבדל לחיים ארוכים — — —

שבח וייס (העבודה):

מייד אגיע לזה.

למשל, היה טבעי לגמרי שנצחית את זכרם של חיים ריצמן, דוד בן-גוריון ואישים אחרים. חבר הכנסת ריבלין, אומר לך מתוך חברות, אני מדי פעם הולך לאזכרות, למשל של ראש הממשלה לשעבר הגברת גולדה מאיר, אני עושה זאת גם מתוך איזו תחושה שהרכב לא באים; היא היתה אישיות שנויה במחלוקת, נוצר יחס דו-ערכי כלפיה, יש לי תחושה שבכל זאת צריך לכבד, גם אם היא שנויה במחלוקת. לפעמים באים 20

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תשנ"ח, הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה (תיקון), התשנ"א — 1991, מאת חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנת 1986, התשמ"ו, חוקה כנסת ישראל את חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, ונתנה חוק של חוק לאותם הסדרים של הנצחת זכר גדולי האומה, נשיאים וראשי ממשלות.

יש בין מנהיגי ישראל מי שמבחינה פוליטית לא היו יכולים להגיע לדרגה של נשיאות עלייך כך שנבחרו עלייך כנסת ישראל, מהטעם שעסקו בעשייה, אבל זכותם זכות גדולה, כמו שיש מי לא היו יכולים להגיע למעמד של ראש ממשלה אף שזכותם כלפי הארץ, העם והמדינה לא היתה פחותה מהזכויות שיש לראשי ממשלותיה של ישראל, ראשי ממשלות שהם, זיכרונם לברכה, אינם אתנו עוד, או ראשי ממשלות, להבדיל אלפי הבדלות, החיים אתנו, ושיזכו להאריך ימים.

הצעת החוק כפי שמוצעת עלייך היא, כי מי שכיהן כשר בממשלת ישראל יותר מ-25 שנים יחולו הוראות החוק אף לעניין הנצחת זכרו. תקופה של 25 שנים היא תקופה ארוכה, ואם השכיל אדם להיבחר ולהיות חלק מהרשות המבצעת של מדינת ישראל ולשמש מנהיג כמשך תקופת דור — שהרי מונים אנו דור כ-25 שנים — אין כל ספק שיכולים אנו וחייבים אנו לתת לו את מנת חלקו גם בהנצחת שמו לאחר מאה-ועשרים.

אלי דיין (העבודה):

אבל לא יבואו לאזכרה. מה הטעם? אפילו לאזכרה לראש ממשלה לא באים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מבקש מהכנסת לתת רוב להעברת הצעת החוק. להכנתה לקריאה ראשונה בוועדת הפנים או בוועדה המתאימה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אולי ועדת החינוך והתרבות? הנצחות — זה לא עניין של ועדת החינוך והתרבות?

אנחנו כממלכה לא נסתכן בהליכה במסלול שחלילה, מתוך כוונה חמה ונהדרת שלך, חבר הכנסת ראובן ריבלין, נגיע דרכו לתוצאות מביכות מאוד.

אני מציע, אם כן, שלא לקבל את הצעת החוק.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת ריבלין, אני מבין שאתה רוצה להשיב, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אין כל ספק שהנימוקים שהעלה חבר הכנסת שבת וייס ראויים להיות נדונים בוועדה. שם נוכל לגבש עמדה.

אני חושב שכאשר אנחנו מדברים על אדם שפעל כשר של ממשלת ישראל במשך שנות דור, אנחנו מדברים על דבר שמן הראוי שנדון בו.

אם קיבלת זאת — אני מבקש להצביע על מנת להעביר את ההצעה לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אפשר לבקש הצבעה שמי?

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה צריך 20 או 30 חתימות של חברי הכנסת.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה (תיקון). התשנ"א — 1991, של חבר הכנסת ראובן ריבלין, להעברתה לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה? זו הצבעה מס' 16.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 10

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הנצחת זכרם

של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה (תיקון).

התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדת

החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

10 בעד, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק מועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

ז. הצעות לסדר-היום

מועדי יציאת אוטובוסים במוצאי-שבת

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רבים מאוד היום בארץ נפשם מתקוממת נגד הגזירות החדשות בתחום התחבורה הציבורית. הרוגז רב, הזעם רב, והוא איננו מבדיל בין מפלגות שונות, עדות שונות, לעתים גם לא בין יישובים שונים, מפני שלפעמים גם תל-אביבים נזקקים להגיע לקצה זה או אחר של הארץ ולחזור במוצאי שבת, והם חשים אז, אומנם באופן חד-פעמי, את הצרה הזאת שנחתה עלינו.

איש, לפעמים 30 איש, או 17, ובתוכם בני משפחתה, וזה כה כואב ומייסר.

הכוונה טובה מאוד, והתוצאה עגומה, מביכה מאוד. יום יבוא, ואנחנו כבר צועדים אל הימים האלה, שיהיו לנו 15 ראשי ממשלה לשעבר, שמונה נשיאים לשעבר, ועל כן הם ייזכרו ככל מיני צורות. פה יוצאו אולי כול — אבל לא יוכלו להוציא בול לזכר כולם — פה מטבע — לא יהיו לנו די שטרות כדי להוציא לזכר כולם — כאן ספר, כאן פינת הנצחה.

אני סבור שעניין כזה צריך להקדיש רק למייסדים: נשיא ראשון, ראש ממשלה ראשון, אולי יושב-ראש כנסת ראשון של הכנסת הראשונה. לגבי אחרים — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה שם לב שכולם אנשי המפלגה שלי-שלך. מפא"י-ניקים? אתה לא ער לכך?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הראשון מכל מפלגה.

שבת וייס (העבודה):

כינתיים. אני גאה על כך שהצטרפתי למפלגה שראשונה היו גם ראשוני כוניה ועיקר כוניה של המדינה, אבל הומנים עוברים ומצטרפות דמויות. אני לא רוצה להזכיר — — —

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כמה זמן?

שבת וייס (העבודה):

חמש דקות.

היו"ר נ' מסאלחה:

חמש דקות. הוא לא עבר אפילו שתי דקות.

שבת וייס (העבודה):

חבר הכנסת מצא, אני לא רוצה כל פעם להזכיר לך את התקנון כי אתה ותיק בבית הזה.

ודאי שאישיות כמו תיאודור הרצל, שלא היה נשיא ולא היה ראש ממשלה — נזכור אותו, הנה תמונתו, אנחנו פועלים בצלמו במידה רבה, בהשראתו ובהשראת הדגל, אף שהוא הציג דגל קצת אחר.

אני רוצה לסיים את דברי אף שנותרו לי שתי דקות. רוב האישים יזכרו אותם מליצי היושר שלהם. ליגאל אלון יש אין סוף מוקדים — הוא לא היה ראש ממשלה — שזוכרים אותו, כי יש אנשים שאהבו אותו ואוהבים אותו וגם יזכרו אותו. מתעורר עכשיו מחדש גל להנצחתו של משה דיין. ניתן לחיים לעשות זאת.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום מס' 6158, 6161, 6162, 6163, 6166, 6193, 6205 ו-6210 בנושא: מועדי יציאת אוטובוסים במוצאי שבת. ראשון הדוברים — חבר הכנסת יאיר צבן. בבקשה. אחריו — חבר הכנסת יוסי שריד — איננו כאולם. אגב, כל חבר כנסת ידבר במסגרת של שבע דקות.

היו"ר ד' תיכון:
בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני רוצה לומר משהו על חברי. שיהיה ברור: בעת שחברי חתמו, הם לא ראו את הנספח. הם ראו רק את ההסכם, וההסכם קבע הצהרת עקרונות כללית. של הקמת ועדה שתבדוק: לא חוק.

אבל, בהשוואה למה שהליכוד עשה, אני רוצה לומר מלה — אני לא יכול לומר של סניגוריה, אבל של מיעוט קטיגוריה, על שמעון פרס, שבעניין זה היתה לי נגדו ביקורת חריפה, ויש לי נגדו ביקורת חריפה. הוא לא התחייב למה שאתם עשיתם.

שר התחבורה מ' קצב:
אתה לא יודע.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני ראיתי עכשיו את הנספח. ראיתי לאחר מעשה את הנספח. קבעו שם נורמה, קו גבול. בנספח כתוב: הסדרים שהיו קיימים ב-1 בינואר 1990; ותוקם ועדה שתבחן את הדברים. לא היתה התחייבות לחקיקה מראש. החומר כאן לפני, לא שאני חושב שההסכמים האלה היו סבירים; לא שאני חושב שהמהלך כולו היה סביר.

אמרתי אז לחברי מאגורת ישראל: סטוטוס-קוו — כן, אבל שום נסיגה לאחור; שום נסיגה לאחור; צילום המצב כמות שהוא. כפגישה מיוחדת עם נציגי אגודת ישראל, חברי הכנסת פלדמן וורדיגר — ופרסמנו את זה, לא התביישנו — אמרנו: צילום המצב כמות שהוא. אמרתי לכם, יהיה לכם הישג גדול בזה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת צבן, עוד מעט אני ארענן את זיכרונך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה יכול לרענן את זיכרוני מהיום עד מחר.

שר התחבורה מ' קצב:

אני רוצה להבין: אתה נפגשת עם הרב פלדמן והסכמתם על חקיקה משותפת לצמצום התחבורה הציבורית בשבת?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא. כל שורש הפגישה היה אחר לגמרי.

שר התחבורה מ' קצב:

אבל כן נפגשת אתם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בוודאי. אני אומר כאן.

שר התחבורה מ' קצב:

והיית מוכן ללכת אתם לקואליציה משותפת?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הייתי מוכן ללכת אתם לקואליציה — סליחה, אני מסביר לך בדיוק — כדי לומר להם למה נסכים ולמה לא נסכים. אמרנו: צילום הסטוטוס-קוו שבאותו זמן — כן.

יהושע מצא (הליכוד):

ומה היה ההסכם שהסתמך על 61 חברים? אני יכול לצטט לך מאותו פרוטוקול של הכנסת, שרן כהן אומר: 61 חברים. על זה מסתמך ההסכם. אתה אחד מה-61.

התוצאות של הגזירות האלה ידועות. מי שמפחית את השימוש ברכב ציבורי מרבה, בדרך כלל, את השימוש ברכב פרטי. ואז הוא מונע חיסכון ומרבה עומס בכבישים. אם ירצה או לא ירצה, הוא מרבה את ההסתברות של תאונות הדרכים.

הקושי החברתי גם הוא ידוע. אנחנו מדברים בנוחותם ההכרחית של קשישים, של סבא או סבתא שנוסעים לבקר נכדים ורוצים לחזור בשעה מתקבלת על הדעת, והם אינם יכולים: אנחנו מדברים במשפחות מרובות נפשות שרוצות לנוע ממקום למקום, או מקצה אחד לקצה האחר, ואין להן רכב פרטי, ואין ידן משגת לשלם למונית "ספיישל", והעדר הרכב הציבורי מפריע.

אנחנו מדברים בסכלם של עולים חדשים, שנוסעים גם לצורך קיומם בארץ, וגם אלה שקצת רווח להם — הנוסעים לצורך הכרת הארץ או לצורך פגישה עם קרובים שלהם, שזמן רב חלף מאז ראו אותם כשנפרדו בכרית-המועצות, והם רוצים להתראות כאן ושם, ואין ידם משגת אלא תחבורה ציבורית, ואף זאת בקושי.

אנחנו מדברים בעיקר — ולא בשורה אחרונה אלא בשורה ראשונה — בילדים שלנו, בחיילים, שלעתים צריכים לחזור לכסיהם במוצאי שבת, ואנחנו מטילים עליהם גזירה מיותרת וגורמים להם אי-נוחות קשה, ואנחנו מרבים סכנה לכביאותם, לשלומם.

הדעת מתקוממת משום שהגזירה הזאת כפירה על החיילים הללו על-ידי מי שאינם משרתים בצבא וילדיהם אינם משרתים בצבא. לא רק שהם ישלחו את ילדינו לצבא ויעבירו בוועדת הכספים שלהם את כל התקציבים שעל-פיהם ישרתו ילדינו בצבא, אלא הם גם יכתיבו לילדים שלנו את הסכל הזה, עם הסיכון שבו?

אומרים לנו: אתם לא חתמתם על הסכם, שעל-פיו היה מתבצע אותו דבר בדיוק אילו היה המערך, בראשות שמעון פרס, מצליח להקים ממשלה? אני אומר את הדברים הבאים: ראשית, ברמה האישית, אני מודיע שלא חתמתי, וסירבתי לחתום. לא הייתי מצביע בעד ההסכמים האלה, וחברי ידעו זאת, ולא עזר שום דבר.

יהושע מצא (הליכוד):

למה לא אמרת את זה פה?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כי אמרתי את זה בפומבי. זו לא הפעם הראשונה, אגב, שאני אומר את זה פה.

היו"ר ד' תיכון:

תורשה לי לשאול אותך שאלה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא, לא.

היו"ר ד' תיכון:

אני אתן לך תוספת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

הבעיה אינה זו.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תן לי רגע לגמור את דברי.

הציבור בארץ. שאיננו דתי ואיננו חרדי, ישלם בחייו, שלא לדבר על נוחיותו, כדי לרצות השקפה דתית.

עכשיו מאשימים, חוד האשמה מופנה כלפי הסיעות החרדיות, כלפי הסיעות הדתיות: הכיצד אתן דורשות דברים כאלה וכאלה? אבל לא הן הכתובות. הכתובת היא הקואליציה, הכתובת היא הממשלה, הכתובת היא ראש הממשלה. השר שהתקין את התקנה לא עשה זאת מסיבות חרדיות, הוא לא עשה זאת משום שהוא נמנה עם הסיעה החרדית, אלא הוא עשה זאת מתוקפו של הסכם קואליציוני, ולכן האשמה — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבן, אתה מפרע. היא קוראת לך.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא מפרע.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לכן האשמה מוטלת לפתחה של הממשלה ולא לפתחן של הסיעות הדתיות, שזכותן כמובן לחשוב שזה תפקידן כפרלמנט הישראלי.

אני יכולה לסיים את הדברים בנושא הזה בלי להתייחס, בייחוד כשמולי יושב הרב פלדמן, לדברים שנאמרו אתמול בתוכנית הטלוויזיה. הרב פלדמן סיפר באותה תוכנית, שבביתו אין מכשיר טלוויזיה ואין מקלט רדיו, ובכלל אלה הם דברים פסולים. אבל למען השכל את העם, הוא החליט בכל זאת להתראיין באותו מכשיר משוקץ ולומר את דברו. מכל הדברים שהרב פלדמן מצא אתמול לנכון לומר, הדברים שנאמרו לגבי הנשים הם צורה גסה של התבטאות גזענית כלפי נשים. בדרך כלל חושבים שגזענות מופנית כלפי בן עם אחר או בעל צבע עור אחר, אבל אפשר להיות גזען גם כלפי נשים. אפשר להסתכל על נשים כעל נחותות מטבע ברייתן, וזה מה שעשית. חבר הכנסת פלדמן, אתמול בתוכנית הטלוויזיה.

אתמול בתוכנית הטלוויזיה, חבר הכנסת פלדמן, ביזת את היותך פה חבר הכנסת, חבר אחד מ־120, שיש בחוכם, כידוע, שמונה נשים. אמרת לנו, לנשים חברות הכנסת: אין לכן מקום פה. אני אומרת לך, חבר הכנסת פלדמן, שלבעלי דעות כאלה אין מקום כאן. אתם רוצים להפיץ את הדעות האלה בשיבות שלכם, בכללים שלכם, בבתי הכנסת, בכקשה, זכותכם. אבל אינכם יכולים לבוא לכנסת עם דעות כאלה ולקרוא בפומבי: לא לתת זכות בחירה לנשים. הזכות שנשים רכשו אינה בזכותך. הרב פלדמן, ולא אתה חיקח אותה מאתנו. אבל אני בטוחה שגם בחוגים הדתיים העמדות שלך אינן מקובלות, והן סותרות כל היגיון חברתי וכל היגיון דמוקרטי. יהיה טוב, הרב פלדמן, אם תנצל היום את הבימה שהועמדה לרשותך ותחזור כך פה מעל הבימה מן הדברים שאמרת אתמול. זכותך לחשוב ולהטיף לדברים האלה בבית הכנסת, שבו אתה נושא דברים, או בכל מסגרת דתית שבה אתה מופיע. אבל כאן, בכנסת הזאת, חובתך לחזור כך מהדברים ולומר: לא, לא הבינו, לא התכוונתי, לא אמרתי, אני מכיר בשוויון זכויות האשה, לפחות — אני אומרת לפחות לפי החוקים הקיימים במדינת ישראל, לפחות את המינימום הזה, זכותנו, זכותן של הנשים בישראל, לדרוש ממך. תודה.

אלי דיין (העבודה):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת מצא, אני חוזר ואומר למה הסכמנו ולמה לא הסכמנו. אני לא מדבר עכשיו אישית, כי אישית אמרתי לכם מה היתה עמדתו. אבל אני חוזר ואומר בעניין הזה: גם מה שהובטח על-ידי שמעון פרס, ואני חושב שהמהלך ההוא גרם נזק נורא לדמוקרטיה הישראלית, אבל גם מה שהוא הבטיח לא היה מיתרגם כל כך בפשטות למה שאתם כאן עשיתם. תודה רבה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

הוא פתח לנו את הפתח.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ורדיגר, סמוך על חבר הכנסת פלדמן.

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת יוסי שריד איננו באולם. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, התקנה החדשה לגבי יציאת אוטובוסים במוצאי שבת גררה אחריה את כל הנוקים הצפויים. שום דבר לא צפוי לא קרה. שר התחבורה, בהתקינו את התקנות הללו, ידע שהתוצאה תהיה שהמשפחות חסרות האמצעים, החיילים, הקשישים, הנשים, כל אלה שאין להם רכב פרטי צמוד, כל אלה שנוסעים ברכב ציבורי, חיילים שחוזרים מחופשה, סטודנטים שרוצים להקדים לנסוע, כל אלה יפגעו. הכול היה ידוע וגלוי, והשר עצמו הודה שכל העניין הוא פוליטי.

אחרי שקבענו שכל העניין הוא פוליטי וכל העניין הוא פרי הסכמים קואליציוניים, בכל זאת נשאלת השאלה: האם יש איזה גבול שבו כעצם אנחנו לא דנים רק בכפייה דתית, אלא אנחנו דנים גם בחיי אדם? האם מותר למשוך את הכפייה הדתית אפילו אם היא פוגעת בחיי אדם? מומי תחבורה קבעו, שאיחור היציאה בחורף, ועל אחת כמה וכמה בקיץ, יגביר את השימוש ברכב פרטי, בניגוד לכוונה להגביר את השימוש ברכב ציבורי, כדי להקל את עומס התנועה בכבישים וכדי להפחית את תאונות הדרכים: כלומר, שר התחבורה מוציא הנחיה שתוצאתה היא יותר תאונות דרכים. אז יש גבול? יש איזה גבול לכפייה הדתית, שבו אומרים: רגע, סטופ, אי-אפשר, מדובר בחיי אדם? הרי זה כמו העניין של חוק ההפלות. יש איזה גבול? מותר למחוק את הסעיף הסוציאלי ולפגוע בבריאותן ובחיייהן של נשים? היום אנחנו יודעים שנשים רבות משלמות בחייהן בגלל כל הפרוצדורה המורכבת הזאת. אז יש איזה גבול לכפייה הדתית? נראה שאין. נראה ששלמות הקואליציה חשובה יותר מחיי אדם, שלא לומר שהיא חשובה יותר מחירות אדם.

אומרים שצריך להתחשב וצריך לדאוג לדו-קיום בין דתיים ללא-דתיים. אבל דו-קיום לא יכול להיעשות בכפייה. הניסיון הוכיח, למשל, בעיר תל-אביב, שבה בהחלטה של העירייה נפתחו בתי-שעשועים ובתי-קולנוע כלילות שבת, שהדו-קיום שם טוב הרבה יותר מאשר בעיר אחרת, שבה הם לא נפתחו. אני יכולה להעיד שבעיר שלי — בת"ם — בימי שישי העסקים סגורים, בבתי-הקולנוע לא עובדים וכו', ואז קיימת נהירה גדולה לתל-אביב. אני בטוחה שיש כמה וכמה צעירים בבתי-שנפגעו באותן נסיעות ליל שבת מהירות, בחזרהם מתל-אביב מפני שאין להם היכן לבלות בעיר שבה הם גרים.

לכן הכעיה העומדת היום על הפרק היא, שלא ייתכן שרוב

מיכאל בריזהר (העבודה):

יהושע מצא (הליכוד):
חבר הכנסת רן כהן, אני אגיד לך את התשובה על החידה שהעלית: מצח נחושה; מצח נחושה אצל כולכם.

היו"ר ד' תיכון:

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בסדר, בשבילך זה סביר.

יהושע מצא (הליכוד):

זה המכנה המשותף לאותה סוללת נואמים שעלתה ודיברה כאן, וגם לאלה שאינם נוכחים. עזות פנים חסרת מעצורים גם אצל חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, גם אצל ידידי חבר הכנסת צבן, שברוך כלל משמיע את דבריו בהגינות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תמיד.

יהושע מצא (הליכוד):

בדרך כלל.

יש לכם מכנה משותף נוסף, שמתוויר אותי שנה וחצי אחורה. מייד אצטט מדבריו של חבר הכנסת רן כהן. המכנה המשותף הזה הוא אותו מכנה משותף, כאשר אז כולכם שימשם מפלגות לוויין של שמעון פרס, של מפלגת העבודה.

אתמול היתה לי תקלה עם חבר הכנסת רן כהן. בהיתממות שלו, במצח-נחושה שלו ושל כל אנשי השמאל המופיעים כאן, הוא שאל: אנתנו חתמנו? אנתנו נתנו הסכמתנו? איזו היתממות, איזו חוצפה להופיע ולומר כך.

חבר הכנסת רן כהן, אני רוצה לצטט מדבריו באותו בוקר, כאשר כולכם שפשתם ידיים, נהייתם, התענגתם — הנה הולכת לפיפול הממשלה, הנה פרס הולך להיות ראש ממשלה. וכך אמרת באותו בוקר מבזה שעבר על עם ישראל: חבר הכנסת צבן, אנה הקשב, כי התשובה מכוונת גם אליך. אלה דבריו של חבר הכנסת רן כהן: "ולגוף העניין, אדוני היושב-ראש, אני מבקש, מאחר שחבר הכנסת שמעון פרס עדיין לא הציג את ממשלתו, ומאחר שכל מי שמדבר בבית הזה מיתמם, שכן כולנו שמענו רק הבוקר, ששניים מ-61 חברי הכנסת נסוגים מעמדתם" — "הזיכרון עוד לא בגד בנו. השניים מתוך ה-61 שנסוגו מעמדתם לא היו לא חבר הכנסת רן כהן ולא חבר הכנסת יאיר צבן. אתם הייתם מפלגת לוויין של שמעון פרס, ואתם נתתם יד לאותו הסכם.

ומה אמר אותו הסכם? אני אצטט ממנו: "במטרה לכונן בהקדם ממשלה בישראל, יוקפא חוק זכויות האדם". ומה באשר לנושאים הדתיים? אני מצטט שוב: "יישמר הסטטוס-קוו בנושאי דת. הצדדים יפעלו להשלמת חקיקת חוק החזיר בתוך חצי שנה".

אתם חברי הכנסת שראינו באותו בוקר תאכים לשלטון, עליכם הסתמך פרס באותו הסכם, ואני אצטט ממנו שוב.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לפחות תגיד: חבר הכנסת פרס.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת פרס, ראש האופוזיציה היום ובארכע השנים הקרובות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

את זה אתה לא יכול לדעת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מר בן-מנחם, תן לו לדבר.

רבתי חברי הכנסת, בעוד עשר דקות — — — חבר הכנסת בריזהר, בעוד עשר דקות יעלה הרב פלדמן אל הדוכן. חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, בהחלט דרושה תמיכתך להימנע מאפליה בכל מקום, בכל מקום, לרבות בבתי-כנסת, בין גברים לנשים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אתה בוודאי נרשמת להוריד את הצעתו של חבר הכנסת הרב פלדמן מסדר-היום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני עדיין מהסס אם להוריד את ההצעה שלו או את זו של חבר הכנסת מצא.

היו"ר ד' תיכון:

אני מתאר לי שיהיה לך גם מה להגיב בעוד כמה דקות בעניין הזה. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה שחבר הכנסת רן כהן יקשיב עד הסוף ויפריע על חשבוננו שלו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כולי אוזן.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה לפתוח בחידה, חבר הכנסת רן כהן. אולי אתה יודע, אולי אתה תגיד לי — כשאלה רטורית, מה המכנה המשותף של אותה קבוצת חברי כנסת מן השמאל, אלה שהגישו את ההצעה לסדר-היום שאינם ואלה שדיברו ונמצאים, מה המכנה המשותף? — יכולתי לומר שגאה ליהודים; יכולתי לומר הסתה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, צריך להיות מפלדה כדי להחזיק מעמד מול הפרובוקציה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש שלא להפריע לי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה יכול לבקש אבל — — —

היו"ר ד' תיכון:

הטלוויזיה בלא-הכי סיימה את הצילומים.

יהושע מצא (הליכוד):

אם כך, אפשר לדבר באופן חופשי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל פרובוקציות כאלה — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, אפשר להמשיך, ברשותך? תודה.

במהלך השנה וחצי האחרונה. קווים שלמים לאילת, קווים מסוימים בחיפה, קווים לקריית-שמונה ולמקומות אחרים ממשיכים להתקיים, כי הם התקיימו גם לפני כן.

ומלה אחרונה, רבותי: להיות באופוזיציה אין פירושו חוסר אחריות. להיות באופוזיציה — אני מציע לכם ללמוד לנהוג באחריות ולא להסית את הציבור כנגד הממשל. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת משה זאב פלדמן, בבקשה.

לצער, אני לא צפיתי אתמול בתוכנית הטלוויזיה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה היה ממש science fiction — — —

היו"ר ד' תיכון:

הוא התייחס גם לוואגנר אתמול?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, הוא לא התייחס לוואגנר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, למה אתה לא מזמין את מזכיר הכנסת לשבת עכשיו לצורך?

היו"ר ד' תיכון:

לאיזה צורך?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני חושב שכרגע זה מתאים שהוא ישב.

היו"ר ד' תיכון:

אתה תובע שאני אחליף את סגנית המזכיר?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מבקש קצת רגישות, אדוני היושב-ראש. אולי יש גם קצרנים?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, זה בסדר שהיא יושבת כאן?

טוב, חברי הכנסת, אנו ממשיכים בדיון.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, שאלת אותי משהו.

היו"ר ד' תיכון:

זה בסדר אם ברצונך להשיב.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

קיבלתי היום מכתב פנייה מחבר הכנסת צבן לדאוג לפיטורי הנשיא — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא לפיטורי — — —

היו"ר ד' תיכון:

וואת למה?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לפיטורי הנשיא חיים הרצוג, כדי שתתמנה מישהי אחרת לפי רוחו. אני אומר לך שאני לא אדאג לפיטוריו של אף אחד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

אני אצטט מאותו הסכם, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת יאיר צבן, אתה, שדואג כל כך לחיילים, למשפחות ברוכות הילדים, למשפחות חסרות הרכב, אנא הקשב, מה כתוב באותו הסכם שהסתמך עליך? — וזה ציטוט: "בתחבורה הציבורית יוקפד על שמירת השבת באופן מוחלט מכניסת השבת ועד צאתה".

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תמשיך, תמשיך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש המשך: "עד לתאריך 1 בינואר 1990".

יהושע מצא (הליכוד):

כלומר, יאיר ידידי, בקטע מסוים, מה שלא היה בו שינוי עד 1 בינואר 1990, את זה תשאירו. וכל היתר?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

זה מה שעושה טוב מכם השר משה קצב. הוא יעלה ויסביר לך עד כמה אתם מוליכים שולל את הציבור, עד כמה התחבורה הציבורית בשבת ממשיכה להתקיים באותם קווים שלגביהם אתם חתמתם. אנחנו מקיימים את ההסכם שלכם בצורה טובה יותר; אנחנו מקיימים את ההסכם שלכם בצורה אחראית יותר; אנחנו מקיימים את התשלום לייחודיים בצורה ממלכתית יותר.

שר התחבורה מ' קצב:

הם חתמו על התחייבות לגבי כל המקומות ובכל הקווים, באופן מוחלט.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר, לא רציתי להיכנס לפרטים האלה מכיוון שאני מניח, שבעוד דקות אחדות אתה תספר על אותה להיטות השלטון שלהם, למה הם התחייבו ומה הם עשו. הם התחייבו גם לגבי הכספים הייחודיים, ואנחנו צריכים היום לממש הבטחות.

אני יכול להבין אתכם, זה מזכיר לי את הסיפור על אותו יהודי בעיירה, שבסופו של דבר גם נזרק מן העיירה וגם היה צריך לאכול משהו לא נעים. והנה אתם צריכים להיזרק מהשלטון וגם להיווכח, שמתקיימים אותם חוקים דתיים שאתם אומנם מתקוממים נגדם, אבל אנחנו כליכוד מקיימים אותם.

אילו הייתם בשלטון, יכולתם עוד איכשהו להשלים עם זה. אתם הסכמתם להשלים עם זה, והיום אינכם יכולים לעשות זאת.

לסיום, אדוני היושב-ראש, אני חושב שעל-פי תקנות התעבורה החדשות, בניגוד לברברים שנאמרו פה על-ידי מגישי ההצעות, השלטון ושר התחבורה, כאחראי למגזר הזה, הביאו בחשבון את צורכי התחבורה של ערי הפיתוח, של יישובי ספר, של יעדי חיילים, של יישובים מרוחקים ממרכזים ומבתי-חולים. ככל אלה, חבר הכנסת יאיר צבן, התנועה בשבת ממשיכה והיא אף תמשיך להתקיים כבעבר.

אינני רוצה לחרוג מהזמן העומד לרשותי, והשעון כבר מצלצל. לולא זאת, הייתי מביא מספרים ונתונים, איך אותה תחבורה שהיתה ולא הפרה את הסטטוס-קוו, עדיין ממשיכה, ומה שקיים חל לגבי אותו כרסום שכרסמה התחבורה הציבורית

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — — זה עניין שנוגע גם לך כחבר ועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

אין מגבלת זמן בנאום הזה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, כחבר ותיק בוועדת הכספים אתה יודע, שיש לנו שורה של החלטות בענייני גמלאות. בכל הגמלאות לגבי שרים ושופטים כתוב בנוסח: כן-זוג — משמעו כתי-זוג, אלמנה משמעה גם אלמן. המקום היחיד שבו זה לא כתוב הוא לגבי נשיא המדינה. אני הגשתי לו מתנה לכבוד ההצגה שלו אתמול, מכתב עם בקשה לתקן את החלטת הגמלאות בעניין הנשיא, ולכתוב שלצורך זה אלמנה ואלמן הם היינו הך, מתוך תקווה שתהיה נשיאה לישראל. לא רק חברות הכנסת, אלא — — —

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש, אדוני מזכיר הכנסת, שהמזכירה תשב כאן. אני לא אתן עשיו להתחלף. המזכירה יושבת כאן, וזה חלק מהתשובה. אדוני המזכיר, סגנית המזכיר צריכה לשבת, והרכ חבר הכנסת פלדמן יתייחס אליה מייד, כעוד כמה דקות.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

— — — זאת הלכה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מעמיד אותנו בפני דילמה, כי אני שאלתי אם הוא יאפשר — — —

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, את לא הולכת. גברתי, סגנית מזכיר הכנסת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר צבן, סיימת?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

סיימתי.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אפשר להתחיל?

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, בבקשה. הרצפה שלך.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני מבקש ממך, חבר הכנסת רן כהן, אומנם אתה כוהן זרין, אבל תחכה כמה דקות עד שיגיע הזמן שלך לעצוק ולצרות, ויהיה לך מה לעצוק.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וירשובסקי, חבר הכנסת פלדמן עדיין לא הצליח לומר ולו מלה אחת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

אנא, תן לו לפחות לצאת לדרך.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

— — — חבל לי עליך.

ובכן, אדוני היושב-ראש, אני מוצא חובה נעימה לעצמי לומר לשר התחבורה: אדוני השר, תחזקנה ידיך. קודש. אל תיפול רוחך. זכות גדולה נפלה בחלקך. אל תיבהל מהמלעיגים, אל תיבהל מצעקות הצעקנים, מרעש הרעשנים, אל תיבהל מהם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אל תגזים: זה יזיק לו במרכז.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — הוא לא אוהב את זה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

רגע אחד, רגע אחד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש ממך — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת רן כהן, אמרתי לך, תחכה בסבלנות, עדיין לא סיימתי. אל תיבהל.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לשר קצב מגיעה אהבה מתוך מצווה, לא יותר — — —

שר התחבורה מ' קצב:

אולי תיתן לי להגן על עצמי?

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת צבן.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר בכל זאת, תחזקנה ידיך על מה שעשית, אבל אני מוכרח לומר לך, אדוני השר, שאני עדיין מאוכזב ואני מצפה ליותר. אני מצפה לקיום ההסכם במלואו — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

איזה? זה שחתמת עם המערץ?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני מצפה בכאב לב לצמצום רב יותר של התחבורה הציבורית, כדי שאכן ייראה שהמדינה הזאת היא מדינה יהודית, יום שבת זה יום שבת קודש של עמנו בכל הדורות. גם בדורנו, גם לנו וגם לילדינו.

אני רוצה לומר עוד משהו. אינני יודע אם תכננת את זה בדיוק כך, אבל בכל זאת יצא משהו מעניין מאוד. השבת הראשונה שסוף-סוף, אחרי כל כך הרבה השהיות ועיכובים ובעיות עד שהיא יצאה לדרך, יצאה בדיוק בשבת חנוכה, וזה אומר לנו משהו.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה זה אומר?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

זה אומר לנו משהו. חנוכה זה חג המכבים. על מה לחמו המכבים ונגד מי הם נלחמו? נגד מה הם לחמו? הם לחמו נגד גזירות היוונים לחלל שבת, הם לחמו נגד המתיוונים הבוגדים, המתיוונים המתנוונים הבוגדים — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אבל הם לחמו — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

ותראו איזה עלמא דשיקרא אנחנו. אלה שהולכים בדרך המתנוונות, המתיוונות החשוך, כפי שחז"ל קוראים לזה, הם חושבים שהם נאורים — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אבל יהודה המכבי — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אלה שהולכים לאור המכבים לא בוגדים ברוח המכבים ושמורים שבת. אלה מכונים בכינויי גנאי כאילו הם חשוכים מימי הביניים. האור אצל אלה שהולכים בדרך המתיוונים — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה דעתך על האוכלוסייה — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

יצא בדיוק כך, שבצעם חג המכבים אכן סוף-סוף הורדנו במקצת את העלבון הצורב שבארץ-ישראל, במדינת ישראל, נכבוד ברוח המכבים וגם כקטע הציבורי, גם כמגזר הציבורי של חילול שבת בסיטונות — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה כל הזמן — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

יש לי רק בקשה אחת. אני מבקש מכל אלה שקוראים לעצמם בשם מכבי, שאכן יכבדו באמת את רוח המכבים ויפסיקו לחלל שבת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
המכבים — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת רן כהן, אתה באמת חושב שבכינויי גנאי, בהכפשות, בשטנה, בצעקות חוליגניות כאלה, אתה באמת חושב שאתה משכנע משהו?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא משכנע אותך — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

עזוב, עזוב, תהיה יותר מתורבת. תהיה יותר אינטליגנטי יותר עדין.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
קורטוב עדינות, בבקשה.

ובכן, מה אני רוצה לומר לך? אדוני היושב-ראש, הכטחתי ואני חייב לקיים — — —

היו"ר ד' תיכון:

את ההיסטוריה אינני יכול לקטוע.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הכטחתי ואקיימה לחבר הכנסת צבן, שהוא, בפתוס, כפי יד השם הטובה עליו תיאר את הצער והמצוקות של העולים החדשים המסכנים, של החיילים, והדעת מתקוממת על אנשים שלא שירתו בצבא. שוב שטנה. זה לא מתאים לך, הרי אתה אדם הגון. מה לך ולשטנה, עזוב את זה לאחרים; גם אתה בין המשטינים? מה זה שייך לאיש צבא?

היו"ר ד' תיכון:

הוא רוצה להזמין אותך עכשיו לסניף מפ"ם.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני חושב שבציבור שיצביע עבורנו יש יותר אנשי צבא מאשר אלה שיצביעו עבורך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני בטוח בזה.

אני רוצה לומר לך משהו. אתה אמרת שאכן אם היה הסכם כזה עם המערך אז אתה לא חתמת ואתה היית מסרב לחתום. אני רוצה לרענן את זיכרוןך. באותם ימים, לפי בקשתך, התקיימה פגישה במשרדי פא"י בתל-אביב, כי אמרת שאתה רוצה לשמוע מאתנו מה הם בדיוק הדברים — — —

שר התחבורה מ' קצב:

שמו שמים — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

— — — שהמערך הבטיח, כי אתה צריך לדעת אם באמת אנחנו יכולים ללכת יחד. אמרנו לך שאלה הם הדברים, ואז אמרת: אם אלה הם הדברים, אכן זה מה שנאמר לכם, אתם מסכימים, ואמרת שאתה הוסמכת גם על-ידי ר"צ להביע את הסכמתם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הפסיקו עם הצביעות הזאת, הפסיקו את ההטעיה הזאת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הגיע הזמן לקצת הגינות-ציבורית. הפסיקו עם ההשתוללות העצמית, מספיק כבר.

קריאות:

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

כל האמצעים מותרים, כל האמצעים כשרים כדי להכפיש וכדי להטיל שנאה בעם.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

עזוב את הרכב הפרט. אני מדבר על רכב ציבורי. ואני רוצה לומר במפורש, שאני עדיין לא שבע רצון מזה, וצריך לצמצם עוד יותר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
איפה, איפה לצמצם עוד יותר?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אולי אתה לא יודע, אבל יש פקודת מטכ"ל, שלכל חייל המקבל חופשה צריך לתת אפשרות להגיע בחזרה לבסיס אחרי שבת ברכב ציבורי. אז מה אכפת לך אם משתנים הזמנים? תהיה לו חופשה של עוד כמה שעות. למה אתה לא "מפרגן" את זה לחיילים?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה בכלל יודע מה זה בשביל חייל להגיע לבסיס בשעה 01:00? אתה יודע על מה אתה מדבר? הילדים שלך יושבים באוהל של תורה, והם לא צריכים לחזור במוצאי שבת לבסיס. אתה יודע מה זה בשביל חייל לעזוב את הבית בשעה מאוחרת ולנסוע לבסיס? על מה אתה בכלל מדבר?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש, אל תהלך עלינו אימים. משום כבוד שבת קודש הכול כדאי. כדאי להתעכב עוד שעה או שעתיים. ומשום אחדות העם צריך כיבוד מינימלי של מסורת עמנו. בשביל זה הכול כדאי ומותר.

חבר הכנסת צבן, אם אתה אדם הגון — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

— — — אם אתה אדם הגון, אני מצפה ממך שתקום ותגיד — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
במושגים שלך אני לא הגון.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

— — — תקום ותגיד: אדוני השר, טוב עשית למען אחדות העם, וצריך לחזק את ידיך שכן יהיה במדינת היהודים, כדי שהילדים שלנו ידעו שאנחנו יהודים; שאנחנו יהודים, שיש לנו מסורת, שיש לנו עבר ויש לנו שייכות לארץ הזאת. אנחנו לא באוגדה. אנחנו בארץ הקודש.

ומלה אחת של ביקורת גם לחבר הכנסת יהושע מצא, ידידי ומכובדי. מה לך לשרבט כאן את עניין הייחודיים, כאילו יש הסכם קואליציוני אתנו בעניין הייחודיים? אתה יודע שזה לא נכון. בהסכם הקואליציוני עם המערך אין ייחודיים, וגם עם הליכוד אין ייחודיים. מה שיש — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שווין.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

— — — יש תקצוב חלקי של העלות של הילדים שלנו. זה מה שיש.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
נכון.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הפסיקו עם המכפשה הזאת. ייחודיים, ייחודיים.

ובשביל מה כל הרעש הזה? פן ייראה, חס וחלילה, ברחוב קצת שקט לכבוד שבת קודש, מפני שיהיה קצת צמצום של תחבורה ציבורית? הצמצום הזה לא מספיק כלל, לפי טעמי. אבל יהיה בכל זאת משהו. ילדי ישראל וילדים של עולים חדשים יתהלכו ברחובות וישאלו: אבא, למה אין היום תחבורה? והתשובה תהיה: כי אנחנו יהודים, כי היום אצלנו שבת. שידעו שהם יהודים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני הגעתי אתכם לסיכום, שאפילו את עניין השחרור מצה"ל אנחנו נבדוק ביחד.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):
אתם הסכמתם — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא הסכמנו — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, לא שומעים, לא שומעים. השר רוצה לשאול את חבר הכנסת פלדמן שאלה.

שר התחבורה מ' קצב:

אני רוצה להיות בטוח ששמעתי נכון, האם זה נכון, שחבר הכנסת יאיר צבן בא למשרדי פועלי אגודת ישראל?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אכן נכון הדבר, ולפי בקשתו.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה אתה מתפלל?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
ולפי בקשתו.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אז מה? שאל את חבר הכנסת ורדיגר ותשמע שהיחסים

בינינו — — —

שר התחבורה מ' קצב:

אתה הלכת למשרדי פועלי אגודת ישראל? אתה, חבר הכנסת צבן?

יהושע מצא (הליכוד):

— — — אני הוכחתי לך שחתמת — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא חתמתי.

יהושע מצא (הליכוד):
— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה כבר עניין אחר, אבל — — —

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, רבתי. אפשר להמשיך, חבר הכנסת רן כהן?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

בואו נשכח שהיתה פעם פגישת, בואו נשכח שהיה הסכם עם המערך. נעזוב את זה, וניגש לעניין. מה קרה? מה השנאה הזאת, למה הרוגו הזה? מה קורה כאן? מה יקרה אם במדינה היהודית תהיה טיפה של כיבוד מסורת בציבור?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

שר התחבורה מ' קצב:

חבר הכנסת רן כהן, אני מצפה מכם, כחברי הכנסת — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אבל הכנסת חוקקה חוק.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הכנסת יכולה לשנות חוק.

שר התחבורה מ' קצב:

אז תציע שינוי החוק, ואל תטיפ לי שלא לקיים את החוק. אתה דורש ממני שלא לקיים את הוראות החוק, חבר הכנסת רן כהן. ולא די בכך, אלא נדמה לי שהמארגנים את ההסעות הציבוריות ומופיעים בראש חוצות כימי שבת אומרים כעצם לציבור: אתם דורשים מהממשלה שלא לקיים את החוק במדינה. ואת זה הדעת לא מוכנה לקבל.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא. החוק הנותן לך שיקול דעת. אתה לא חייב — —

שר התחבורה מ' קצב:

בכל הכבוד, חבר הכנסת וירשובסקי, אני מקיים את הוראות החוק. המאבק על צמצום התחבורה הציבורית בשבת הסתיים בחודש יולי השנה, ברגע שההצעה שלכם לא נתקבלה והכנסת החליטה ברוב קולות לאשר את הצעת החוק. שהוגשה לאישור הכנסת ונכנסה לתוקף עם הפרסום ברשומות.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זה גם כוחה של הדמוקרטיה.

שר התחבורה מ' קצב:

אכן, זה כוחה של הדמוקרטיה. אבל אתם מנסים להמשיך ולהסתתר, ולעורר תסיסה ציבורית. וחמור מכך — אתם גם מטעים את הציבור.

אינני רשאי להפר את החוק, אדוני היושב-ראש. אני חייב לקיים את הוראות החוק, וכמלואן. מה גם שאישור החוק נדחה במשך זמן רב — נדמה לי, קרוב לשנה — משום שחבר כנסת מסוים הגיש הסתייגות וההסתייגות הזו התקבלה שלא על דעת הממשלה, ואנחנו נאלצנו להגיש מחדש את הצעת החוק, כך שבלא-הכי הכנסת קיימה בעצם שני סיבובי דיון בחוק, ואישרה את הצעת החוק שמצמצמת תחבורה ציבורית בשבת.

אני רוצה לחזור ולהדגיש, אדוני היושב-ראש, שאין שום הוראה, חברת הכנסת תמר גוטנסיקי, האוסרת הפעלת תחבורה ציבורית בשבת. אין שום הוראה כזאת. לא נתקבלה שום החלטה כזאת.

אלמלא חששתי, הייתי אומר שאפילו ההיפך מכך. בעקבות החוק שנתקבל בכנסת בחודש יולי נקבעו קריטריונים להפעלת תחבורה ציבורית בשבת, והקריטריונים האלה מתקיימים במלואם. קווים שפעלו במשך כל השבת ממשיכים לפעול ללא שום שינוי. על מה אתם זועקים וצועקים, על פגיעה בשכבות החלשות או במעוטי יכולת?

קווים שאמורים היו לפעול רק עם צאת השבת — במשך השנים הם זחלו וגלשו אל תוך תחום קדושת השבת. אמרנו לקואופרטיבים לתחבורה ציבורית: הואיל והייתם צריכים להתחיל לפעול לאחר צאת השבת, אתם נדרשים לדחות את

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבן, נכנעת ואתה הולך?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נכנעתי. אני רואה שאין לי מה לענות לו.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, בשל חשיבות העניין, למען הצל את צביון העם, את המדינה ואת הארץ, אני מציע להעלות את זה לדיון במליאה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת זאב משה פלדמן.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

למה אתה הופך את השם? לא פורים היום.

הי"ר ד' תיכון:

אני יודע. כל פעם אתה תעיר לי, ואני נהנה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, הוא גם היושב-ראש שלך.

הי"ר ד' תיכון:

אני יודע. קודם אמרתי: חבר הכנסת הרב זאב פלדמן, והוא העיר לי: משה. אחר כך אמרתי: זאב משה פלדמן, והוא העיר לי: משה זאב.

חבר הכנסת שלמה דיין איננו. חבר הכנסת אברהם פורז

— — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אל תתעצב. עוד תלמד.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

להיפך, לכבוד ייחשב לי להיות חבר בוועדה של כבוד.

ישיב שר התחבורה, בבקשה.

חשבתי שחבר הכנסת צבן יזמין אותך למפגש אתו ב"צוותא". חבר הכנסת שפירא הרומן ל"צוותא", מדוע לא חבר הכנסת פלדמן? אבל חבר הכנסת צבן הלך.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת קיימה דיון כבר בחודש יוני השנה, והכנסת דחתה את כל ההסתייגויות ואת כל ההתנגדויות להצעת החוק.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לאור הבטחתך — — —

שר התחבורה מ' קצב:

אתה, חבר הכנסת וירשובסקי, לא הצבעת בעד הצעת החוק לאור הבטחתך. הצבעת נגד הצעת החוק למרות הבטחתך. אז מאחורי מה אתה מסתתר?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ההבטחה היא הבטחה — — —

שר התחבורה מ' קצב:

היתה הבטחה, וההבטחה שלי בעינה עומדת, וכמלואה.

הצעת החוק התקבלה בכנסת, ולמה מצפים עכשיו המתנגדים? האם הם מצפים לך שאני אפעל נגד החוק? האם אתם מצפים לך שאני לא אבצע את הוראות החוק?

שומרי-שבת ומקדשים את השבת. אני יודע על שדות תעופה רבים ברחבי העולם, שהפעילות האווירית שם מושבתת בימי ראשון, ואנחנו באים להקים פה קול צעקה על כמה עשרות קווים בודדים, שממילא היו צריכים להתחיל לפעול לאחר צאת השבת והם גלשו אל תוך תחום השבת.

אדוני היושב-ראש, ככל אופן, הואיל והותקנו תקנות מיוחדות ונקבעו קריטריונים ותנאים, אני מציע להעביר את ההצעות לוועדת הפנים של הכנסת, כדי שבהחלט יהיה דיון ממצה על הסוגיות שעלו.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מבקש למחות. יש לנו רוב לדחות את זה. אין צורך לדון. יושב-ראש ועדת הפנים העביר את החוק הזה הנה. אין צורך, לא דנים בקדושת השבת.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני השר, מה החלטתך — להסיר או להעביר לוועדה?

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):
להסיר מסדר-היום.

שר התחבורה מ' קצב:

אם חברי הכנסת פלדמן ומצא, שנתנו גיבוי להחלטות ולתנאים שקבעתי להפעלת קווי נסיעה בתחבורה ציבורית, מסתפקים בדברי התשובה — — —

היו"ר ד' תיכון:

זה לא מספיק — כי גם חברת הכנסת גווינסקי.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, זוהי בקשתי. אני אשמח אם גם חברת הכנסת תמר גווינסקי תקבל את דברי התשובה שלי ותסתפק בהם. בהם לא מעמיד את זה כתנאי.

אני רוצה להסביר את עצמי, חבר הכנסת מצא. אם שני חברי הכנסת שתמכו בהצעות בתקנות שהתקניתי ובהצעת החוק יסתפקו בדברי התשובה שלי, אני בהחלט אציע להסיר את הנושא מסדר-היום. אשמח, כמובן, אם גם יתר המציעים יסתפקו בדברי התשובה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת תמר גווינסקי, תסתכלי מסביבך, מימין ומשמאלך. הברירה היא להסיר או להסתפק בתשובת השר.

תמר גווינסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני לא מסתפקת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לעשות את זה בקיצור. חבר הכנסת פלדמן, אתה מסתפק? חבר הכנסת יהושע מצא, אתה מסתפק?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
כן.

יהושע מצא (הליכוד):

אני ביקשתי לפני כן לומר משפט. בוועדת הפנים הכרתי על הקמת ועדת משנה מצומצמת, שתלווה את הנושא של תחבורה ציבורית בשבת. אחרי שאמרת זאת, אני מסכים להצעת השר להסתפק בדברי התשובה.

תחילת הפעלת קווי הנסיעה בתחבורה הציבורית עד לאחר צאת השבת.

מי שפעל במשך השבת כולה, ימשיך לפעול כרגיל, ללא שום שינוי. מי שפעל בימי שבת ומועד משעות הצהריים, ימשיך לפעול כרגיל. רק אלה שגלשו אל תחום השבת ואמורים היו להתחיל לפעול רק לאחר צאת השבת, אלה נדרשו לדחות את היציאה שלהם, את התחלת הפעלת הקווים, עד לאחר צאת השבת.

וזה עוד לא הכול. אף שיש פה דבר שהוא בהחלט הגיוני ומתבקש, אנחנו אמרנו, למרות זאת יש מצבים יוצאים מן הכלל. אמרנו שגם הוראה זו של דחיית תחילת הפעולה של קווים מסוימים עד לאחר צאת השבת לא תחול על קווים המשרתים בתי-חולים, קווים המשרתים בתי-חולים וגלשו אל תחום השבת ימשיכו לפעול כרגיל, ללא שום שינוי. אמרנו שזה לא יחול על קווים המשרתים יישובי ספר. אמרנו שהכללים האלה לא יחולו על יישובים שתושביהם אינם יהודים. אמרנו שזה לא יחול על יישובים מרוחקים, ואמרנו שזה לא יחול גם על קווים המשרתים חיילים.

לכן, אינני מבין על מה הצעקה. אינני מבין על מה הזעקה. חבר הכנסת רן כהן, אני הייתי מצפה להקמת אותה צעקה על צמצום הסובסידיה לתחבורה הציבורית. זה היה צריך לגרום לך פרפורי בטן כלשהם וצמרמורת כלשהי, לא דחייה של חצי שעה או שעה בהתחלת הפעלת קווי הנסיעה. לא ראיתי אתכם משתוללים וזועקים על העלאת תעריפי הנסיעה; ואם יש מי שכאמת חדר לגורלם של החלשים, שם הוא היה צריך להרים את הרגל, לא כאן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הם הרימו את הרגל.

שר התחבורה מ' קצב:

על מה אתם התחייבתם? אני שמח ששום חבר כנסת מהמערך איננו פה, כי יש להם סיבה טובה שלא להיות נוכחים באולם המליאה כרגע. היו מפלגות לוויין, על מה אתם התחייבתם? אתם התחייבתם שבתחבורה ציבורית יתקדם על שמירת שבת באופן מוחלט מכניסת השבת, מליל שבת ועד מוצאי שבת. התחייבתם שזה יהיה בכל הקווים, ללא יוצא מן הכלל. התחייבתם שזה יהיה בכל המקומות, לרבות יישובים לא-יהודיים, ללא יוצא מן הכלל. זה כן היה צודק? בשביל זה הלך יאיר צבן לשחות כוס קפה אצל הרב פלדמן במשרדי פועלי אגודת ישראל. מפגש חברתי הוא קורא לזה.

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט ער לכך שכלל ששעון הקיץ יופעל, יותר ויותר קווים יתבקשו לדחות את תחילת הפעלתם עד לאחר צאת השבת, אבל הצעקה הגדולה שקמה פה איננה במקומה.

בשבת האחרונה, מתוך 450 קווים רק 90 קווים נחבקשו לדחות את תחילת ההפעלה שלהם, ועל כך אתם הולכים לארגן נסיעות והסעות בתחבורה ציבורית.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
נראה כמה זמן זה יחזיק מעמד.

שר התחבורה מ' קצב:

מי ייתן — ואני אומר זאת במצפון שקט ובהכרה מלאה — מי ייתן וכל אזרחי ישראל היו שומרי שבת, והיו שומרים על קדושת השבת. אינני חושב שיש לנו סיבה לדאגה. ההיפך מכך, מותר לנו, כיהודים, להיות גאים בכך, שאזרחי ישראל

שאתם אנוסים לעשותו, ולכן חבר הכנסת יהושע מצא מנסה לצחוק על כך — זה אנוס לאומי, לא נכון, לא הוגן. על כן, האוטובוסים שלנו שנוסעים הם אוטובוסים של מחאה, ובצדק.

יהושע מצא (הליכוד):
של הסתה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת יאיר לוי מציע להעביר לוועדה את ההצעה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אני יכול להציע להסיר את ההצעה?

היו"ר ד' תיכון:
אתה לא יכול להציע. השר הציע זאת. חבר הכנסת פורז, כרגיל בימים האחרונים, מאחר.

יהושע מצא (הליכוד):
חבר הכנסת פורז, אתה יכול לנסות לעשות זאת באמצעות בג"ץ. אתה אחד מ-61 הלוויינים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, ניתנה לי רשות הדיבור — וניטלה ממני עקב ההפרעות של חברי. אחזור לנושא.

אני רוצה לחזק את השר קצב על העבודה הנפלאה והיסודית.

היו"ר ד' תיכון:
מה אתה מציע?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מציע להמשיך לברך אותו בינתיים.

היו"ר ד' תיכון:
לא. אתה צריך להציע.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
השר קצב, אנא המשך כך, ובתפלתך — שמי ייתן וכל עם ישראל ישמרו את השבת, בוודאי נהיה קרובים יותר לביאת משיח צדקנו.

לעצם העניין, אדוני היושב-ראש, אני לא חפץ בריב בין ימין לשמאל. מי רצה לתת יותר או מי נתן יותר, זו לא שאלה — אם לתת. קדושת השבת לא צריך לתת, קדושת השבת היא שנותנת לנו. ומי שישמור על השבת, השבת תשמור עליו עוד יותר. לכן, אין צורך להתווכח בין ימין לבין שמאל. ותאמינו לי, אני יושב בצד וצוחק מפני שאני יודע טוב מאוד, שכדי לשמור על רסן השלטון, כל אחד, גם בימין וגם בשמאל, יהיה מוכן לתת הרבה יותר, וגם ייתן הרבה יותר. לכן לא זה העניין.

השאלה היא יסודית, אדוני היושב-ראש: האם אותם אוטובוסים שנוסעים בעצם יום השבת שלנו, האם הם לא פורעי חוק? את זה צריך לברר.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא אמרתי שזה בסדר, אבל קודם כול יש לפנינו תופעה חדשה, כבוד השר, ויכול להיות שגם השר רוני מילוא יצטרך לחבור אתך יחדיו, לבדוק את הנושא ולראות אם הם לא פורעי חוק, האוטובוסים האלה, או יסתכר לנו בעצם, שלא רק שהמסיתים והמדיחים האלה מסיתים נגד שמירת החוק במדינת

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש להעביר לוועדה את ההצעה של חבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני ביקשתי להסיר.

היו"ר ד' תיכון:
השר הציע להסיר, לכן הבקשה להסיר איננה עומדת. אני מבקש לעשות את הכול דרך המזכיר. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש לפנות קודם כול לחבר הכנסת פלדמן. אדוני חבר הכנסת פלדמן, לאחר ששמעתי וקראתי את דבריו מאתמול, אני אומר לך כבן של אמא שלי, כבעל לאשתי וכאב לשלוש בנות, שאני פשוט חרד. הדברים מעוררים זעם, לחלחלה וחרדה. אינני מבין מדוע אתה מנסה בעקשנות להתחרות בקיצוניות שבין סעודיה לאייטולה חומייני. עוזב את העניין הזה. אנחנו חיים בסוף המאה ה-20, נושעים, לפחות כלפי הדמוקרטיה וזכויות כמו גברים.

לגוף העניין, אני מבקש לפנות לחבר הכנסת יהושע מצא ולהסביר למה צריך להעביר את הצעת חבר הכנסת יאיר צבן לוועדה. חבר הכנסת מצא, אתמול התקוטטנו, והיום אין טעם באמת, התיישרנו, לחצנו ידיים, בוא נגמור את העניין בחברות טובה, או בהגינות. חברות זה פשוט כבר לא-נח.

עברתי על ההסכם הכספי שבין שמעון פרס לבין החרדים. ראשית, לא ידענו עליו מאומה, ולכן אינך יכול לחייב אותנו באחריות לכך. שנית, אני אומר לך במלוא האחריות, שאין בו אפילו רבע מן הסכומים שהיום מוזרמים בין הליכוד לחרדים, שלא לרבר על הדרישות החדשות שלהם היום, לאחר שהם קיבלו 100 מיליון. אבל לא זאת הנקודה העיקרית. אני מנסה לטפל בכך באופן הענייני ביותר שרק ניתן.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לי דקה אחת. זה לא הוגן להפריע לי. אני רוצה לומר לך, שעברתי על כל ההסכם מאמש עוד הפעם. שום דבר בנושאים של החקיקה איננו תואם את מה שאתם אומרים. ואני לא צריך להגן על שמעון פרס, הוא לא המנהיג שלי. אבל משפט אחד כן אקרא כדי להעמיד דברים על דיוקם. נאמר בהסכם בין החרדים לשמעון פרס, והם חתומים עליו כולם: בתחבורה הציבורית יוקף על שמירת השבת באופן מוחלט מכניסת השבת ועד צאתה, לפי הזמנים של הרבנות הראשית, בכל הקווים והמקומות בהם לא קיימה תחבורה ציבורית עד לתאריך 1 בינואר 1990 באופן שוטף ורצוף.

יהושע מצא (הליכוד):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת יהושע מצא, זה לא הוגן. תן לי לומר את דברי. המשפט שציטטתי מפרך את מה שאתה אומר. זה מתקן באופן קיצוני את מה שאמר השר. כל שינוי בתחבורה הציבורית היה אמור להיות רק בקווים שבהם זה היה עד לפני ההסכם, ולאחר מכן כל הקווים היו נשמרים. ועל זה אנחנו גם לא חתומים.

לכן אני אומר לך, שהדבר שאתם עשיתם היום על-פי חוק,

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את מסכימה להעביר את הצעתך לוועדה?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כן.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצבעה על שתי הצעות — של חבר הכנסת יאיר צבן ושל חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. מי כעת העברת שתי ההצעות הללו לדיון בוועדת הפנים? נא להצביע.

ה צ ב ע

כעת ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — מיעוט
כעת ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר־היום — רוב
נמנעים —

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת י' צבן ות' גוז'נסקי בסדר־היום נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

שתי ההצעות לא עוברות לדיון בוועדת הפנים.

סדר־היום שלנו מוצה. רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים ביום שני בשעה 16:00. הישיבה הזאת נעולה. סוף שבוע טוב לכולם. תודה רבה.

ישראל, אלא הם גם פורעי חוק על־ידי הפעלת האוטובוסים. זה דבר חמור שבעתיים.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אתה מדבר על פורעי חוק — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מציין שפורעי החוק אלה האוטובוסים שנוסעים. אומנם שלוחו של אדם כמותו, אבל לא לצורך הנושא הזה. זה מה שצריך לבדוק, לדעתי, ואנחנו בכלל מסיחים את דעתנו מהנושא.

לעצם העניין, תעשו טובה, אתם, ידידי שמארגנים את האוטובוסים האלה, אינני יודע מאילו כספים אתם מממנים זאת, אבל דבר אחד ברור לחלוטין: תנו לחיילים המסכנים האלה, ששומרים עלינו בגבולות, שינוחו עוד שתיים כיום השבת הקדושה הזו. עזבו אותם לנפשם. שמעתי במוצאי שבת שמראיינים זקנה, שהוציאו אותה בכוח כדי שתתראיין ותאמר, שהיא רצתה לנסוע מוקדם יותר. לשם מה דרושים הדברים האלה? האם מפני שבחור רוצה לנסוע מבאר־שבע לבלות כיום השבת בתל־אביב, חבר הכנסת רן כהן שוכר לו אוטובוס שלם? שומו שמים. מי צריך את זה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר לוי, סיימת?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה): תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הכנתי שאתה מציע להעביר את הנושא לוועדה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:47.

נספחות

ישיבות שנ"ח — ש"ס

א. הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שינוי סייגים להשתתפות במכרז של עיתונים

וטלוויזיה בכבלים), התשנ"ב — 1991

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן — 1990¹ (להלן החוק העיקרי) —

 - (1) בהגדרת "אמצעי שליטה", במקום פסקה (2) שבה יבוא:
 - (2) "הזכות למנות מנהל כללי או דירקטורים, ובתאגיד שאינו חברה — בעלי תפקידים דומים";
 - (2) אחרי הגדרת "יחידת שידור" יבוא:

"יכולת לכוון פעילותו של תאגיד", לרבות יכולת כאמור הנובעת מהזכות לדעה מכרעת או מהזכות למנוע קבלת החלטות בתאגיד".
2. תיקון

בסעיף 36 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) המועצה לא תיתן הסכמתה להעברת אמצעי שליטה בתאגיד שהוא בעל זיכיון או להעברת זכות אחת, אם כתוצאה מההעברה יתקיימו בבעל הזיכיון הסייגים הקבועים בסעיף 41(ב)".
3. תיקון סעיף 41

בסעיף 41 לחוק העיקרי —

 - (1) במקום סעיף קטן (ב)(6) יבוא:
 - (6) "הוא תאגיד שהוא עיתון יומי או עיתון אחר לרבות ירחון או מוציא לאור של אלה (בסעיף זה — עיתון), או בעל זיכיון לטלוויזיה בכבלים או הוא יחיד או תאגיד המחזיק, במישרין או בעקיפין, בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מסוג מסוים של אמצעי שליטה בעיתון או בבעל זיכיון לטלוויזיה בכבלים או ביכולת לכוון את פעילותו בדרך אחרת והוא מחזיק, במישרין או בעקיפין, באחת מאלה:
 - (א) בזכות להשתתף בארבעים ותשעה אחוזים או יותר מרווחי תאגיד המבקש להשתתף במכרז או בזכות עדיפה לדיבידנד כאמור;

¹ ס"ח התש"ן, עמ' 59.

דברי הסבר

סעיף 41(ב) לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו מונה את הסייגים להשתתפות במכרז לקבלת רשיון לשידורים ומגביל את מי שהוא בעל שליטה בעיתון יומי או בטלוויזיה בכבלים מלהשתתף במכרז.

הצעת החוק אושרה על-ידי מליאת הכנסת בקריאה ראשונה. אין כל הצדקה להפלות בזכות להשתתף במכרזי הערוץ השני בין תאגידים שהם עיתון או בעלי שליטה בעיתון לבין תאגידים שהם בעלי זיכיון או בעלי שליטה בבעלי זיכיון של טלוויזיה בכבלים, ומוצע להשוות בין אלו.

הממשלה הגישה לכנסת הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 2) ביום 17 ביולי 1991, ובו מוצע בין היתר לשנות את הסייגים להשתתפותו של עיתון או תאגיד שהוא בעל עיתון, במטרה להקל בתנאי הסף להשתתפותם של אלה במכרז לקבלת זיכיון של שידורים.

ב. הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ב — 1991

1. הארכת תוקף

"(א) שר המשפטים, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי, בצו כללי או מסויג, לקבוע הוראות בדבר הפעלת סמכויות בישראל, לרבות סמכויות חקירה וחיפוש, לצורך הטלתו של מס כאזור, ובדבר גבייתו בישראל של מס שהוטל כאמור, וכן בדבר אכיפתן בישראל של החלטות סופיות של רשות מוסמכת באזור בדבר חבות במס."

תוקפן של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז — 1967¹ (להלן — התקנות), בנוסחן המתוקן לפי חוק זה, מוארך עד יום י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993).

2. תיקון התקנות

בתקנה 7 לתקנות, במקום תקנת משנה (א) יבוא:

¹ ס"ח התשכ"ז, עמ' 36; התש"ן, עמ' 32.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

הסעיף יימחק.

לסעיף 1

אם תתקבל הסתייגות זו יוכנסו התיקונים הבאים בשם החוק ובסעיף 1:

(הסעיף יוצבע אחרי ההצבעה על הסתייגויות לסעיף 2)

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

1. בשם החוק, במקום "לתיקון ולהארכת" יבוא "להארכת".

במקום "י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993)" יבוא: "כ"ט בסיוון התשנ"ב (30 ביוני 1992)".

לסעיף 2

2. בסעיף 1 המלים "בנוסחן המתוקן לפי חוק זה" — יימחקו.

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

ג. הצעת חוק לתיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון קיץ), התשנ"ב — 1991

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 2

לצורכי החוק ולמטרות אחרות בישראל באופן שיקדים את הזמן שלפי שעון גריניץ' בשלוש שעות.

במקום סעיף 2 (1) לפקודה לקביעת הזמן, יבוא:

(ב) המועדים ייקבעו מדי פעם בפעם לתקופה של לפחות שלוש שנים מראש.

"(1) (א) במשך 150 יום לפחות בכל שנה, במועדים שיקבע השר, בתיאום עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, יקדם השעון

דברי הסבר

מוצע בזאת לעגן בחוק את החובה להפעיל שעון קיץ בכל שנה ושנה למשך 150 יום לפחות. גם ארצות-הברית ומדינות אירופה מפעילות שעון קיץ מדי שנה בשנה.

שעון הקיץ המונהג בישראל זה שנים מספר מביא לחיסכון ניכר באנרגיה, בהיקף של עשרות מיליוני שקלים, באפשרו שעות רבות יותר של פעילות באור-יום, ובזמן הקיץ בשעות הקרירות באופן יחסי, לצורכי תעופה ולצרכים אחרים.

מועדי שעון הקיץ ייקבעו על-ידי שר הפנים, בתיאום עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. כדי להגביר את הוודאות ולאפשר תכנון נאות, מוצע בזאת שהקביעה תיעשה לתקופה של שלוש שנים מראש לפחות.

הניסיון מלמד, כי שעון הקיץ גם מוסיף לרווחת הציבור ולנוחותו.

ד. הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — רכב מנועי), התש"ן — 1990

(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)

1. תיקון סעיף 9(ג)

ומעלה לפני מועד הגשת התביעה לגמלה, ושתפוסת גלילי המנוע שלו אינה עולה על 1,300 סמ"ק.

בסעיף 9(ג) לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א — 1980,¹ בסופו יבוא: "ולמעט רכב מנועי ששנת ייצורו 5 שנים

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

דברי הסבר

אינה צודקת ופוגעת בעיקר באלמנות, במיוחד כשהרכב משמש לעבודה, או כשיש ילדים או חולים במשפחה וכד'.

מוצע לבן לקבוע, כי רכב קטן, ששנת ייצורו קודמת בחמש שנים ומעלה ליום הגשת התביעה — לא ייחשב נכס לעניין החוק.

לפי סעיף 9 לחוק הבטחת הכנסה והתקנות שהותקנו לפיו, נחשב רכב מנועי ל"נכס", שמופקת ממנו הכנסה בסכום הגמלה להבטחת הכנסה. לפיכך, אדם שיש לו רכב כלשהו אינו זכאי להבטחת הכנסה, למעט מקרים חריגים שנקבעו בתקנות. התברר שבמקרים רבים הוראה זו גורמת עוול לאנשים.

ה. הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון — עבירה חוזרת), התשנ"ב — 1991

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

1. תיקון סעיף 117

קטן (ב), או פי שלושה מסכום המס שמחשולמו התחמק או התכוון להתחמק, או מטובת ההנאה שהשיג או שנחכוון להשיג, הכול לפי הסכום הגדול.

2. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום _____

בסעיף 117(ג) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו — 1975,¹ בסיפא, במקום "רשאי בית-המשפט, נוסף על כל עונש אחר, לאסור עליו להמשיך בעיסוקו תקופה שיקבע", יבוא "דינו — מאסר שש שנים או פי שניים מהקנס שלפי סעיף

¹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 52.

דברי הסבר

אכן, חומרה מיוחדת טמונה בהרשעה חוזרת, בתוך שלוש שנים, בעבירה מן העבירות המנויות בסעיף 117(ב), שהן החמורות בעבירות מע"מ. ברם, הביטוי ההולם חומרה זו אינו בשלילת חופש העיסוק של עובר העבירה, כי אם בהארכת תקופת המאסר הקבועה בסעיף האמור.

לפיכך, מוצע לבטל את העונש המאפשר שלילת המשך העיסוק, ולהכפיל את תקופת המאסר והקנס, אשר ניתן לגזור על הרשעה חוזרת כאמור לעיל.

לפי סעיף 117(ג) לחוק מס ערך מוסף, "הורשע אדם בעבירה לפי סעיף קטן (ב) בתוך שלוש שנים לאחר שנדון על עבירה כאמור, רשאי בית-המשפט, נוסף על כל עונש אחר, לאסור עליו להמשיך בעיסוקו תקופה שיקבע".

הטלת איסור על אדם להמשיך בעיסוקו מהווה שלילת זכות יסוד של הפרט. סוג זה של ענישה אינו הולם עבירות מס, חמורות ככל שתהיינה, ואכן, להוראה עונשית זו אין מקבילה בחוקי מס אחרים ובענישה הפיסקלית בכלל.

ו. הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות, התשנ"א — 1991

(הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו)

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

בחוק זה —

(2) בתקופה כלשהי, בין לפני ובין אחרי קום המדינה נעצר בארץ אויב בשל פעילותו הציונית, או בגלל האיבה שבין אותה ארץ אויב לבין ישראל, והיה במעצר (להלן — המעצר) תקופה של שישה חודשים לפחות, או היה במעצר תקופה קצרה משישה חודשים, אך הוא לוקה בנכות של 10% לפחות;

"אסירי ציון" — מי שחוק השבות, התשי"ז — 1950 (להלן — חוק השבות), חל עליו, והוא אזרח ותושב ישראל והרשות הכירה בו כאסיר ציון מחמת שראתה שהתקיים בו אחד מאלה:

(3) בתקופה שאחרי קום המדינה הוגלה בארץ אויב בשל פעילותו הציונית או בגלל האיבה שבין אותה ארץ אויב לבין ישראל (להלן — ההגליה), והיה בגלות שישה חודשים לפחות, או, היה בגלות

(1) בתקופה כלשהי, בין לפני ובין אחרי קום המדינה, נאסר בארץ המארצות שבהן אסורה פעילות ציונית, ומאסרו היה עקב פעילות ציונית או באשמת פעילות ציונית (להלן — המאסר);

(2) אלמן כהגדרתו בסעיף 74(ב) (2) לחוק הביטוח או ילד של אלמן;

(3) בן זוג של אסיר ציון במאסר שנתקיימו בו התנאים לגבי אלמן או אלמנה לפי חוק זה, לפי העניין, כל עוד הוא בן זוגו.

"פטורים, הנחות והטבות" — כל הפטורים, ההטבות או הנחות, מכל סוג שהוא, הניתנים או שיינתנו לנכי מלחמה בנאצים על-פי כל חוק;

"השר" — שר האוצר.

פרק ב': הרשות

2. הרשות

(א) השר ימנה רשות בת חמישה חברים, שבסמכותה יהיה על-פי בקשה שהוגשה לה, להכיר באדם כאסיר ציון, או כמי שבעת פטירתו היה אסיר ציון או הרוג מלכות; הודעה על הרכב הרשות ומענה תפורסם ברשומות.

(ב) הרשות תיתן תעודה המעידה על כל הכרה כאמור בסעיף קטן (א), בנוסח ובצורה שייקבעו בתקנות;

(ג) בעל תעודת הכרה כאמור בסעיף קטן (ב), זכאי לקבלת עיטור שיאושר בידי ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים;

(ד) הרשות תקים טקס להענקת העיטורים לזכאים להם;

(ה) הרשות תקבע את סדרי עבודתה במידה שלא יקבעו בתקנות.

3. ועדת ערר

(א) הוראה עצמו נפגע מהחלטת הרשות, רשאי לערור על כך בפני ועדה שימנה השר, הודעה על הרכב ועדת הערר ומענה תפורסם ברשומות.

(ב) ליושב-ראש ועדת הערר ימונה מי שכשיר להתמנות כשופט בית-משפט מחוזי.

(ג) ישיבות ועדת ערר תתקיימנה על-פי הצורך במועדים שיקבע יושב-ראש הוועדה, וההזמנות למשתתפים תישלחנה לפחות שבועיים לפני מועד הישיבה.

(ד) בכל ישיבה של הוועדה יהיו נוכחים יושב-ראש הוועדה, וכן נציג של ארגון אסירי ציון של ארץ מוצאו של אסיר ציון, שעניינו נדון באותה ישיבה.

(ה) בכפיפות לאמור בסעיף קטן ד', תהא הישיבה חוקית אם נוכחו בה היושב-ראש ושלושה חברים נוספים.

(1) השר יפרסם רשימה של פעילי ונציגי אסירי ציון מכל הארצות, שהמליצו עליהם הארגונים של אסירי ציון הרשומים כעמותות על-פי חוק, וכן הכלול הרשימה אנשי ציבור אחרים הבקאים בתנאי המאסר באזורים שונים ובארצות שונות, או בנושאים מקצועיים הקשורים בתגמולים.

חקופה קצרה משישה חודשים אך הוא לוקה בנכות של 10% לפחות;

"אסיר ציון במאסר" — מי שחוק השבות היה חל עליו אילו עלה לישראל, ובעת הגשת בקשה לפי חוק זה הוא נמצא כמעצר לא פחות משישה חודשים, או מי שעקבותיו נעלמו בארץ אויב, והיעלמותו היא בשל יהדותו או זיקתו לישראל או בגלל יחסי האיבה השוררים בין אותה ארץ לבין ישראל, ובני משפחתו הם אזרחי ישראל ותושביה, והרשות הכירה בו כאסיר ציון;

"אסיר ציון שנפטר במאסר או כמעצר או כהגליה" — מי שחוק השבות היה חל עליו אילו עלה לישראל, והוא נפטר במאסר, כמעצר או כהגליה, ובני משפחתו הם אזרחי ישראל ותושביה, והרשות הכירה בו כאסיר ציון;

"הרוג מלכות" — מי שחוק השבות היה חל עליו אילו עלה לישראל, אולם אחרי הקמת המדינה הוא הוצא להורג, עונה למות או הומת בארץ אויב בידי שלטונות אותה ארץ או בידי יחידת כוחות צבאיים או צבאיים למחצה או בלתי סדירים של ארץ אויב או של ארגון עוין לישראל, והכול בשל פעילותו הציונית, בשל יהדותו או זיקתו לישראל או בגלל יחסי האיבה ששררו בין אותה ארץ לבין ישראל, או אחרי הקמת המדינה הוא הוצא להורג, עונה למות או הומת שלא בארץ אויב בשל פעילותו הציונית, ובני משפחתו הם אזרחי ישראל, ותושביה והרשות הכירה בו כהרוג מלכות;

"הרשות" — הרשות שמונתה לפי פרק ב';

"נכות" — איבוד הכושר לפעולה רגילה, בין גופנית, בין שכלית ובין נפשית, או צמצום של כושר זה כתוצאה מחבלה, מחלה או מהחמרת המחלה או החבלה שאירעו לאסיר ציון בתקופת מאסרו, מעצרו או הגלייתו;

"נכה" — אסיר ציון שנקבעה לו דרגת נכות לפי חוק זה;

"חוק הביטוח" — חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968

"השכר הקובע" — סכום השווה ל-86% והמשכורת הממוצעת במשק;

"מחוסר פרנסה" — מי שאין לו כל הכנסה, או שהכנסתו אינה עולה על סכום קצבת הזיקנה המשתלמת לפי סעיף 11(א) לחוק הביטוח הלאומי כשאין לו תלויים, או שהכנסתו אינה עולה על סכום קצבת הזיקנה המשתלמת לפי סעיף 11(א) לחוק הביטוח למבוטח שיש לו תלוי אחר, כשיש לו תלויים;

"תלויים" — כהגדרתם בסעיף 17 לחוק הביטוח;

"נצרך" — מי שאינו מסוגל להשתכר למחייתו מחמת מחלה, ליקוי גופני, שכלי או נפשי, ואין סיכוי נראה לעין שאפשר יהיה לשקמו, והוא אינו מוחזק במוסד ציבורי בנסיבות ובתנאים האמורים בסעיף 11(ד);

"בן משפחה" — כל אחד מאלה:

(1) בן זוג, ילד, הורה, או אח כמשמעותם בסעיף 1 לחוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"א—1950 (להלן — חוק משפחות החיילים);

4. הגשת ערר

תביעה בגין החמרה או הרעת מצב בריאותו, ויחולו עליו הוראות סעיף 8(ב) ו-8(ג).

(ב) ועדת רופאים תכרוך את התביעה בדבר החמרה או הרעה במצב בריאותו של הנכה, בשל המחלות או הפגמויות הכלולות בכתב התביעה בלבד.

(ג) ועדת הרופאים תקבע, על-פי שיקוליה הרפואיים, אם להגדיל את אחוז הנכות של התובע, או לדחות את תביעת הנכה לצמיתות, ללא שינויים בשיעור דרגת הנכות.

(ד) מסקנות הוועדות הרפואיות והחלטותיהן, יירשמו בדוח הרפואי במקום המיועד לכך, ויאושרו בחתימת יד הרופא או בחתימת ידם של הרופאים המחליטים, לפי העניין.

10. קביעת חוסר פרנסה ונזכרות

(א) הקביעה אם אסיר ציון הוא מחוסר פרנסה או נצרך תיעשה בידי המוסד.

(ב) לעניין הזכאות לתגמול, ייקבע גובה הכנסתו של זכאי על-פי הצהרתו בכתב ועל-פי כל מידע אחר הנמצא ברשותו של המוסד או שיגיע אליו לאחר הגשת התביעה; לצורך זה יהא המוסד רשאי לבדוק ממזן לזמן את גובה הכנסותיו של הזכאי.

(ג) לעניין קביעת הכנסתו של זכאי לפי סעיף קטן (ב), לא תובא בחשבון הכנסה שמקורה בתגמול המשתלם לפי חוק זה, וכן לא תיחשב הכנסה זו כהכנסה לעניין הזכאות של אסיר ציון לצורך קביעת חוסר פרנסה ונזכרות.

(ד) המבקש או המקבל תגמול על-פי חוק זה, חייב להמציא למוסד כל מידע או מסמך המעיד על הכנסתו, אשר יש בו כדי להשפיע על גובה התגמול המשתלם לו על-פי חוק זה.

פרק ד': תגמולים

11. התניית תשלום תגמולים

התקיימו באדם כל תנאי הזכאות לתגמול לפי חוק זה (להלן — הזכאי לתגמול) ישולם לו, לפי בקשתו, תגמול כאמור להלן כל עוד הוא תושב או אזרח ישראל:

(א) היה הזכאי לתגמול אזרח ותושב ישראל ביום כ"ח באדר ב', התשל"ג (1 באפריל 1973) והגיש את הבקשה לתגמול על-פי ההסכם כאמור בסעיף 26(א) עד ליום ל' בכסליו התשל"ו (4 בדצמבר 1975), ישולם לו התגמול מיום כ"ח באדר ב' התשל"ג (1 באפריל 1973).

(ב) עלה הזכאי לתגמול לישראל אחרי כ"ח באדר ב' התשל"ג (1 באפריל 1973), ישולם לו התגמול מחודש עלייתו לישראל, אך לא מתאריך מוקדם יותר מאשר 12 חודשים שקדמו לחודש הגשת הבקשה על ידו.

(ג) לא הגיש הזכאי לתגמול בקשה לתגמול, ישולם לו התגמול מהיום הראשון לחודש שבו הוגשה הבקשה לתגמול.

(ד) על אף האמור בסעיף זה, רשאית ועדת הערר מטעמים מיוחדים לאשר תשלום תגמול מתאריך

(א) הרואה עצמו נפגע מהחלטות הרשות, רשאי לערור עליה בפני ועדת הערר בתוך שלושה חודשים מיום שנמסרה לו החלטת הרשות.

(ב) ועדת הערר רשאית להחליט כל החלטה שהיתה הרשות רשאית להחליט, ותהייה כל הסמכויות הניתנות כשינויים המתחייבים מהיותה ועדת ערר.

פרק ג': בקשה לתגמול

5. בקשה לתגמול

(א) בקשה לתגמול תהיה בטופס שיקבע השר בתקנות.

(ב) הטופס יכלול, בין היתר, את תיאור המחלות, הפגמויות והחבלות שאירעו למגיש הבקשה (להלן — המבקש, וכן את הנסיבות והסיבות לתפיסתו או למעצרו).

(ג) הרשות רשאית לדרוש ולקבל את כל המסמכים הדרושים להוכחת הזכאות והתאמת הפרטים הניתנים לאימות.

(ד) לא המציא המבקש את הפרטים הדרושים, רשאית הרשות לדחות או לעכב את הטיפול בבקשה על-פי שיקול דעתה.

(ה) הוכרה בקשת המבקש לפי סעיף 2, תעביר הרשות את הבקשה על כל מסמכיה למשרד הבריאות או לוועדה רפואית שליד משרד האוצר, כפי שייקבעו (להלן — המוסד).

6. ועדת רופאים

השר ימנה רופא או ועדת רופאים (להלן — ועדת רופאים) לצורך חוק זה, מתוך רשימת רופאים שהגיש לו המוסד; הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

7. ועדת רופאים לעררים

השר ימנה ועדת רופאים לעררים (להלן — ועדת רופאים לעררים) לצורך חוק זה, מתוך רשימת רופאים שהגיש לו המוסד; הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

8. קביעת דרגת נכות

(א) דרגת נכות של אסיר ציון תיקבע בידי ועדת רופאים.

(ב) ועדת הרופאים תקבע דרגת נכות רק בגין מחלה, פגימה או חבלה, וכן בשל החמרתן של פגימות מכל סוג שהצהיר עליהן אסיר ציון בטופס הבקשה.

(ג) הרואה עצמו נפגע מהחלטת ועדת רופאים רשאי לערור עליה בפני ועדת הרופאים לעררים בתוך שלושה חודשים מיום שנמסרה לו החלטת ועדת הרופאים.

9. תביעת החמרה של נכה

(א) נכה בדרגת נכות לצמיתות, שדרגת נכותו נקבעה על-פי הסכם בדבר גמלאות לאסירי ציון ובני משפחות הרוגי מלכות בין הסוכנות היהודית לארץ-ישראל לבין המוסד לביטוח לאומי, או שנקבעה על-פי הוראת חוק זה, יהיה רשאי להגיש

לרכות תמיכה לקיומו, שאיננה זמנית בלבד, אינה עולה על סכום השווה לתגמול העיקרי המשולם לנכה שדרגת נכותו 60%, ישולם לו, נוסף על התגמול העיקרי, תגמול נוסף כמפורט להלן:

התגמול הנוסף יהיה בשיעור התגמול העיקרי של נכה שדרגת נכותו היא	דרגת הנכות
60%	מ-50% עד 59%
70%	מ-60% עד 69%
80%	מ-70% עד 79%
90%	מ-80% עד 89%
100%	מ-90% עד 100%

(ב) עלתה הכנסתו של הנצרך כאמור בסעיף קטן (א), על התגמול העיקרי המשולם לנכה שדרגת נכותו הינה 50%, ישולם לו התגמול הנוסף לפי סעיף זה בניכוי הסכום שבו עלתה ההכנסה על התגמול העיקרי כאמור.

(ג) הזכאי בחודש פלוני לקצבת זיקנה לפי חוק הביטוח לפי ההסכם שבסעיף 200 לחוק הביטוח, ינוכה מהתגמול הנוסף המשתלם לו לאותו חודש לפי סעיף זה סכום השווה לקצבת זיקנה.

16. תגמול לנצרך שדרגת נכותו מ-10% עד 49%

נכה שדרגת נכותו מ-10% עד 49% והוא נצרך, ישולם לו תגמול לפי הכללים שבסעיף 13.

17. תגמול לבן משפחה של הרוג מלכות, ואסיר ציון שנפטר במאסר או במעצר או בהגליה

בן משפחה של הרוג מלכות ושל אסיר ציון שנפטר במאסר, במעצר או בהגליה וכן אסיר ציון שנעלמו עקבותיו, יהיו זכאים לתגמולים בשיעורים ובתנאים שנקבעו בחוק משפחות החיילים.

18. תגמול לאלמנת אסיר ציון

נפטר אסיר ציון לפני יום כ"ח באדר ב' התשל"ג (1) כאפריל 1973), ואלמנתו אינה זכאית לקצבת שאירים על-פי חוק הביטוח, תהיה זכאית לקצבה בשיעור קצבת שאירים כאמור בחוק הביטוח מהיום האמור, ועל קצבה זו יחולו הוראות חוק הביטוח.

19. תגמול לבן משפחת אסיר ציון במאסר

(א) בני משפחה של אסיר ציון במאסר יהיו זכאים לתגמול כמפורט להלן כל עוד הוא נמצא במאסר, ועד תום 12 חודשים מיום שחרורו, והתגמול המגיע לבני המשפחה ישולם לבן הזוג כל עוד הוא בן זוג, ובאין בן זוג — לילד, ובאין אלה — להורה:

(1) אם אין להם הכנסה או שהכנסתם אינה עולה על הסכומים הנקובים לגבי מחוסר פרנסה, ישולם תגמול השווה לסכום כאמור בסעיף 13(א)(1);

(2) אם הכנסתם עולה על הסכומים שבפסקה (1), ישולם התגמול לפי פסקה (1), בניכוי ההכנסה העודפת כאמור בסעיף 16(ב) לחוק 2 לחוק הביטוח;

שאינו קודם לכ"ח באדר ב' התשל"ג (1) כאפריל 1973).

12. סייגים לתשלום התגמול

(א) בשום מקרה לא ישולמו תגמולים לזכאי לתגמול לפי חוק זה לתקופה שקדמה ליום כ"ח באדר ב' התשל"ג (1) באפריל 1973).

(ב) פקעה הזכאות לפי חוק זה, ישולם התגמול עד סוף החודש שבו פקעה הזכאות; חל שינוי הגורם להקטנה או להגדלה של התגמול שלא ב-1 לחודש, יוקטן או יוגדל התגמול, לפי העניין, מה-1 לחודש הבא לאחר החודש שבו חל השינוי; ההקטנה האמורה בסעיף קטן זה חלה אך ורק לגבי השינויים בגורמים שבגינם נוצרה זכאות לתגמול חוסר פרנסה או לתגמול נצרכות לאסיר ציון לפי חוק זה.

(ג) יצא זכאי מישראל לתקופה העולה על שישה חודשים, לא יהא זכאי לתגמול בעד תקופת שהותו מחוץ לישראל מעבר לתקופת ששת החודשים האמורים, וזולת אם יצא מישראל בשליחות ממלכתית, ציבורית, או לצורכי קבלת טיפול רפואי שאושר לו לפי כללים שייקבעו בידי השר.

(ד) היה אסיר ציון זכאי לתגמול ואין בו תלויים, והוא מוחזק על חשבון המדינה, הסוכנות היהודית לארץ-ישראל או רשות מקומית במוסד לנכים או לקשישים או במוסד אחר כיוצא באלה, יוקטן התגמול שהוא זכאי לו לפי חוק זה ב-70% החל מהחודש הרביעי להחזקתו במוסד, וכל עוד הוא מוחזק בו.

13. תגמול לנכה

נכה שדרגת נכותו 10% ומעלה ישולם לו, כל עוד הוא נכה כאמור תגמול חודשי בשיעור של אחוז אחד מהשכר הקובע לכל אחוז שכדרגת נכותו (להלן — התגמול העיקרי).

14. תגמול לנכה מחוסר פרנסה

(א) נכה כאמור בסעיף 12 מחוסר פרנסה ישולם לו, כל עוד הוא מחוסר פרנסה, במקום התגמול העיקרי, תגמול למחוסר פרנסה בשיעור השווה לסכום המתקבל מצירופם של שני סכומים אלה:

(1) סכום השווה לקצבת זיקנה ושאירים כמשמעותה בחוק הביטוח ובתוספת ההטבות המשתלמות למקבלי זיקנה ושאירים מכוח הסכם לפי סעיף 200 לחוק הביטוח.

(2) סכום השווה למחצית התגמול העיקרי.

(ב) עלתה הכנסתו של נכה כאמור בסעיף 12 סכום התגמול המשתלם למחוסר פרנסה (להלן — ההכנסה העודפת), ישולם לו תגמול כאמור בסעיף קטן (א), בניכוי ההכנסה העודפת, הניכוי כאמור ייעשה לפי הכללים שנקבעו בהסכם האמור בסעיף קטן (א) (1) לגבי ניכוי ההכנסה העודפת.

15. גמול לנכה נצרך שדרגת נכותו 50% ומעלה
(א) נכה נצרך שדרגת נכותו 50% ומעלה והכנסתו,

המגיע לו על-פי חוק זה באותה תקופה, כל הסכומים שניתנו לו כסיוע מיום תחילת זכאותו על-פי חוק זה, אך לא ינוכה סכום העולה על סכום התגמול המגיע לו על-פי חוק זה בעד התקופה שבה קיבל סיוע כספי.

24. טיפול ושיקום רפואי ומקצועי

שר האוצר יתקין תקנות שבהן יקבע כללים בדבר טיפול רפואי, ובלבד שיקלוכל בהן תשלום לשבוע ימי החלמה או הבראה לשנה לכל נכה הזכאי לתגמול חודשי; נכה זכאי הנזקק להחלמה להבראה מעבר לתשלום כאמור ינתן הסכום הנדרש מראש אם הוכח לו, להנחת דעתו, על-פי המלצות רפואיות כי הדבר אכן דרוש; בתקנות כאמור יקבע השר גם כללים לשיקום מקצועי לזכאים הזקוקים לכך.

25. תקציב

אוצר המדינה יקציב את כל הכספים הדרושים לו כדי לבצע את תשלום התגמולים לפי חוק זה, לרבות ביצוע הכללים לפי סעיף 23, ואת ההוצאות הכרוכות בביצוע והפעלה הכרוכים בכך.

פרק ה': הוראות מעבר

26. הוראות מעבר

(א) זכות שקוצרה לאדם על-פי ההסכם בדבר גמלאות לאסירי ציון לסוגיהם ומשפחות הרוגי מלכות, שבין הנהלת הסוכנות היהודית לארץ-ישראל לבין המוסד לביטוח לאומי, אשר פורסם בילקוט הפרסומים 2151, התשל"ו עמ' 121 (להלן — ההסכם), רואים אותה זכות כאילו נוצרה לפי חוק זה, החל מיום תחילתו וכשינויים שנקבעו בו.

(ב) הרשויות שהוקמו ומונו על-פי ההסכם רואים אותם כאילו הוקמו ומונו על-פי חוק זה, כל עוד לא הוקמו ומונו רשויות אחרות על-פי חוק זה.

(ג) בקשה שהוגשה על פי ההסכם, רואים אותה כאילו הוגשה על פי חוק זה.

(ד) למרות האמור בסעיף 8(ב), אסיר ציון שהגיש בקשה לפני תחילת חוק זה, על-פי ההסכם, רשאי להשלים את בקשתו בתוך שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה, וועדת הרופאים תקבע את דרגת נכותו על-פי ההשלמות שבבקשתו.

פרק ו': ביצוע החוק

27. הביצוע

שר האוצר ממונה על ביצועו של חוק זה, והיה רשאי להקצין תקנות לביצועו; תקנות כאמור טעונות אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

28. תחילה

תחילתו של חוק זה היא ביום _____

דברי הסבר

לאחרונה אישרה ועדת העבודה של הכנסת תיקונים מספר להסכם זה.

מן הראוי שאסירי ציון ומשפחותיהם יקבלו גמלאות על-פי הוראות חוק מיוחד, במקביל לקבוצות אחרות של נפגעים אשר זכויותיהם נקבעו בחוק.

(3) לצורך החישוב לפי סעיף זה תובא בחשבון הכנסתם של ילדים.

(ב) עלה אסיר ציון לישראל בתוך 12 חודשים מיום שחרורו, יימשך תשלום התגמול לבני המשפחה במשך 6 חודשים מתאריך עלייתו לישראל.

(ג) המידע הדרוש למוסד לעניין סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יימסר לו על ידי הרשות.

(ד) הרשות רשאית בכל עת להורות על הפסקת תשלום התגמול או על הארכתו על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) לסעיף זה, אם מצאה לנכון לעשות כן בנסיבות העניין, על-פי שיקול דעתה.

(ה) היה אסיר ציון זכאי לתגמול לפי חוק זה, ינוכה מהתגמול המגיע לו סכום התגמול ששולם לבני משפחתו בעד התקופה שלאחר עלייתו לישראל, אך לא ינוכה ממנו סכום העולה על התגמול המגיע לו בעד אותה תקופה.

20. תגמול לבני משפחה של אסיר ציון שנפטר

(א) אסיר ציון שקיבל תגמול ונפטר, ישולם סכום התגמול החודשי לבן או בת זוגו, לפי העניין. לא התיר הנפטר בן או בת זוג, ישולם מענק בסכום השווה לתגמול האחרון שקיבל בן הזוג כפול 6 כדלקמן:

(1) לילדיו בחלקים שווים;

(2) אם אין לו ילדים להוריו, שעיך פרנסתם היחה עליו לפני מועד הפטירה, בחלקים שווים.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם על בני משפחה כאמור של אסיר ציון שהגיש בקשה לתגמול, ובקשתו הוכרה לאחר פטירתו. שיעור התגמול או המענק, לפי העניין, על-פי סעיף קטן זה, יחושב כאילו דרגת נכותו של המנוח הייתה 100%.

21. חוב של תגמול

נפטר זכאי לתגמול, ובשעת פטירתו הגיעו לו תשלומים על-פי חוק זה, ישולם החוב לבן זוגו של הזכאי לתגמול, ובאין לו בן זוג — ליורשיו על-פי דין.

22. תגמולים מאוצר המדינה

התגמולים לפי חוק זה ישולמו מאוצר המדינה, ישירות בידי משרד האוצר.

23. קיזוז תגמולי סיוע

זכאי לתגמול שקיבל, עקב היותו אסיר ציון, בן משפחה של אסיר ציון או של הרוג מלכות, סיוע כספי על-פי חוק זה מהיום שבו היה זכאי לתגמול, בין מהסוכנות היהודית לארץ-ישראל ובין ממשלת ישראל, ינוכו מהתגמול

אסירי ציון ומשפחותיהם מקבלים כיום גמלאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי בגין נכות, על-פי הסכם שנחתם בעניין זה בין הסוכנות היהודית לארץ-ישראל לבין המוסד לביטוח לאומי. ההסכם פורסם בילקוט הפרסומים מס' 1251, התשל"ו, עמ' 121.

הסגר למיניהם משך שנים רבות וארוכות, בתנאים קשים ותחת־אנושיים בגלל פעילותם הציונית.

קבוצה זאת של אסירי ציון ממשיכה להרגיש את עצמה מקופחת לעומת קבוצות אחרות אשר זכויותיהן עוגנו בחוק ולא נכתבו בהסכם. שנים רבות נאבקים אסירי ציון על זכותם זאת. גם אחרי 43 שנות קיום מדינת ישראל עדיין לא מאוחר לנהוג כדרך של מדינות נאורות ולתגמל בחוק את אסירי לוחמי החופש וחירות ישראל.

הצעת החוק באה לעשות צדק עם אסירי ציון ולעגן את זכויותיהם בחוק של מדינת ישראל, אשר יוסיף להם גאווה וכבוד.

הצעת חוק זו באה לקבוע את זכויותיהם של אסירי ציון ומשפחותיהם ומשפחות הרוגי מלכות. ההצעה הזו מבוססת בעיקרה על ההסכם האמור, אשר מכוחו משלם כיום המוסד לביטוח לאומי את הגמלאות לאסירי ציון ולמשפחותיהם, עם שינויים סבירים ומקובלים לקבוצות אחרות אשר זכויותיהן מעוגנות בחוק.

אסירי ציון קיבלו מראש על עצמם את כל הסיכונים, ופעלו בהכרה מלאה בארץ מוצאם למען חירות ישראל ושחרור גלויות המצוקה. הם נפגעו תוך כדי מלחמתם ומאבקים, ועונו קשות בשעת חקירתם ובריצוי מאסרם, בכת־כלא ומחנות

ז. הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה (תיקון), התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)

6"א. שר שכהן עשרים וחמש שנים

מי שכהן כשר יותר מעשרים וחמש שנים, יחולו הוראות חוק זה אף לעניין הנצחת זכרו."

1. הוספת סעיף 6א

בחוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, התשמ"ו — 1986,¹ אחרי סעיף 6 יבוא:

¹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 243.

ח. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא סיפוח מבשרת־ציון לירושלים

יושב־ראש ועדת החקירה, ד"ר חיים קוברסקי, דיווח לוועדה על היקף עבודת הוועדה, ותיאר את ההתדרדרות הצפויה לירושלים בשל עזיבת הצעירים אל הפרברים. הוא הזהיר כי התפתחותה של מבשרת כיישוב עצמאי, מעוררת תחושת קשה לירושלים, הוא הבהיר כי סיפוח השטח האמור יאפשר הגדלת קיבולת הדירוי בעיר ב־26,000 יחידות דיור. הוא אמר, שללא הסיפוח תאזל כל רזרבת הקרקעות בירושלים בתוך חמש שנים.

בתום הדיון קיבלה הוועדה את ההמלצות הבאות:

1. חברי ועדת הפנים ואיכות הסביבה ממליצים כואת בפני שר הפנים, כי היישוב מבשרת ירושלים לא יסופח לירושלים, וכי הוא ימשיך כמועצה מקומית נבחרת.
2. מבשרת ירושלים קמה מלכתחילה כיישוב אשר שאף וממשיך לשאוף ואף לטעון לאיכות חיים ומגורים גבוהה, בעלת צביון כפרי, בניגוד להתפתחות האורבנית של עיר.
3. לפיכך, יש לאפשר למבשרת ירושלים דרך חיים זו. על כן אין לאפשר למבשרת ירושלים ובתחומה המוניציפלי פיתוח אזורי ומפעלי תעשייה מכל סוג שהוא. כמורכן אין לאפשר למבשרת ירושלים פיתוח אזורי מסחר מעבר לצרכים המקומיים של היישוב.
4. צרכיה של ירושלים להתפתחותה הכלכלית לנוכח גלי העלייה הגוברים וגידולה היוזימוי מחייבים תיקוני גבול מוניציפליים. על כן, ועדת הפנים ממליצה בפני שר הפנים על תיקוני גבול הכרחיים לצורך המשך התפתחותה הכלכלית של העיר. הרחבת הגבולות במסגרת התיקונים הכרחיים תיעשה על בסיס של משא־ומתן, מתוך הרצון להגיע להסכמה מרבית עם היישובים.
5. המלצת ועדת החקירה ליוזמות פיתוח משותפות של עיריית ירושלים והמועצה האזורית מטה־יהודה מקובלת על ועדת הפנים, והיא ממליצה לאמצה.
6. ביצוע ההמלצות האמורות ידווח לוועדה.

הכנסת החליטה בישיבתה מיום י"ג באב התשנ"א (24 ביולי 1991) להעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, לדיון ולהסקת מסקנות, הצעה לסדר־היום בנושא "סיפוח מבשרת ציון לירושלים", של חבר הכנסת אברהם בורג, זאת בעקבות מסקנות ועדת־קוברסקי, אשר מונתה כיום כ"ג בשבט התשמ"ח (10 בפברואר 1988), על־ידי מנכ"ל משרד הפנים, לביצוע חקירה בעניין צירוף המועצה המקומית מבשרת־ציון לתחום שיפוטה של עיריית ירושלים, לפי סעיף 8 לפקודת העיריות.

הוועדה קיימה שתי ישיבות בנושא בהשתתפות שר הפנים הרב אריה דרעי, ראש עיריית ירושלים טדי קולק, יושב־ראש ועדת החקירה חיים קוברסקי, ראש מועצת מבשרת־ציון, ראש מועצת מטה־יהודה ונציגים אחרים.

שר הפנים אריה דרעי הבהיר לוועדה, שאף ששמע את כל הצדדים, טרם הגיע לכלל החלטה, וחשובות לו המלצות הוועדה. כעיקרון הוא שוקל מתכונת של שני שלבים: בשלב ראשון לפתור את בעיותיה של מבשרת וכן את צרכיה הדחופים של ירושלים. בשלב שני יבדוק את בעיות יתר היישובים באורך־רוח, למציאת פתרון. שר הפנים מודע לצורך הדחוף במציאת שטחים לבניית שכונות מגורים גדולות ומיקום להקמת מקורות תעסוקה, לרבות תעשיות עתירות מדע, ובמציאת פתרון לבית העלמין בתחום ירושלים. הוא ציין, כי אין כיום שטחים לבנייה בירושלים וכי אין פתרון לקליטת עולים.

כמורכן דיווח ראש עיריית ירושלים טדי קולק לוועדה על הסכנה הפוליטית הטמונה בחלוקתה מחדש של ירושלים, והוסיף כי סכנה זו תגדל אם לא תחוק ירושלים.

מר עוזי וכסלר, מנהל הרשות לפיתוח ירושלים, ציין בפני הוועדה את החשיבות כסיפוח למניעת אובדן הפוטנציאל האנושי, שנגרם על־ידי עזיבת 100,000 בני ירושלים — כפי שאירע בעשור האחרון, כאשר 90% מהעוזבים נוטשים לשם מציאת תעסוקה. הוא הוסיף ואמר ש־46% מהמטרופולין ירושלים אינם יהודים, וכי צפיפות הדירוי בקרב האוכלוסייה היהודית לדונם גדולה פי שלושה.